

YA:SUKUNU HIDO TABO

LUKUTI

MIYA:TIYA:

Lukukunu Buka Ododi Komoeno Mabu

1 ¹⁻²Naeno hido lumagi Tiyopolasi, nolata.^a A ipuwalo kebe komokomate ya:lo dikulihuya:, puya:te tupuimi mabuni ibino baidinomamo ba:bi komo dulameholiya:, komo iba:te Godokono Hido Tabo ba olamagimi ba:bi atu komokomo a ba:gala komo tawakalubi hiliyonomo ba:bo kiyahaa:miya:. Ba: hibila, ba:ba tetene tupuimiti komopi hiliyonomate ba:bi komokomo pepamo hibinomolo miya:tehoma: newagelenama: huiyatiya ibi ipuwalo etate oko hidamo kupuliya:ha:.*
³Ba:bema: naeno kodawa, nale ba:moi hiliyonomo komokomo ibino tupuilame mabuni hidonomamo ba emalagidolenape, naeno tepo ipuwoeno ukuilo ubi ba:bo ihatimo ama:tamo buka ododiti ba:moi komokomo kotuputupuilamema:, ⁴iyo, komopa:te ama: diya:tumihui, ama:le ba:bi hiliyonomo komokomo hibinomolo kiya:tawahama:, nale ba:moe komo ba:bema: ododimo.

Godokono Nopodawate Yonekono Hawakala Komo Dolamagiya:

⁵Ba:ba tetelo Heloditi Yudiya hopoen Ko Gawadalagima: ba eda:na, eta dubu ebenu mahilo Sekalayatela, ebete Abayakono kapiyuimidawama: eda:nami, ebe ba: Godotamo hawa:goeno ikamehodawa etala. Ebenu kamento mahilo Elisabetitila, ba:be kamento nabiwi atumu

^a **1.1-2** Tiyopolasi mahiloeno ipuwa nitana 'Godokono Hopodalagila,' ba:bema: buka ka:lamihodawa, ama: Godokono hopodalagima: deda:na, wadiyala ba:moe bukoeno tabote ama:tamo atumu na:kapena.

* **1:1-2** Oel 1:1

Godotamo hawa:goeno ikamehodawala. ⁶Ba:bene ibi netewapino emede komote Godokono holoholo hapulu tuputupunomoma: ba eda:na, iba:te ebene hiliyonomo tutumu tabamo hibinomolo papamila:nama. ⁷Huiyatiya ibi niliya, iba:godolo gudu puliyanomola mabu Elisabetiko hogoha: kamenama: eda:nami, iyo, Sekalayako ba:gala Elisabetiko iba:te kadele kabelenomoma: ba eda:ha gudu umi wadiyaha.

⁸Ba:bene eta manomelo Sekalayakono gu tawakalubino tetete uluhukuya, iba:te Godoko Adikumino Hiya: Genamalo hiya:hiya: oko kopowatihoma. Ba:bema: eta hegelalo Sekalayate ba:bolo oko nowatitiya; ⁹mabu ba:be hegelalo ebene tawakaluba:te Godokono ubi komamo papamila:halo ebe belawiya, ebete Godoko Adikumino Genama guamo na:pa:gate, ba:bolo ebete hido nibo puhulu ilina patapata hunamo ba nehaminahale Godotamo konikamehoma.* ¹⁰Ba:bene ba:bi ilinate koelo ba wamotita tawakalubi hiliyonomate Godoko Adikumino Genama tamelo ibino toetoe tabo Godotamo ba:bo nolamagimitiya.

¹¹Ba:ba tetelo Godokono nopodawate hido nibo puhulu ilina wamoteno patapata tu hapudu ba pehawakala Sekalayako kapiyatamo ba:bo puluhukuya, ¹²ba:bene ebete ebe umiti ukui bilibilinomoma: eda:lo konomamo toletoliya. ¹³Huiyatiya nopodawate ebetamo na:goiya, “Sekalaya, ama: akatoletola:la. Godote amia:no toetoe tabo uli, ba:bema: amia:no kamena Elisabetiti dubu gudu kalahimima:ne. Ama: ebene mahilo Yonema: na:ka:miya. ¹⁴Ba: hibila, ebete da:hawakalamene ama: konomamo ba:bo kokalakalama:na:ta, ba:gala tawakalubi hiliyonomate ba:be mabuma: atumu konomamo kakalakalahama:na. ¹⁵Ebete menokoeno tepolo ba emedena Godokono Gobogobote ebe ya:lo kotabuimima:ne, ba:bema: Godokono dopo hapulu ebete kodawama: keda:ma:ne, ba:gala ebete helo gao beya a:kaninakamene.* ¹⁶Ba: hibila, ebete hiliyonomo Isalaela tawakalubi ibino Kodawa Godotamo gala kakamagahelama:ne, ¹⁷iyo, ebete aeno Kodawa dopamete kotoma:ne ba:gala Hido-talona Gobogobote ebe hunamo ba emede ebete helonomoma: keda:ma:ne, Godokono ukui hawakalimidawa Elayako keba ka:nala:ka: ba:ba ka:na. Ba:bema: ebete nabi ba:gala gugudi kapiyama: gala kakamidilima:ne, iyo, ebete Godokono tabo ulihoha:pino ukui hiya:ma: midililamete kotuputupuilamelelamema:ne, ba:gala ebete Kodawoeno tawakalubi kohiduilamema:ne ebene pe komoma:.”*

¹⁸Sekalayate Godokono nopodawatamo na:goiya, “Na ba:moe komo hibinomolo keba ka:na na:kiya:tawamo, mabu na kadelenomola ba:gala naeno kamena kabelenomola?”

¹⁹Ba:bene Godokono nopodawate na:huiyuya, “Na ba: Ga:ibilyolote, Godokono holoholo hapulu la:nanakomo, iyo, na ebete poename

* 1:9 Ikuli 30:7 * 1:15 Nabas 6:3 * 1:17 Ma:l 3:1; 4:5-6; Ma:t 17:11-13

ba:moe hido tabo ama: kopikiyamema.* ²⁰Naeno tabote hibinomoma: keda:ma:ne, huiyatiya ama:le ba:be tabo hibima: kamidiha:, ba:bema: ba:ma tetene tupuimiti ba:be hibi komote puluhuku teta:mo ama: tabo olamagiha:ma: keda:ma:na:ta.”

²¹Ba:ba tetelo hiliyonomo tawakaluba:te Sekalayakono puluhuku komo ba latimita iba:te na:ga:litiya:, “Tete ga:ga:nomolo ebete Godoko Adikumino Genamalo badama: ka:luta?” ²²Ba:bene ebete Godoko Adikumino Hiya: Genamane da:puluhukuya: tawakaluba:tamo tabo olamagima: kapemodobuya:ha:. Huiyatiya ebete iba:tamo kokotamo da:polamagiya:, ba:be komodo iba:te ba:ma ka:na iya:tawahuya:, ebete Godokono Genamalo ba luta, Godokono nopodawate ebetamo duluhuku ebenu baidi hiya:ma: ba:bo eda:hame.

²³Ba:bene Sekalayakono oko tetete Godoko Adikumino Genamalo da:wibuya:, ebete ebenu habamo ba:bo tuya:. ²⁴Ba:bene komo hegela da:petohuya: ebenu kamena Elisabetiti lamituma: dediya:, ebete ba:ba tetene tupuimiti paibo manome ipuwalo ebenu genamanomolo emediya:. ²⁵Ba:ba tetelo ebete ebenu tepo ipuwalo tabo ba:ma ka:na goiya:, “Ka:lo kuititi hegela tetenomolo Godote na a:malemalenateni, iyo, ebete gudu natamo ba ikaname naeno hilopo komo gobogobamo ihatenami.”

Godokono Nopodawate Ya:sukunu Hawakala Komo Ma:litamo Dolamagiya:

²⁶Ba:bene Elisabetiti lamituma: eda:te, sikisi manome da:petohuya: Godote ebenu nopodawa Ga:ibilyoloko Ga:lili hopoeni Nasaleta habamo ba:bo poemiya:. ²⁷Ebete bohele Ma:litamo Godokono nopo badahiya:, ba:be bohele dopamo Yausepetamo a:galuimiya:, ba:moe dubu Yausepeko ba: Ko Gawadalagi Da:ibidikono eyono gudu etala.* ²⁸Ba:bene nopodawate Ma:liko na:pegoemiya:, “Ama: nolata, Kodawa Godote ama: malemalelo a:lawia:ta! Ebete ama:go bemedena!”

²⁹Ba:bema: Ma:liti ba:be tabo duliya: ukui bilibilinomoma: eda:lo ebenu tepo ipuwalo na:goiya:, “Moe komo badala:ka:?”

³⁰Nopodawate ebetamo na:goiya:, “Ma:li, ama: akatoletola:la, mabu Godote ama: ba:ma ka:na a:malemaleta:ta, ³¹ama:le lamituma: eda:te dubu gudu kalahimima:na:ta, ba:bene ama: ebenu mahilo Ya:suma: na:ka:miya:.* ³²Ebete konomoma: keda:ma:ne, tawakaluba:te ebe Hununomo Godokono Guduma: ba:ka:minakomena:, iyo, Godote ebe Ko Gawadalagima: komidima:ne, ebenu iniwa Da:ibidiko keba ka:na kemedenami ba:ba ka:na.* ³³Ba:bema: hibila, Ya:ikobokono eyoni gugudi ipuwalo ebete emedena emedena tetelo Ko Gawadalagima: beda:namene, iyo, ebenu Ko Gawadalagima: eda: komote a:kawibonamene.”

* 1:19 Da:n 8:16; 9:21 * 1:27 Ma:t 1:16,18 * 1:31 Ais 7:14; Ma:t 1:21-23

* 1:32-33 2Sa:m 7:12,13,16; Ais 9:7

³⁴Ma:liti huiyatiya nopodawatamo na:goiya, “Na bohelenomola ba:gala na awihinola. Ba:moe komote natamo keba ka:na na:kuluhukumini?”

³⁵Nopodawate ebetamo na:huiyuya, “Hido-talona Gobogobote ama:tamo kopema:ne, ba:gala Godokono helote ama: hunamo kemedema:ne, ba:bema: ama:le dalahimimina: ba:be talona gudu tawakaluba:te Godokono Guduma: ba:ka:minakomena. ³⁶Ama: amia:no menokoeno naniko Elisabetikono komo nemalagidola. Dopamo tawakaluba:te na:ga:lanakuya: ebe hogoha: kamenala, huiyatiya ebete kabele tetelo lamituma: eda:te sikisi manome ba: a:wibui. ³⁷Ba: hibila, hiliyonomo komokomo ododilima: Godogodolo helo bitana, eta ododiha: komote ebegodolo kitanaha:.”*

³⁸Ba:bema: Ma:liti na:goiya, “Na Kodawa Godokono huiyaha: oko bohelela. Wadiyala ama:le da:gaa:, ba:be komote nuluhukamene,” ba:bene Godokono nopodawate ebegodone ba: dito tuya:.

Ma:liti Elisabetiko Umima: Da:tuya:

³⁹Ba:ba tetelo Ma:liti tiyonomo mahigate Yudiya hopoeno hunuhunu hakamo tote eta muhulu habamo dito nuluhukuya. ⁴⁰Ba:bene ebete Sekalayakono genamamo nodolote Elisabetiko ba na:pa:watameho ebetamo nolata tabo ba:bo nalamagiya:.

⁴¹Ba:bema: Elisabetiti Ma:likono nolata tabo duliya:, ba:ba tetenomolo ebene tepo ipuwalo guduti ko kalakala lawete ba:bo midiwihuya. Ba:bene Godokono Gobogobote Elisabetikono tepo ipuwa da:tabuimiya:, ⁴²ebete tabo hunamo adipatelo Ma:litamo na:goiya, “Hiliyonomo kamenakamena ipuwalo Godote ama: hunamo adipatelo hidonomamo bowalubinamena:ta, ba:gala ama:le dalahimimina: Godote ba:be Kodawa atumu emedena tetelo bowalubinamene. ⁴³Naeno Kodawoeno menoko, ama:le na unamema: da:pa: kalakala konomola, huiyatiya ba:moe hidonomo komote na kuba lumagitamo badama: kuluhuku? ⁴⁴Ba: hibila, nale amia:no tabo dulimo, ba:ba tetelo naeno tepo ipuwalo guduti ko kalakala lawete ba:bo midiwih, ⁴⁵ba:bema: ama:tamo kalakala bada konomola:ka:, mabu ama:le Godoko hibima: a:midia:ta ebene tabote ama: ipuwado hibinomoma: keda:ma:ne!”

Ma:liti Godoko Dadikumiya:

⁴⁶Ba:bene Ma:liti na:goiya;

“Naeno emalagidolote Godoko nawagaminuta,*

⁴⁷ iyo, naeno tepo ipuwate naeno Ka:ka: Mula:dawa Godotamo na:kalakaluta,

⁴⁸ mabu ebete na emalagidolonelo kalakala komo ododi

* 1:37 Tup Mabu 18:14 * 1:46 1Sa:m 2:1-10

- na ebena deha:poto huiyaha: oko boheletamo!
 Ba:bema: ba:ma tetene tupuimiti emedena emedena tetelo
 tawakalubi hiliyonomate na kalakala lumagma:
 ba:ka:naminakomena,
 49 mabu Helonomo Godote natamo koko hidohido komo ododili,
 iyo, ba:be Kodawoeno mahilo ba: talonala!
 50 Ba: hibila, puya:te ebe da:tolemena
 ebete iba:tamo malemale bihatenakomene,
 iyo, tawakaluba:te ba:moe hopolo tete ga:ga:nomolo ba emedehona,
 ebete iba:tamo ba: ba:ma ka:na bewagelenakomene.*
 51 Ba:bema: a tetelo ebete ebena kokotamo koko komokomo ododili,
 ba:gala puya:te ibi ha:kiya awagahalo kokoma: da:ga:lui,
 ebete ibino nopo kubahilamete
 ebena heloamo ibi a:ta:malateli.*
 52 Ba:gala ebete koko gawadubu ibino helo habane tama:mo a:miya:ti,
 huiyatiya ebete ba:be atu tetelo hegehege tawakalubi
 a:wadiya:paa:lateli.*
 53 Iyo, puya:te awaelo demedehonama,
 ebete ibi hidohido ilinamo ba tabuilame,
 huiyatiya dogodogo ilinagopi ilinaheno dito oelami.*
 54-55 Ba:bema: hibila,
 ebete aeno iniwala:tamo hibinomolo da:goiya;
 ba:be tabote a tetelo ba: na:hawakala,
 iyo, tete tatalila ebena owalubi komote kuluhukuma:ne
 ebena huiyaha: okodawa Isalaelatamo.
 Ba:moe ba:be mabuma: Godote A:ibalahamatamo kebe malemale
 ka:hawakalimiya;
 ba:be malemala:mo ebena eyoni gugudi emedena tetelo
 bemalagidolenamene!”*
 56 Ma:liti ba:moi tabo komokomo olamagi da:wibuya; ebete
 netewa-kapiya manome Elisabetikoba: emedete, ba:bene ebete ebena
 habanomamo gala dito katuya:.

Yoneko Tawakalubi Beyamo Wadulateledawate Da:hawakaluya:

57 Ba:bene Elisabetikono gudu alahimi tete da:piya: ebete dubu
 gudu alahimiti, 58 ebe tamelo demedehonama: ba:gala ebena mabu
 tawakalubi, iba:te Godokono hido owalubi komo Elisabetigodolo umiti
 eba:go na:kalakalahuya. 59 Ba:bene sa:ba:ni hegela da:petohuya; a:iti
 hegela tetelo iba:te dubu guduino tama itamida kukala ododima: ba:bo

* 1:50 Ohale 103:13,17 * 1:51 2Sa:m 22:28 * 1:52 Yauba 12:19; 5:11; Ohale 147:6

* 1:53 Ohale 34:10 * 1:54-55 Tup Mabu 17:7; Ohale 98:3; Mai 7:20

pelamiya: Ba:ba tetelo komopa:te ubi bihatiya: ba:be gudu ebena nabiwi Sekalayakono mahilamo koka:mima,* ⁶⁰huiyatiya ebena menokote na:goiya; “Ao, la: ebena mahilo Yonema: na:ka:ma:la.”

⁶¹Ba:bene iba:te la:wa:hate ebetamo na:ga:luya; “Numa; la:eno tawakaluba:godolo ba:moe mahilo kitanaha:!” ⁶²Ba:bema: iba:te ebena nabiwitamo kokotamo ba ga:la ebe nalatediya; ebena ubi keba ka:na kitana gudutamo mahilo kikamema:

⁶³Ba:bene Sekalayate kokotamo olamagilo komopa:te tabo miya:teno ilina adahemema: da:goelamiya; ebete ba:be ilina lawete ba:ma ka:na miya:tiya; “Ebena mahilo Yonetela.” Ba:be mabuma: iba:te konomamo hanohanohuya; ⁶⁴ba:bene ba:ba tetenomolo Sekalayakono tabo olamagi komote da:kahidomiya; ebete Godoko milimiho ba:bo tupuimiya. ⁶⁵Ba:bema: ebena habanapa:te ba:bi hanohano komo dulamiya: iba:te koamo toletolehuya; ba:bene iba:te ba:bi komokomo tawakalubi da:nikiyahalamiya; ba:be tabote Yudiya hopoeni hunuhunu hakoeno hiliyonomo habahabamo ba:bo tuya: ⁶⁶Ba:gala puya:te ba:be tabo duliya: iba:te ba emalagidolo na:ga:luya; “Ba:moe gudu ebete kebako dawama: na:keda:mene?” Iba:te ba:moe tabo bega:luya: mabu ibino umi ipuwalo Godokono helote ba:be gudugodolo hibinomolo itanuya:

Sekalayate Godokono Ukui Ebena Gobogoboeni Heloamo Da:hawakalilamiya:

⁶⁷Ba:bene Godokono Gobogobote Yonekono nabiwi Sekalayakono tepo ipuwa da:tabuya; ebete Godokono ukui ba:ma ka:na hawakalilamiya;

⁶⁸“Godote Isalaela tawakalubi hidonomamo dowalubilinako, ale ebe ba:bema: komilimihoma:nema; mabu ebete ebena tawakalubi owalubilima: ba: na:pe, tete tatalila ebete ibino kuba ododili ipuwane ibi kopuluhukulatelema:ne!”

⁶⁹Iyo, Godote a mabuma: dadipati, ba:be Ko Ka:ka: Mula:lea:medawate ba: na:pe, ebe ba: Godokono okodawa Da:ibidikono eyono gudu etala.*

⁷⁰Ba: hibila, puya:te dopamo tetelo Godokono talona ipuwalo demedehonama; ebete ba:bi okopi ipuwado ebena ukui ba hawakalimi na:goiya;

⁷¹puya:te maubahaletate atamo alaholoho komo dododinaka, ebete a ibino helo kokotone kuluhukua:tema:ne.*

⁷²Iyo, ebete eta tabo ba:ma ka:na kagoiya; ebete aeno iniwala:tamo ebena malemale bihatenamene,

* 1:59 Tup Mabu 17:12; Hawi 12:3; Luk 2:21 * 1:68 Ohale 72:18 * 1:69 Ohale 18:2

* 1:71 Ohale 106:10

- ba:gala ebete iba:tamo kebe nopo hibinomolo da:tamotiya,
 ba:be hido-talona tabo ba emalagidolona
 emedena tetelo ebete bododinakomene.*
- 73 Ba:gala ebete aeno iniwa A:ibalahamatamo hibinomolo na:kagoiya,*
- 74 puya:te ago dalaholohonaka,
 ebete a ibino kokoto ipuwane kuwatema:ne,
 ba:bene ale ibi tolelameheno
 ebe kapiyatamo oko bowatihonakoma.
- 75 Iyo, ale ebenu holoholo hapulu talona tawakalubima: ba eda:hana,
 ale emedena tetelo ebenu tuputupu gabodo ba:wapata:lamenama:”*
- 76 Ba:bene Sekalayate ebenu tabo moga:melo gala na:kagoiya,
 “O naeno gudu Yone,
 tawakaluba:te ama: Hununomo Godokono ukui
 hawakalimidawama: ba:ka:minamena:ta,
 iyo, ebete da:poememene,
 ama:le ba:be Kodawoenu gabo dopamete ba tonato,
 ebenu gabo kohiduimima:na:ta.*
- 77 Ba:gala ama:le Godokono tawakalubi ba:ma ka:na
 kiya:tulamema:na:ta,
 ebete ibino kuba ba egebolelame kadodoholelamema:ne,
 iyo, ebete ba:be gabodo ibino ka:ka: komula:lalamema:ne.*
- 78 Ba:bema: hibila, aenu Godote a konomamo ba malemalea:tena,
 ebenu ka:ka: mula:leno alote atamo ba:bo kopuluhukuma:ne,
 hegelate tawakaluba:tamo da:puluhukunako ba:ba ka:na.*
- 79 Ba:be alote ebenu Hunu Habane kopa:la:minama:ne,
 hoe ipuwalo ba:gala du ipuwalo demedehona ba:bi
 tawakaluba:tamo,
 ba:bema: kalakala konomola,
 Godote ebenu tatabalo wapata:lame komoenu gabo a ba:bo
 kiya:tua:mema:ne.”
- 80 Ba:bema: Sekalayakono guduti ba ape Godokono Gobogobote ebe
 ipuwalo helonomoma: ediya:, ba:bene ebete dito hopamo tote ba:bo
 nemedenami, huiyatiya galane Godokono ubi tetelo ebete Isalaela
 tawakaluba:tamo puluhukuya:.

Ya:suti Da:hawakalaniya:

Ma:t 1:18-25

2 ¹ Ba:ba tetelo Konomo Gawadalagi Sisa Ogastasete hopo konomamo
 tabo bepoemiya: hiliyonomo tawakaluba:te ibino mahilo

* 1:72 Tup Mabu 17:7; Ohale 105:8-9 * 1:73 Tup Mabu 22:16-17 * 1:75 Tai 2:12-14

* 1:76 Ais 40:3 * 1:77 Yel 31:34 * 1:78 Ais 60:1-2

gabomanino bukamo konemiya:tehoma;, ²ba:be atu tetelo Kiliniyasete Siliya hopoeni Kapela Gawadalagima: eda:nami. Buka ka:lamiholedawa, wadiyala ama: niya:tawa, ba:moe ba: dopo tetela hiliyonomo tawakaluba:te ibino mahilo gabomanino bukamo da:nemiya:tehuya;, ³ba:bema: hiliyonomo tawakaluba:te ba:be komo konododima: ibino iniwalino hiya:hiya: habahabamo na:tolameholiya:.

⁴Ba:bene Yausepete Galili hopoeni Nasalet habane Yudiya hopoeni Beteleheme habamo tuya:, mabu ebe ba: Ko Gawadalagi Da:ibidikono eyono gudu etala ba:gala Da:ibidiko Beteleheme habalo hawakaluya:.
⁵Ba:ba tetelo Ma:liko ebetamo a:galuimiya: ba:gala ebe lamitula, ba:bema: ibi netewapa:te badi tuya: iba:te ibino mahilo ba:bolo konemiya:tema:.
⁶Ba:bene iba:te Betelehemelo ba nemedede eta dulu Ma:likono gudu alahimi tete da:peniya:, ⁷ebete ebena dopo bahibahi gudu alahimate ebe kalikamo a:wa:tinate kau-goegoeno hemo naha bokose ipuwamo dito adila:teniya:, mabu kapela tawakaluba:te da:lahanakui ba:be genamalo haba puliyala iba:te ba:bolo emedema:.

**Godokono Nopopa:te Sipi-goegoe Ulamepa:tamo
 Da:pehawakalahaleniya:**

⁸Ba:ba tetelo sipi-goegoe ulamepa:te Beteleheme haba tamelo hemohemo hopolo ibino sipi-goegoe ba ulamena, ⁹Kodawa Godokono nopodawate iba:tamo pehawakalanate Godokono alo konomote ibi ba:bo pa:la:minaleniya:. Ba:bema: iba:te konomamo toletolehoniya:, ¹⁰huiyatiya nopodawate iba:tamo na:goeniya:, “La: katoletolehonala! Na la:tamo hido tabo badahemo, ba:be tabote tawakalubi hiliyonomatamo kalakala konomo kikalameda:ne, ¹¹mabu ka:lo dulu Da:ibidikono habalo la:eno Ka:ka: Mula:lamedawa a:hawakala, ebe ba: Kodawa Kelisote, Godokono Oemedawala. ¹²La: tolamete ba:be gudu kalikamo a:wa:ti konumima:nemata, ba:gala ebe kau-goegoeno hemo naha bokose ipuwamo adila:tela, iyo, la:le ba:be hanohano komo numiti ba:bo kiya:tawahama:nemata naeno tabo ba: hibinomola.”

¹³Ba:ba tetenomolo ba:be nopodawago komo Godokono nopopi hiliyonomate ba: dito pehawakalahaleniya:, ba:bene iba:te Godoko ba adipatena na:ga:laniya:,

¹⁴“Godote ebena Hununomo Habalo demedena,
 la: ebe milimiholo nadipata:la:

Ba:moe hopolo ebete puya:tamo da:kalakalana,
 ebena ka:ka: mula: komote iba:godolo nitanamene!”*

¹⁵Ba:bene Godokono nopopa:te Hunu Habamo gala da:kanalehawaminaniya:, ba:ba tetelo sipi-goegoe ulamepa:te

* 2:14 Luk 19:38

na:ga:laniya; “Kodawa Godote a da:goea:me Beteleheme habalo ka:lo dulu duluhuku, a ba:be komo umima: kotolamiya:.”

¹⁶Ba:bene iba:te tiyonomo tolamenate, Ma:liko, Yausepeko, ba:gala a:lia:li gudu kau-goegoeno hemo naha bokose ipuwamo adila:te, iba:te ibi ba:bo nulameniya:. ¹⁷Ba:bene sipi-goegoe ulamepa:te gudu numinate, nopodawate ebena komoma: da:goeniya:, iba:te ba:be tabo Ma:liko Yausepeko ibi ba:bo nikiyalameniya:. ¹⁸Ba: hibila, ba:ba tetene tupuimiti puya:te sipi-goegoe ulamepino tabo dulihuya: ibi hiliyonomate konomamo hanohanohuya:, ¹⁹ba:gala Ma:liti ba:moi komokomo ebena tepo ipuwamo miya:tenate tete hiliyonomolo koamo nemalagidolenami.* ²⁰Ba:bene ba:be dulu sipi-goegoe ulamepa:te ba wilalena, Godoko adikuma:go ba:bo tolameniya:, mabu iba:te Godokono nopodawagodne kebe tabo kulihoniya:, iba:te ba:bi hiliyonomo komo hibinomolo a:nulameniya:.

Yausepeko Ma:liko Iba:te Ya:sukunu Mahilo Da:ka:miya:

²¹Ba:bene wuiki kapiya wibote dubu guduino tama itamida kukala ododi tete da:piya:, Yausepeko Ma:liko iba:te ba:moe gudu Ya:suma: ka:miya:, mabu ebena menokote lamituma: eda:heno Godokono nopodawate ba:moe mahilo ya:lo ikamiya:.*

Iba:te Ya:suku Yelusalema Da:magatuya: Godotamo Ikamema:

²²⁻²⁴Ba:bene tete da:piya: iba:te Ya:suku lawete Yelusalema ko habamo dito tolamiya: menokola gudula ibino agima talona konupula:lema:, Godote Moseseko ipuwado tutumu tabo dihatiya: ba:ba ka:na. Iyo, ba:be tutumu tabote Yunapi ba:ma ka:na iya:tulamena, agima talona upula: tetelo menokote gimai hola netewa o badu hola netewa Godotamo nikamehamene, ba:bema: Yausepeko Ma:liko iba:te ba:moe tutumamo papamila:te hawa:goeno ilina ebetamo ba: ba:ba ka:na ikamehuya:. Ba:gala ba:be atu tetelo ibi ubila gudu Ya:suku Godotamo ikamema:, mabu Godokono eta tutumu tabote ba:ma ka:na kagoena, dopo dubu gugudi talonama: midiliti Godotamo kikamehoma:.*

Simiyonote Gudu Ya:suku Da:matopiya:

²⁵Ba:ba tetelo eta dubu ebena mahilo Simiyonotela, ebete Yelusalema ko habalo emedenami. Ebe tuputupudawanomola, iyo, ebete Godotamo na:papamiwatanami ba:gala ebete Isalaela tawakalubino ka:ka: mula:le komoeno uluhuku tete belatiminami. Ba:bema: Godokono Gobogobote eba:go ba emedena ²⁶ebe ya:lo a:goemiya: ba:ma ka:na, ebete Godokono Oemedawa Kelisoko dopamo umiti ebe galane ba:bo kohoema:ne. ²⁷Ba:bene Ma:liko Yausepeko iba:te Godokono tutumamo papamila:lo

* 2:19 Luk 2:51 * 2:21 Luk 1:31 * 2:22-24 Ikuli 13:2,12; Hawi 12:1-8

ibino gudu Godoko Adikumino Hiya: Genamamo da:magatuya:, ba:be komo Godokono Gobogobote Simiyonoko ba:bo iya:tumiya:. Ba:ba tetelo ebete Godokono Genamamo pete, ²⁸ gudu Ya:suku pumiti ebenu kokotamo ebe pematopa:te Godotamo kalakala tabo ba:ma ka:na polamagiya:,

²⁹ “Kodawa, ama:le dopamo hibinomolo da:goiya:la

ba:be tabote a:hawakala,
ba:bema: na amia:no huiyaha: okodawate gelebadia:go hoea:mo kotoma:nemo.

³⁰ Hibila, ka:lo naeno baida:mo

amia:no ka:ka: mula: komo ba: umimo,*

³¹ ba:be ka:ka: mula: komo ama:le a:hiduimiya:ta

hiliyonomo hiya:hiya: tawakalubino holoholo hapulu.

³² Iyo, amia:no ka:ka: mula: komo ba: hido alola,

ba:be alote Yuha:pa:tamo amia:no ubi gabo ba hawakalimina,
amia:no Isalaela tawakaluba:tamo koamo ba:la:minanamene.”*

³³ Ba:bene Simiyonote gudu Ya:sukunu komoma: kebe tabo kolamagiya:, Ma:liko Yausepeko iba:te ba:be tabo uliti konomamo hanohanohutiya:.

³⁴ Ba:ba tetelo Simiyonote Godoko bikiyamiya: ebete ibi hidamo

kowalubilinama:, ba:gala ebete guduino menoko Ma:litamona:goiya:,

“Ba:moe gudu Ya:suku Godote ebe ya:lo ka:miti a:lawiya:, ba:bema: ebete Isalaela tawakalubi ipuwalo ibino kubakuba komo ba:gala hidohido komo hiliyonomo kanagilamelelamema:ne. Iyo, ebenu emede komote hanohano komoma: eda:te Godokono helo kohawakalimima:ne, ba:bema: komo tawakaluba:te ba:be komo umiti ubiha: tabo ga:late* ³⁵ ibino kubakuba ukui kohawakalilamema:na:. Ba:ba tetelo ko temetemete ama:tamo puluhukuti, alaholohoenu kiyokiyo gili keba ka:nala:ka: ba:be temetemete amia:no tepo ipuwa ba:ba ka:na kalihamidama:ne.”

A:nako Ba:gala Ya:suku Ibino Komo

³⁶ Ba:be atu tetelo eta Godokono ukui hawakalimidawa kamenate nemedenamini, ebenu mahilo A:natela, ebenu nabiuwi ebe Pa:nuwelfare, ebe A:sa gu lumagila. Ba:moe kamena ba: kabelenomola. Dopamo ebenu dubu lawete sa:ba:ni gogo emedete ³⁷ ebenu awiti ba:bo hoiya:, ba:bene ebenu hamolema: eda:te ba:ba tetene tupuimiti ebenu ⁸⁴ gogo teta:mo puluhuku, ebenu hegela ba:gala du hiliyonomolo Godoko Adikumino Hiya: Genamalo ba emedena ba:be genama kamiya:panakuiha:. Ba:be tete ga:ga:nomolo ebenu Godoko ba adikumina, komo tete hiliyonomolo baa: nahahenu Godotamo toetoe tabo ba:bo olamaginakui. ³⁸ Ba:bene

* 2:30 Ais 52:10; Luk 3:6; Tai 2:11 * 2:32 Ais 42:6; 49:6; 52:10

* 2:34 Ais 8:14; Mat 21:42; 1Pit 2:8

Yausepeko Ma:liko iba:te Simiyonokoba: tabo ba ga:luta, ba:be atu tetenomolo A:nate pete gudu Ya:suku pumiti kalakala tabo Godotamo ba:bo padipatiya:. Ba:bema: ba:ba tetene tupuimiti, Yelusalemanapi ipuwalo puya:te ibino ka:ka: mula:le komoeno uluhuku tete da:latiminama:, iba:te Godokono Genamamo da:pelamenakui A:nate ibi hiliyonomatamo Ya:sukunu komoma: ba:bo olamaginakui.

Ma:liko Yausepeko Iba:te Nasalete Habamo Gala Da:katuya:

³⁹Ba:bene Ma:liko ba:gala Yausepeko iba:te Godokono hiliyonomo tutumuino komokomo hidamo ododiliti, iba:te Ga:lili hopeno Nasalete habamo gala na:katuya: mabu ba:be ba: ibino habanomola.*
⁴⁰Ba:bolo gudu Ya:suti ba ape heloma: ba:bo ediya:, ba:gala ebete ukui muludawama: eda:lo Godote ebenu malemale komamo ebe nowalubinami.

**Ya:suti Ebenu Kuhi Tetelo Godoko Adikumino
 Hiya: Genamamo Da:tuya:**

⁴¹Ya:sukunu menoko nabiwi ibino komo ba:ma ka:nala, gogo hiliyonomolo iba:te komo tawakaluba:go Yelusalema ko habamo tolamenakuya: Yunapino Adaguila: Poko konododima:,* ⁴²ba:bene Ya:suti 12 gogo tetema: ba eda: iba:te ebe lawete gala na:katolamiya: ba:be poko habamo.

⁴³Ba:bene Pokoeno hegelate da:wibohuya: iba:te Nasalate habamo gala na:kapelamiya:, huiyatiya Ya:suti Yelusalemalo da:pekaguya: ebenu menoko nabiwi iba:te kiya:tawahuya:ha:. ⁴⁴Iba:te Ya:suku tawakaluba:go habamo na:tomo ga:late, ba:be hegela kapiyalo tonomo tote, ba:bene gapogapolo iba:te ebe ibino tawakaluba:godolo ba:gala mabuluba:godolo nohowadinate ⁴⁵ebe kanuminiya:ha:. Ba:bema: eta hegelalo iba:te ebe ohowada:go Yelusalema ko habamo gala katote, ⁴⁶ba:bene netewa-kapiya hegelalo iba:te ebe Godoko Adikumino Hiya: Genamalo iya:tulamepi dubago ba luta ba:bo numiya:, ebete ibino tabo ba uliho ibino iya:tulame komokomoma: ba:bo alateda:lenakui. ⁴⁷Ba:ba tetelo Ya:suti iba:go tabo ba ga:la ibi tuputupu tabamo da:huiyalamenakui, ba:bema: puya:te ebenu tabo dulihutiya: ibi hiliyonomate koamo hanohanohutiya:. ⁴⁸Ba:bema: Ma:liko Yausepeko ibi netewapa:te ebe da:numiya:, koamo nela:wa:hate menokote ebe na:goemiya:, “Gudu, ama: ba:moe komo atamo badama: kododiui? Amia:no nabiwi ba:gala na, ale ama: tepo temetema:go ohowadinata.”

⁴⁹Ya:suti huiyatiya iba:tamo na:goiya:, “Mabu keka: la:le na ba:moe haboeno hiya:hiya: genamalo dohowadinitakama? Wadiyala la:

* 2:39 Ma:t 2:23 * 2:41 Ikuli 12:24-27; 23:14-17; Tutumu 16:1-8

niya:tawahala: na naeno Nabiwino Genamalo ba:lutamo, na eta genamalo luta a:kamodobamo!”⁵⁰ Iba:te huiyatiya ba:be taboeno ipuwa hidamo kalawiya:ha.

⁵¹ Ba:ba tetelo Ya:suti ebena menoko nabiwi iba:go Nasaleta habamo tote, ba:bolo ba nemedena ibino tabamo a:papamiwatanakui, ba:bene Ma:liti ba:moi komokomo ebena tepo ipuwamo miya:tete hiliyonomo tetelo koamo nemalagidolenami.*⁵² Ba:bema: ba:moe komo ba:hibila, Ya:suti mulu emalagidologo ba ape, Godoko ba:gala tawakalubi ebetamo na:kalakalahanama:.*

**Yoneko Tawakalubi Beyamo Wadulateledawate Godokono Tabo
Dolamagiya:**

Ma:t 3:1-12; Mak 1:1-8; Yon 1:19-28

3 ¹ Ba:ba tetelo Sisa Taibiliyasiti 15 gogolo hopo konomoeno Konomo Gawadalagima: ba eda:na, komo dubate ebena hopopima: ba:ma ka:na eda:hanama;

Poniyase Paeleteko Yudiya hopoeno Kapela Gawadalagila,
Helodiko Ga:lili hopoeno Ko Gawadalagila,^b
ebena ekawi Pilipiko Ituliya hopo ba:gala Ta:konaitasi hopoeno Ko
Gawadalagila,

ba:gala Laisaniyasiko A:bilini hopoeno Ko Gawadalagila.

² Ba:be atu tetelo A:nasiko ba:gala Kayapasiko ibi netewapa:te Godotamo hawa:goeno ikamehopino Hununomo Watowatopima: eda:nama:, ba:bene Sekalayakono gudu Yoneko ebete dito hopolo ba nemedena Godokono tabote ebetamo ba:bo piya:.³ Iyo, ebete Yodane Tulino hopo konomamo tote Godokono tabo ba:ma ka:na nolamagiya:; “La:eno kubane ohobila:te beyamo aduti komo lawema: na:pelama:la:, ba:bene Godote la:eno kuba egebolelamete kadodoholelamema:na:ta.”*

⁴ Ba:hibila, Godote dopamo ebena ukui hawakalimidawa Aisayagodone Yonekono pe komoma: ebena Bukamo tabo ba:ma ka:na miya:tiya;

“Lumagiti dito hopolo tabo ba:ma ka:na ibulu kopegoema:ne,
‘Kodawoeno gabo na:hiduima:la:,
ebena gabo na:tuputupuima:la:!

⁵ Godote ba:moe hopoeno haka bola:la:ha hiliyonomo ihilateholete, hunuhunu haka apotalamima: komidilima:ne, iyo, ebete keka:keka: gabo hibilo tuputupuilamete,

^b 3.1 Buka ka:lamiholelawa, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa, Ya:suti da:hawakaluya: ba:ba tetelo Yudiya hopolo Ko Gawadalagima: deda:nami, ba:be dopo Helodi ba: ba:moe eta Helodikono nabiwila, iyo, nabiwiti gudutamo atu Helodi mahilo bekaikamiya:.

* 2:51 Luk 2:19 * 2:52 1Sa:m 2:26; Mulu Tabo 3:4 * 3:3 Oel 13:24

gaboeno haka gugu ihilateholete kodilidililamema:ne.

⁶ Ba: hibila, ebete tawakalubino ka:ka: da:mula:lelamemene, ibi hiliyonomate ba:be komo ba:bo kumima:na!”*

⁷ Ba:bene tawakalubi hiliyonomate Yonetamo na:pelamiya: ebete ibi beyamo kowadulatelema:, huiyatiya ebete iba:tamo na:goiya:, “La: bu kalulata! La: pote ka:goelamiti beyamo wadulatelema: da:pelamema, aba:, Godokono konomo mauba komote la:tamo a:kapa:mene? Ao, kopema:ne!”

⁸ La:eno tepo ipuwa hiya:ma: da:midilima, wadiyala la: la:eno hibi komo hawakalimima: hidohido komo nododila:la. La: ha:kiya la:tamo ba:mako tabo ga:la akatupuima:la:, ‘A modobola mabu A:ibalahamako ba: aeno iniwa nabiwila.’ Ao, la: a:kamodobamata! Na la:tamo hibi tabo begoemo, Godogodolo helo bitana ebete ba:moi nakolamo A:ibalahamakono gugudi kododilimima:!” ⁹ Ba:bema: ka:lo Godote ebeno kabi adi, hiliyonomo nolohoha: gao keha ebete luhuti koa:mo kiya:hekema:ne.”*

¹⁰ Tawakaluba:te ba:be komo uliti Yoneko nalatediya:, “A Godokono mauba duhimima: bada komo na:kododima:?”

¹¹ Ebete ba huiya na:goiya:, “Wadiyala kaliko netewagodawate eta kalikoha:dawa kowalubima:ne, ba:gala baa:godawate baa:ha:dawa kowalubima:ne.”

¹² Ba:bene komo ta:kese mani ha:da amiholo uwatepi dubu iba:te beyamo wadulatelema: da:pelamiya:, iba:te ebe na:palatediya:, “Iya:tulamedawa, a bada komo na:kododima:?”*

¹³ Ebete ibi na:goelamiya:, “La:le ta:kese mani uwate tetelo ha:da gabodo konomamo akuwatanakala: la: ha:kiya la: owalubilima:, huiyatiya gabomani dubate da:ga:lanaka ba:be modobolo nuwatanakuya:la:.”

¹⁴ Ba:bene komo alaholohopa:te Yoneko nalatediya:, “A keba ka:nala:ka:? A bada komo na:kododima:?”

Ba:bene ebete iba:tamo na:goiya:, “La:le komo tawakalubino mani heloamo o ha:da gabodo akuwata:la:, ba:gala la:eno tabo ga:la ipuwalo komo tawakalubi akakubahilama:la:, ba:gala la:eno oko huiya da:lawenakoma ubiha: tabo ga:laheno kalakalago nuwatanakuya:la:.”

¹⁵ Tawakaluba:te Yonekono komo ba emalagidolo, iba:te kalakalahalo nemalagidoluya: Yoneko da: Godokono Oemedawa Kelisotela:. ¹⁶ Ba:bene Yonete iba:tamo na:goiya:, “Nale la: beyamo wadulatelemata, huiyatiya eta lumagiti naeno gala hapuni ba:pena. Ebeno helo konomote naeno helo na:gogolona, ba:bema: na hidoenoha: nale ebeno nato ukulalemema: Hibila, ebete la: Godokono Gobogobamo ba:gala ebeno koa:mo kopewadulatelema:na:ta, * ¹⁷ iyo, ebete witi-laisoeno nonoka tama:mo miya:teno ilina a:lawi, ba:bene ebete witi-laisa nahoeno ebeno genama

* 3:6 Ais 40:3-5 * 3:7 Ma:t 12:34; 23:33 * 3:8 Yon 8:33,39 * 3:9 Ma:t 7:19

* 3:12 Luk 7:29 * 3:16 Oel 13:25

guamo ba miya:te nonoka koa:mo ba:bo kiya:hekema:ne, ba:be koete itana tetelo na:woena, a:kaha:gale.”

¹⁸Ba: hibila, Yonete Godokono Hido Tabo dolamaginakui, ebete hiliyonomo hiya:hiya: komokomo biya:tulamenakui tawakaluba:te ibino ukui hiya:ma: komidilima. ¹⁹Ba:bene eta hegelalo Yonete Ko Gawadalagi Helodiko konomamo kiyahamiya:, mabu ebete ebene ekawino kamena Helodiyasiko pilolo lawiya: ba:gala ebete komo hiliyonomo kubakuba komo bododilinakui. * ²⁰Ba:ba tetelo Heloditi eta konomo kuba komo ba:ma ka:na kododiya:, ebete Yoneko du genamamo dito ihatiya:.

Yonete Ya:suku Beyamo Dadutiya:

Ma:t 3:13-17; Mak 1:9-11

²¹Heloditi ebe du genamamo ihateheno, dopamo Yonete tawakalubi hiliyonomo beyamo a:wadulatelya:, Ya:suku baleta. Ba:bema: Ya:suti beyamo aduti komo lawete, Godotamo kalakala tabo ba olamagita Godote ebene Hunu Haba ba:bo a:hiya:miduya. ²²Ba:bene Godokono Gobogobote gimai holamo ebe hunamo ba pihitiga, tabote Hunu Habane ba:ma ka:na pihitiguya:, “Ama: naeno kapiya Gudunomolata. Na ama:tamo na:kalakalutamom.”*

Ya:sukunu Mabu Tawakalubino Mahiloeno Komo

Ma:t 1:1-17

²³Ya:suti 30 gogoma: ba eda: ebete ebene ko oko ba:bo tupuimiya:, ba:bene ebene mabu tawakalubino mahiloeno komo ba: ba:ma ka:nala.

Tawakaluba:te ibino ukuilo ebe Yausepekono guduma: ga:lanama:, ba:moe Yausepeko ba: Hilaikono gudula.*

²⁴Hilaiko Mata:takono gudula.

Mata:tako Libaikono gudula.

Libaiko Melekaikono gudula.

Melekaiko Yanaikono gudula.

Yanaiko Yausepekono gudula.

²⁵Yausepeko Mata:tayasikono gudula.

Mata:tayasiko A:imosokono gudula.

A:imosoko Na:ihumakono gudula.

Na:ihumako Esalaikono gudula.

Esalaiko Nagaikono gudula.

²⁶Nagaiko Maa:takono gudula.

Maa:tako Mata:tayasikono gudula.

Mata:tayasiko Sema:inikono gudula.

Sema:iniko Yausekekono gudula.

* 3:19 Ma:t 14:3-4; Mak 6:17-18 * 3:22 Yon 1:32 * 3:23 Luk 4:22; Yon 6:42

Yausekeko Yaudakono gudula.
 27Yaudako Yowananakono gudula.
 Yowanako Lisakono gudula.
 Lisako Selababelakono gudula.
 Selababelako Siyatiyelakono gudula.
 Siyatiyelako Nelaikono gudula.
 28Nelaiko Melekikono gudula.
 Melekiko Adaikono gudula.
 Adaiko Kosamakono gudula.
 Kosamako Elamadamakono gudula.
 Elamadamako Eyakono gudula.
 29Eyako Yosuwakono gudula.
 Yosuwako Eliyesakono gudula.
 Eliyesako Yolimikono gudula.
 Yolimiko Mata:takono gudula.
 Mata:tako Libaikono gudula.
 30Libaiko Simiyonokono gudula.
 Simiyonoko Yudakono gudula.
 Yudako Yausepekono gudula.
 Yausepeko Yaonamakono gudula.
 Yaonamako Elayakimikono gudula.
 31Elayakimiko Meleyakono gudula.
 Meleyako Menakono gudula.
 Menako Mata:taikono gudula.
 Mata:taiko Na:itanakono gudula.
 Na:itanako Da:ibidikono gudula.
 32Da:ibidiko Yesikono gudula.
 Yesiko Obedakono gudula.
 Obedako Bowasekono gudula.
 Bowaseko Samonokono gudula.
 Samonoko Nasonakono gudula.*
 33Nasonako Aminadabakono gudula.
 Aminadabako Adaminakono gudula.
 Adaminako Anikono gudula.
 Aniko Hesalonakono gudula.
 Hesalonako Pelesekonono gudula.
 Peleseko Yudakono gudula.
 34Yudako Ya:ikobokono gudula.
 Ya:ikoboko Aisa:kekono gudula.
 Aisa:keko A:ibalahamakono gudula.

* 3:32 Lut 4:17-22

A:ibalahamako Telakono gudula.

Telako Nehokono gudula.

³⁵Nehoko Selugukunu gudula.

Seluguku Liyukunu gudula.

Liyuku Pelegekono gudula.

Pelegeko Ibakono gudula.

Ibako Silakono gudula.

³⁶Silako Ka:inanekono gudula.

Ka:inaneko Apasa:dakono gudula.

Apasa:dako Semakono gudula.

Semako Nowakono gudula.

Nowako La:imekakono gudula.*

³⁷La:imekako Metusalakono gudula.

Metusalako Inokokono gudula.

Inokoko Yeledikono gudula.

Yelediko Mahalalelakono gudula.

Mahalalelako Ka:inanekono gudula.

³⁸Ka:inaneko Inosokono gudula.

Inosoko Setakono gudula.

Setako A:da:mekono gudula.

A:da:meko Godokono gudula.

Ba:bema: ba:moe ba: Ya:sukunu mabu tawakalubino komoeno kuititila.*

Saitanate Ya:suku Kuba Gabamo Kemogabuimima: Ebetamo

Duluhukuya:

Ma:t 4:1-11; Mak 1:12-13

4 ¹Ba:bene Godokono Gobogobote Ya:sukunu tepo ipuwa tabuimiti, Yodane Tulini ba magata ebete dito hopamo ba: dito tuya:. ²Ba:bene Ya:suti dito hopolo 40 hegela ba nemedede Saitanate ebe kuba gabamo kemogabuimima: ebetamo ba:bo uluhukuya:. Ba:be tete ga:ga:nomolo Ya:suti baa: kananakuiha:, ba:bema: ba:be tete da:wibuya: ebete baa:ma: kape komo ba:bo iya:tawuya:.

³Ba:bene Saitanate ebe na:goemiya:, “Ama: Godokono hibi Guduma: deda:na, ba:moe nakola baa:ma: na:mida:.”

⁴Ya:suti ebene tabo ba huiya na:goiya:, “Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na itana, ‘Lumagiti ba:moe hopoeno baa: kapiyalo a:kaka:ka:namene.’”*

⁵Ba:bene Saitanate Ya:suku hunamo magatate ba:moe hopo konomoeno hiya:hiya: koko hopo ba niya:tumiho, iba:te ba:ba tetenomolo ba:bi hiliyonomo ilina bulameholiya:. ⁶Saitanate ebetamo na:goiya:, “Ba:moi hiliyonomo ilina ba:gala helo konomo nale ama:tamo

* 3:36 Tup Mabu 11:10-26 * 3:38 Tup Mabu 4:25-26 * 4:4 Tutumu 8:3

kikamehoma:nemata. Ba: hibila, hopo haboeno ilina hiliyonomo Godote natamo ikanamehoniya:, ba:be mabuma: nale kebe lumagitamo ikamema: ubi dihatemo nagodolo helo bitana ebetamo kikamehoma:. 7Iyo, ama:le na nadikunama:, ba:bene ba:moi ilina hiliyonomo ama:le kuwatema:na:ta.”

⁸Huiyatiya Ya:suti ebena tabo ba huiya na:goiya:, “Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na itana, ‘Ama: amia:no Kodawa Godoko adikumilo ebe kapiyatamo na:papamiwatanakuya.’”*

⁹Ba:bene Saitanate ebe Yelusalema ko habamo magatate Godoko Adikumino Hiya: Genamoeno uba hunamo nadipiti ebe ba:bo negoemiya:, “Ama: Godokono hibi Guduma: deda:na, ba:moene hakamo na:nepatega, ¹⁰mabu Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na itana,

‘Godote ebena nopopi kopoelamema:ne
iba:te ama: hidamo kopowalubima;,*

¹¹ iyo, iba:te ibino kokotamo ama: kopelawema:na:ta,

ba:bema: ama:le nakolalo nato a:kanukamidamena:ta.”^c

¹²Huiyatiya Ya:suti ebetamo na:huiyuya:, “Ao, nale ba:be kuba komo a:kododa:mo, mabu Godokono Bukalo eta tabo ba:ma ka:na itana, ‘Hopo lumagiti Kodawa Godoko pawima: akewagela:la.’ Iyo, ba:be mabuma: hopo haba lumagiti ebena daedae ukuia:mo eta komo dododimini, ebete akemalagidolala: Godote ebena ka:ka: dito kopemula:mema:.”*

¹³Ba:bene Saitanakono kuba gabamo emogabuimiho komokomo hiliyonomo da:wibohuya:, ebete Ya:suku tete nanekela:mo ba:bo miya:puya:.*

Ya:suti Ebena Oko Da:tupuimiya:

Ma:t 4:12-17; Mak 1:14-15

¹⁴Ba:ba tetelo Ya:suti Godokono Gobogoboeno heloago Ga:lili hopamo gala na:katuya:, ba:bene ba:be hopo konomolo demedehonama: ba:bi tawakalubi hiliyonomate Ya:sukunu komoma: tabo ba:bo nikiyahuya:. ¹⁵Ebete ba:bi Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genamalo ibi diya:tulamenakui, ba:be mabuma: ibi hiliyonomate ebe konomamo milimihonakuya:.

^c **4.11** Saitanate da:goiya: ba:be tabo Godokono Bukalo hibinomolo bitana, iyo, wadiyala ama: Sam Ohale Buka 91:11-12 numiya:. Saitanako ba: konomo ha:da amihodawala, ba:bema: komo tetelo ebete Godokono hiya:hiya: tabo tawakalubino ukui mabamo wadahrenako, huiyatiya ba:bi taboeno hibi ipuwa ebete kahawakalilamenaha:, iyo, ba:moe ba:be gabodo ebete ibi kuba gabamo emogabuila:menako, ebete Ya:sutamo ododima: dewageliya: ba:ba ka:na.

* **4:8** Tutumu 6:13-14 * **4:10** Ohale 91:11-12 * **4:12** Tutumu 6:16; 1Kol 10:9

* **4:13** Yun 2:18; 4:15

Nasalete Habaluba:te Ya:suku Ubiha:ma: Deda:huya:

Ma:t 13:53-58; Mak 6:1-6

¹⁶ Eta hegelalo Ya:suti ebene emede haba Nasaleta:mo na:tuya, ba:bene ebete Yu tawakalubino okoha: talona hegelalo dopamo keba ka:na kododinakui, ebete ba:be hegelalo atu komo bekanododiya:, iyo, ebete tawakalubino baidi ibubulamehole genamamo nodolote Godokono Bukoeno tabo ka:lamiholema: ba:bo mahiguya:. ¹⁷Ba:bene iba:te Aisaya buka mokopi ebetamo ikamete, ebete pahaa:midate buka ka:lamihole ba:ma ka:na ba:bo tupuimiya:,*

¹⁸ “Godokono Gobogobote na hunulu emedena, mabu ebete na a:laweniya:, nale awaelo demedehona ba:bi tawakaluba:tamo Godokono Hido Tabo katama:

Ebete na a:poenamiya: du genamalo demedehona ba:bi tawakaluba:tamo,

ba:bema: nale ibi kokiyalamema:nemo, tete ba: na:pe ibi du genamane kuluhukulatelema:, ba:gala na baidi tamiholame tawakalubi kokiyalamema:nemo, ibino baiditi ka:la:minahalelamema:.

Iyo, nale menemena:go da:wapata:lamena ba:bi tawakalubi tutunomoma: komidilima:nemo,

¹⁹ ba:gala Kodawa Godote ibino ka:ka: da:mula:lelamemene, nale ibi ba:moe tabo kokiyalamema:nemo, ba:be komote ba: na:pe.”

²⁰ Ba:bene buka ka:lamihole da:wibuya: Ya:suti buka gala kamokopiti okodawatamo ikamete tawakalubi iya:tulamema: ibino holoholo hapulu dito emediya:. Ba:ba tetelo baidi ibubulamehole genama gulu da:pola:nuya: ba:bi tawakaluba:te Ya:suku hidonomamo umihutiya:, ²¹ ba:bema: ebete iba:tamo na:goiya:, “Ka:lo nale ba:moe buka tabo da:ka:lamiholemo, ba:ba tetenomolo ebene hibi komote la:tamo ba: a:puluhuku.”

²² Ba:bene ebete Godokono tabo iba:tamo ba olamagita ibi hiliyonomate nemalagidolutiya:, “Ya:suku ba: hidonomo lumagila,” ba:gala iba:te ebene tabone kebe tabo kulihuya: ba:bi hidohido taboma: hanohanoholo na:ga:lutiya:, “Moe ba: Yausepekono gudula, ebene mulu keba ka:nala:ka:?”*

²³ Ba:bene ebete iba:tamo na:goiya:, “Na la:tamo hibi tabo begoemo. Tawakaluba:te muluma: da:ga:lanaka, galane la:le ba:bako tabo natamo ba:ma ka:na koga:lama:nemata, ‘Ama: hibi dogetama: deda:na, wadiyala

* 4:17 Ais 61:1-2 * 4:22 Luk 3:23; Yon 6:42

ama: ha:kiya ama: na:hiduima.’ Ba:gala la:le na kokiyanamema:nemata, ‘Ama:le Kapeniyama habalo da:nododili ale ba:bi hanohano komo ulihuima:, ba:bema: ka:lo huiyatiya amia:no habanomolo ba:bako komokomo na:kododila.’”

²⁴Ya:suti iba:tamo gala na:kagoiya:, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, Godokono ukui hawakalimidawa ebena habaluba:te ebe ubiha:ma: eda:hate a:kalawa:mena: * ²⁵Ba:bema: la: naeno hibi tabo nuliala:la. Elayate demedenami ba:ba tetelo gogo netewa-kapiyalo wegolate konakuiha:, hopo konomolo naha ilinate ba:bema: wibohuya:. Ba:ba tetelo hamolehamole hiliyonomate Isalaela hopolo awaelo emedehonama:, * ²⁶huiyatiya Godote Elayako ba:bi Yu tawakalubino hamolehamola:tamo kanoemiya:ha:. Ao, ebete ebe Saidono hopoeni Sa:lepata habamo noemiya:, ba:bolo demedenami ba:be hamole kapiyanomo konowalubima:. Ba:be kamena Yu lumagiha:!” * ²⁷Ba:gala ba:moe ba: eta komola. Eta Godokono ukui hawakalimidawa Elaisakono tetelo Isalaela hopolo hiliyonomo kuitikuita:gopi dubate nemedehonama:, huiyatiya ibi ipuwalo Godote eta dubu kahiduimiya:ha:, eta Siliya hoponapi Na:imanako kapiya bihiduimiya:. Ba:be dubu Yu lumagiha:!”*

²⁸Ba:bene Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genamalo da:pola:nuya:, ibi hiliyonomate ba:be tabo duliya: konomamo maubahaliya:. ²⁹Ba:bema: iba:te mahila:halete Ya:suku lawete haba ipuwane heloamo ba:bo uluhukutiya:, mabu ibi ubila ebe eta haka hunamo magatate iya:ha:midale hakane kopenemokamidama:, iyo, ba:mako haka Nasalete haba tamelo itanami. ³⁰Ba:ba tetelo Ya:suti huiyatiya ba:bi hiliyonomo tawakalubi tetedo tote ebena to gabodo ba: dito tuya:.

Ya:suti Kuba Gobogobagoeno Dubu Da:hiduimiya:

Mak 1:21-28

³¹Ba:bene Ya:suti Ga:lili hopoeni Kapeniyama habamo tote, Yu tawakalubino okoha: talona hegelalo tawakalubi da:niya:tulamitiya:, ³²iba:te ebena tabamo na:hanohanohutiya: mabu ebete tabo Godokono heloamo olamagitiya:.*

³³Ba:ba tetelo ibino baidi ibubulamehole genama gulu kuba gobogobagoeno dubuti ba:bolo na:lutiya:, ba:bene ebete gaa:tepahalo ibulunomamo na:goyia:, ³⁴“Iya! Ya:su Nasaletenapi, ama: atamo bada komo na:kododiomena:? Ama: a kubahia:mema: ka:pa:wa? A:iye, na iya:tawala amia:no komo, ama: Godokono Hido-talona Dawalata!”

³⁵Ya:suti huiyatiya ebe na:kiyahamiya:, “Ama: kodakodate, ebegodone nuluhuka!” Ba:bene kuba gobogobote tawakalubino holoholo hapulu

* 4:24 Yon 4:44 * 4:25 1Gaw 17:1,7 * 4:26 1Gaw 17:8-16 * 4:27 2Gaw 5:1-14

* 4:32 Ma:t 7:28-29

ba:be dubu hopamo a:da:nate ebegodone ba:bo uluhukuya:, huiyatiya ebetamo eta kuba komo kododiya:ha.

³⁶Ba:bema: ba:bi tawakalubi hiliyonomate hanohanoholo etate etatamo goenakui, etate etatamo goenakui, ba:ma ka:na ewagelitiya:, “Ba:moe taboeno helo keba ka:nala:ka? Ba:moe dubuino helo ba:gala ha:hi konomola! Numa:la:, kuba gobogobate ebene tabo ulihote gobogobamo ba: alahutiha!” ³⁷Ba:bene Ya:sukunu oko owati tabote ba:be hopo konomamo ba: dito tuya:, iyo, puya:te ba:bolo demedehonama: ibi hiliyonomate ebene komoma: tabo ba:bo nikiyahuya:.

Ya:suti Saimonokono Moto Kakidubu Da:hiduimiya:

Ma:t 8:14-15; Mak 1:29-31

³⁸Ba:bene Ya:suti Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genamane puluhukuti Saimonokono genamamo dito tuya:. Ba:bolo Saimonokono moto kakidubu ape koenomo tawetawete umitiya:, ba:bene ebene komoma: tawakaluba:te Ya:suku ba:bo ga:lamiya:. ³⁹Ba:bema: Ya:suti tote ebene wata baha:mo nutiti ba:be tawetawete ebe komiya:pama: da:kiyamiya:, ba:ba tetenomolo tawetawete ebegodone ba uluhuku ebete mahigate ibi mabuma: baa: okalimi oko ba:bo tupuimiya:.

Ya:suti Hiliyonomo Temetema:gopi Da:hiduilameniya:

Ma:t 8:16-17; Mak 1:32-34

⁴⁰Ba:ba tetelo hegelate da:nihila:minaniya:, puya:te ba:be habalo hiya:hiya: temetema:go da:pola:nuya: ibino mabuluba:te ibi hiliyonomo Ya:sutamamo ba:bo magaheleniya:, ba:bene ebete ebene kokoto iba:tamo emowatilamelolo ibi hiliyonomo ba:bo hiduilameniya:. ⁴¹Ba:gala ebete kuba gobogobo da:kiyahalameniya:, iba:te komo tawakalubi hiliyonomagodone ba ikulina ga:ga:go tabo ba:ma ka:na ga:laniya:, “Ya:su, ama: ba: Godokono Gudulata!” Ba: hibila, ba:bi kuba gobogobo iya:tawahala Ya:suku ba: Godokono Oemedawa Kelisotela, huiyatiya ebete ibi ba kiyahalamena tabo ga:la talona ba:bo ihatelameniya: iba:te ebene komo hawakalimima:.*

Ya:suti Komo Hiya:hiya: Habahabalo Godokono Tabo Da:nolamaginakui

Mak 1:35-39

⁴²Ba:bene hegelate ba owalohuta Ya:suti ba:be habane uluhukuti tataba hopamo na:tuya:, ba:bema: tawakaluba:te ebe ohowada:go tolamete ba:bo numiya:, mabu iba:te ubihinola Ya:suti ibi miya:pale. ⁴³Huiyatiya Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Wadiyala na komo habahabamo tote, Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komoeno Hido Tabo konolamagima:nemo, mabu Godote na ba:bema: poenamiya:.”

* 4:41 Ma:t 8:29; Mak 3:11-12

⁴⁴Ba:bene Ya:suti ba:be hopoeno hiliyonomo habahabamo tonakui Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genama gulu Godokono tabo ba:bo nolamaginakui.*

Ya:suti Ebene Dopo Ta:matapi Duwatiya:

Ma:t 4:18-22; Mak 1:16-20

5 ¹Eta tetelo Ya:suti Genasalete Bobo dodolo ba la:na tawakalubi hiliyonomate ebetamo emokatihuia:go tolamitiya: Godokono tabo ulihoma.* ²Ba:bene ebete boge netewa bobo dodolo pola:nalo ulamiya:, daha uwateholepi dubate ba:bi boge ya:lo miya:palette iba:te ibino kamahu bukulalitiya:. ³Ba:bema: ibi ipuwalo Ya:suti eta dubuino bogamo ololuya:, ba:be dubuino mahilo ba: Saimonotela. Ba:bene Ya:suti ebe da:goemiya: ebete ebene boge dodone nanekela:mo kalima:tepama:, ebete ba:be komo ododiti Ya:suti bogamo emedete Godokono tabo tawakalubi ba:bo iya:tulamiya:.

⁴Ba:bene ebete Godokono tabo olamagi da:wibuya: Saimonoko ba:bo goemiya:, “Boge nanekela:mo kulukulu teta:mo gala kalima:tepate, ama: ba:gala amia:no mabulubi la:eno kamahu beyamo na:wahuba:la: daha kuwateholema:.”

⁵Huiyatiya Saimonote ebetamo ba huiya na:goiya:, “Ko Iya:tulamedawa, a du ga:ga:nomolo nipo wahubihonakama:, eta daha kalawenakaha:. Huiyatiya kubaha:, mabu ama:le na da:kiyanama:, ba:bema: nale amia:no tabamo papamiwatalo na kamahu beyamo kowahubitotema:nemo.”* ⁶Ba:bema: ebete komo okopa:go ba:be komo dododiya:, dahadaha hiliyonomate tahate kamahu tatalila ta:teho, ⁷ba:bene iba:te ibino komo mabulubi eta bogelo da:pola:nuya: kokotamo na:midahalamiya: iba:te ibi kopowalubilima:. Ba:bema: iba:te pelamete ba:bi boge netewa dahamo da:petabuilamiya:, bogete tatalila beyamo ululuhu. ⁸Ba:bene Saimonote ba:be komo umiti koamo da:hanohanuya:, ebete Ya:sukunu nato mabamo pete pupamo pemedete ba:bo pegoiya:, “Kodawa, ama: na miya:panete na:toa, mabu na kuba lumagila!”

⁹⁻¹⁰Huiyatiya Ya:suti ebetamo na:goiya:, “Akatoletola:la:, ama: dopamo daha uwateholedawama: eda:nama:ta, huiyatiya ba:ma tetene tupuimiti ama: tawakalubi uwatedawalata.”

Ba:ba tetelo Saimonokoba: daha uwatehole mani oko dowatinama:, ba:bi dubu Ya:imesiko ba:gala Yoneko, ibi netewapi ba: Sebedikono gugudila. Ba:bene ibi ba:gala komo okopi ba:bolo da:pola:nuya:, iba:te ba:bi daha hiliyonomo ulamete atumu na:kahanohanohutiya:. ¹¹Ba:be mabuma: Saimonoko ba:gala ba:moi komo dubu netewapi iba:te ibino

* 4:44 Ma:t 4:23 * 5:1 Ma:t 13:1-2; Mak 3:9-10 * 5:5 Yon 21:3-8

boge netewa putiholete ibino oko ilina hiliyonomo miya:palette Ya:suku ba:bo ta:matuya.*

Ya:suti Kuitikuita:goeno Dubu Da:hiduimiya:

Ma:t 8:1-4; Mak 1:40-45

¹² Eta tetelo Ya:suti eta habalo lutiya, ba:be habalo kubanomo kuitikuita:goeno dubuti nemedenami. Ba:bene ebete Ya:suku umiti ebetamo pete ebene holoholo hakamo pihatete toetoe tabo na:pegoiya, “Kodawa, amia:no ubi ditama:na, ama:le na kohiduinamema:na:ta.”

¹³ Ya:suti ebene kokoto hogaminate ebe ba ologi ebetamo na:goiya, “Na ubila, ama: na:hida!” ba:bema: ba:ba tetenomolo kuitikuiti temetemetete ebegodone na:wibuya. ¹⁴ Ba:bene Ya:suti ebe ba kiyahame na:goemiya, “Ama: naeno komoma: tawakalubi akakiyalama:la. Wadiyala ama: huiyatiya ba:moe tetenomolo tote amia:no ape Godotamo hawa:goeno ikamehodawatamo na:nemutuimiya, ba:bene hawa:goeno malemale ilina Godotamo akona:nikamiya, Mosesete dolamagiya: ba:ba ka:na. Ba:be komote tawakalubi kiya:tulamema:ne amia:no temetemetete a:wibui.”*

¹⁵ Huiyatiya Ya:suti kebe hido komokomo kododilinakui ba:be tabote ba:be hopo konomamo tuya, ba:bema: tawakalubi hiliyonomate ebetamo na:pekapiyuimiya: ebene tabo kulihoma: ba:gala ebete ibino temetema:gopi kohiduilamema. ¹⁶ Ebete huiyatiya ibi miya:palette dito hopamo ha:kiya ba:bo tuya, ba:be tataba hopolo Godokoba: tabo konega:lama:

Ya:suti Ape Kodakoda Temetema:goeno Dubu Da:hiduimiya:

Ma:t 9:1-8; Mak 2:1-12

¹⁷ Eta hegelalo Ya:suti tawakalubi ba iya:tulamita, komo Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi iba:te Ga:lili hopoeno hiya:hiya: habane pelameholiya, ba:bene komopa:te atumu Yudiya hopone ba:gala Yelusalema ko habane pelameholete ba:bo pepola:nuya. Ba:ba tetelo Kodawa Godokono helote Ya:sugodolo nitanuya: ebete temetema:gopi kohiduilamema, ¹⁸ ba:bene komo dubate ape kodakoda temetema:goeno dubu talatalago agahiya. Iba:te genama guamo a:pa:la:ha gabo bohowaditiya: ibino hopodalagi Ya:sukunu nato mabamo konadila:tema, ¹⁹ huiyatiya tawakalubi hiliyonomola ba:bema: iba:te eta gabo kumiya:ha. Ba:be mabuma: iba:te genama hunamo nalehawaminate, Ya:suti kebo ka:la:nuya: iba:te ba:be genamoeno hunu a:himiti ba:be dubu talatalago ba:bana nadutiya: Ya:sutamo. ²⁰ Ya:suti ibino hibima: midi komo umilamete dubutamo na:goiya, “Hopodalagi, Godote amia:no kuba egebolema:ta.”*

* 5:11 Ma:t 19:27 * 5:14 Hawi 14:1-32 * 5:20 Luk 7:48; Ais 43:25

²¹Huiyatiya Godokono Tutumu iya:tulamepi ba:gala Pa:lisi kapiyuimipi dubu iba:te ibino tepo ipuwalo ba:ma ka:na emalagidolutiya; “Moe dubu awaga konomola, Godokono holoholo hapulu kuba tabo badama: ka:goe? Kuba egeboledawa potela:ka? Ba: Godoko kapiyala!”

²²Iba:te ibino tepo ipuwalo da:ga:luya: Ya:suti iya:tawate iba:tamo na:goiya; “Mabu keka: la:eno tepo ipuwalo ba:moi komo demalagidolitama? ²³Ba:moe tabo kodakodala:ka: nale goema; ‘Godote amia:no kuba egebolemete adodolema:ta?’ O ba:moe eta tabo goema: kodakodala:ka; ‘Ama: mahigate, na:toa?’ ²⁴Ba:bema: nale la: kiya:tulamema:nemata, na Tawakalubino Naniwigodo^d helo bitana ba:moe hopo konomolo tawakalubino kuba egebolelamete kadodoholelamema:.” Ba:bene ebete temetema:goeno dubutamo na:goiya; “Nale ama: begoememata, ama: mahigate, amia:no tilo mokopa:midate genamamo na:toa!”^e

²⁵Ba:ba tetenomolo ba:be dubuti ibino holoholo hapulu mahigate ebene tilo lawete Godokono mahilo hunamo ba adipate ebene genamamo dito tuya; ²⁶ba:bema: ba:bi tawakalubi hiliyonomate konomamo hanohanohutiya. Iba:te Godokono mahilo hunamo ba adipate toletolehago na:ga:luya; “A ka:lo hegelalo hanohano komo hibinomolo ulamema:!”

Ya:suti Libaiko^e Da:ka:miya:

Ma:t 9:9-13; Mak 2:13-17

²⁷Ba:moe komo da:wibuya: Ya:suti genama guni nuluhukuti eta dubu Libaiko ba:bo numiya; ebe ba: ta:kese uwatedawala, ebete ebene oko habalo lutiya. Ba:ba tetelo Ya:suti ebetamo na:goiya; “Ama: na na:ta:mahena;” ²⁸ba:bene ebete mahigate ebene oko ilina hiliyonomo miya:palette Ya:suku ba:bo ta:matuya:

²⁹Ba:bene tete nanekele da:petuya: Libaiti ebene genamalo Ya:suku mabuma: konomo poko bododiya. Ba:ba tetelo komo ta:kese uwatepi dubu ba:gala komo hiliyonomo tawakalubi iba:te Ya:sukuba: poko baa: benahutiya. ³⁰Ba:bene komo Pa:lisi kapiyuimipi^f ba:gala ibino tutumu

^d 5.24 Tawakalubino Naniwi ba: Ya:sukunu mahilo etala. Ebe ba: tawakalubi hiliyonomoeno Naniwila, atumu Godoko ba: aeno Nabiwila. ^e 5.26 Buka ka:lamiholeledawa, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa, Libaikono eta mahilo ba: Ma:tiyutula. ^f 5.30 Ya:suku tetelo Pa:lisi tawakalubi ba: Yu tawakalubino kapiyuimi etala. Godote ibino iniwala:tamo Moseseke ipuwado dikalamiya: ba:bi Tutumu Tabo, ba:gala ibino iniwala:te ha:kiya kebe komokomo koko kukalama: da:ga:lanama; Pa:lisi tawakaluba:te ba:bi hiliyonomo komamo hidonomamo papamila:hanakuya; ba:bene iba:te tawakalubi ba:ma ka:na ba iya:tulamena, puya:te ibino tabamo papamila:haheno iba:te ibi kubapima: ga:late iba:go kakapiyuiminakuiha.

* 5:24 Yon 5:8

iya:tulamepi iba:te Ya:suku ta:matapi na:kiyahalamiya, “Mabu keka: la:le ta:kese mani ha:da amiholo uwatepi ba:gala Godokono Tutumu Tabo uwateha:pi tawakaluba:go gao beya nihote iba:go baa: da:nahanakoma?”*

³¹Huiyatiya Ya:suti ba:be tabo uliti iba:tamo na:goiya, “Hidohido tawakaluba:te dogetatamo a:katolama:mena, tawetawa:gopa:te kotolamema:na. ³²Iyo, puya:te ha:kiya da:ga:lana, ‘A hidohido tawakalubila,’ na ba:bakobako tawakalubi uwatema: kapiya:ha. Na huiyatiya kubakuba tawakalubi kapiya uwatema: piya:mo, iba:te ibino kuba ododili komokomone kohobila:ma.”

Godokono Oko Owatima: Baa: Nahaheno Pola:na Komo

Ma:t 9:14-15; Mak 2:18-20

³³Ba:bene komo tawakaluba:te Ya:sutamo na:ga:luya, “Yoneko ta:matapi ba:gala Pa:lisi kapiyuimipino ta:matalepi iba:te hiya:hiya: tetelo baa: nahaheno Godotamo toetoe tabo ba:bo ga:lanaka, huiyatiya ama: ta:matapa:te ba:ma ka:na a:kapola:nala. Iba:te hiliyonomo tetelo helo gao beya nihote baa: ba:bo nahanaka.”

³⁴Ya:suti iba:tamo na:goiya, “Dubuti kamena da:lawemene, ba:ba tetelo ebene mabuluba:te poko habalo baa:heno dito ba:ka:pola:namena:? Ao, wadiyaha! Iba:te eba:go poko baa: kapimilo konahama:na. * ³⁵Huiyatiya kamena uli lawe dubuti ebene kamena eta habamo magata tete ba: na:pe, hibila, ba:be hegelalo ebene mabuluba:te ibino tepo temeteme komoma: baa: nahaheno kopola:nama:na. Ba:bema: numa:la, ka:lo ba: la:eno kalakalago baa: naha tetela mabu nale la:go bemedenamoma.”

Pakala Emede Komo Ba:gala Uli Emede Komo

Ma:t 9:16-17; Mak 2:21-22

³⁶Ba:bene Ya:suti iba:tamo ba:moe iya:tulame uwi bikiyauya, “Lumagiti uli kaliko itamidate pakala kalikoeno bolagala:mo a:kakohomehamene. Ebete ba:ma ka:na dododimini uli kalikote pakala kalikago a:kamodobamene, gala kakabolagalema:ne. ³⁷Atu gabodo lumagiti pakala gautu-goe tama kalila:mo uli gao beya a:kahaminamene, mabu uli gao beyate pakala gautu-goe tama kalili ka:na:ta:pumima:ne, ba:bene gao beyate hakamo ka:ka:la:te gao beya ba:gala kalili ibi netewate kapiya tetelo kokubakubahama:na. ³⁸Ba:moe mabuma: wadiyala iya:tawadawate uli gao beya uliuli tama kalili kapiyamo na:haminahanakamene. ³⁹Ba:gala ba:moe ba: eta komola. Lumagiti pakala gao beya da:ninako ebete galane tetelo uli gao beya nima: ubiha:ma: keda:ma:ne mabu ebete ba:goenakomene, ‘Pakala gao beya golanomola,’ huiyatiya ba:bako lumagi iya:tawaha: uli gao beyoeno hido gola.”

* 5:30 Luk 15:1-2 * 5:34 Yon 3:29

Okoha: Talona Hegeloeno Komo*Ma:t 12:1-8; Mak 2:23-28*

6 ¹Yu tawakalubino eta okoha: talona hegelalo Ya:suti ebe ta:matapa:go kona pali ipuwado ba petolamenato, ebe ta:matapa:te kona kapiyakapiya kubakubadopo newakalamiti iba:te konahama: tama ba:bo wehohuya:.* ²Ba:bema: komo Pa:lisi kapiyuimipa:te Ya:sutamo na:ga:luya:; “Numa:, ama: ta:matapa:te aeno tutumu tabamo kapapamila:haha:. Iba:te okoha: talona hegela badama: kadikanalita?”*

³Ba:bene Ya:suti iba:tamo ba huiya na:goiya:; “Wadiyala Godote ebene Bukamo da:miya:tiya:, la: ba:be komo nemalagidolala: Da:ibiditamo kuba tete da:piya:, ebete ebene wapata:lamepa:go baa:ma: da:kapemitiya:, ba:bene ebete bada komo kododiya:?” ⁴Ebete Godokono Genamamo nodolote, ba:be Genamoeno okopa:te Godotamo da:miya:tenakui ba:be talona baa: ebete a:nenahuya:. Numa:la:, aeno tutumu tabote a biya:tua:mena Godotamo hawa:goeno ikamehopa:te ba:be baa: ha:kiya nahanaka, komo tawakaluba:te naha talonala. Huiyatiya Da:ibiditi ba:be baa: nahate eba:go wapata:lamepa:tamo dikalameholiya:, Godote ba:be komo kubama: kagoiya:ha:.”*

⁵Ba:bema: Ya:suti iba:tamo na:goiya:; “Ba: hibila, na Tawakalubino Naniwiti okoha: talona hegela namutudawama: eda:namo.”

Ya:suti Kokoto Hapu Hoeme Dubu Da:hiduimiya:*Ma:t 12:9-14; Mak 3:1-6*

⁶Eta okoha: talona hegelalo Ya:suti Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genama guamo nodolote tawakalubi ba niya:tulamita, kokoto tu hapu hoeme dubuti ba:bolo na:lutiya:. ⁷Ba:bene komo Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi iba:te Ya:suku baidi kodakodalo umitiya:, ebete okoha: talona hegelalo ba:be dubu da:hiduimimini, iyo, iba:te ubila Ya:suti ba:be komo ba ododi kubama: ba:bo koga:lama:. ⁸Huiyatiya Ya:suti iya:tawuya: iba:te ibino tepo ipuwalo bada komokomo kemalagidolitiya:, ba:bema: ebete ba:be dubutamo na:goiya:; “Ama: mahigate dopo hapuamo na:pa:,” ba:bene ba:be dubuti mahigate dopo hapuamo pete ba: dito putiya:. ⁹Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:; “Nale la: balateda:lemata, aeno tutumu tabote kebe talona komo kiya:tua:mena? Ale okoha: talona hegelalo hido komo o kuba komo ba:kododima:? Tawakalubi ba:ka:hiduulamema: o ba:ka:kubahilamema:?” ¹⁰Ba:ba tetelo Ya:suti ibi hiliyonomo ba pulameholenato ba:be dubutamo na:goiya:; “Amia:no kokoto na:hogamina,” ba:bene ebete kokoto da:hogaminuya: ebene kokotote ba:bo hiduya:.

* **6:1** Tutumu 23:25 * **6:2** Yon 5:10 * **6:3** 1Sa:m 21:1-6 * **6:4** Hawi 24:5-9

¹¹Ba:be mabuma: Pa:lisi kapiyuimipa:te konomamo maubahalo ibi ipuwalo tabo ba:bo ga:luya, “A ba:moe dubu Ya:suku keba ka:na na:kamitima?”

Ya:suti Ebena 12 Oelamepi Dubu Da:ka:lamiya:

Ma:t 10:1-4; Mak 3:13-19

¹²Ba:be dulu Ya:suti Godokoba: tabo ga:lanama: eta haka hunamo nodoloniya:, ba:bema: ebete du ga:ga:nomolo Godokoba: tabo ba ga:lana hegelate ba:bo powalohuya:. ¹³Ba:bene hegelate da:puluhukuya: ebete ebena ta:matapi ebetamo ka:lamiti, ibi ipuwalo 12 dubu ba uwate ibi na:goelamiya:, “La: ba: naeno oelamepilata.”

¹⁴Ya:suti 12 dubu duwatiya:, ba:moi ba: ibino mahilola.

Saimonoko Ya:suti ebetamo eta Pita mahilo bikamiya:, ba:gala ebena ekawi A:nduluku,

Ya:imesiko ba:gala Yoneko,

Pilipiko ba:gala Batolomuku,

¹⁵Ma:tiyuku ba:gala Tomasiko,

A:lapiyasikono gudu Ya:imesiko ba:gala Saimonoko. Ba:moe eta Saimono tawakaluba:te dopamo na:ga:lanakuya:, ebete kapela Loma gabomani tawakaluba:go alaholodawama: eda:nami.

¹⁶Ba:gala Ya:suti komo dubu netewa bekawatiya:, Ya:imesikono gudu Yudasiko ba:gala Keliyotanapi Yudasiko, galane tetelo ba:moe kuititi dubuti Ya:suku anakapumipi bowalubiliya: ebe kolawema:.

Ya:suti Temetema:gopi Da:hiduilamiya:

Ma:t 4:23-25

¹⁷Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:go haka hununi eta apotami hopamo da:nepalaguya:, ba:ba tetelo komo ta:matapi ba:gala hiya:hiya: tawakalubi hiliyonomate iba:go ba:bo paluguya:. Komo iba:te Yelusalema ko habane ba:gala Yudiya hopeno komo habahabane pelamiya:, ba:gala komo iba:te kehaha: kolomo dodo hapuni kapelamiya:, ibi ba: Taya ko habalo ba:gala Saidono ko habalo demedehonama: ba:bi tawakalubila. ¹⁸Ba: hibila, ba:bi tawakalubi hiliyonomate pelameholiya: Ya:sukunu tabo ulihoma: ba:gala ebete ibino temetema:gopi kohiduilamelelamema:, ba:gala kuba gobogobagopa:te ebetamo atumu a:kapelamiya:, ba:bene ebete ibi hiliyonomo ba:bo hiduilamiya:. ¹⁹Ba:bema: ba:bi tawakalubi hiliyonomate ubila Ya:suku kologihoma:, mabu iba:te iya:tawahuya: Godokono helote ebe ipuwane da:puluhukunakui ba:ba tetelo ebete temetema:gopi ba:bo hiduilamenakui.

Kalakala Komo Ba:gala Tepo Temeteme Komo

Ma:t 5:1-12

²⁰Ba:bene Ya:suti ebena hiliyonomo ta:matapi ba ulamita na:goelamiya:,

- “La: puya:te awaelo demedenama,
wadiyala la: na:kalakalahala;
mabu Godote Ko Gawadalagima: deda:na,
ba:be hido haboeno komo la:enola!
- 21 Ba:gala ba:ma tetelo la: baa: kapete dulamena,
wadiyala la: na:kalakalahala;
mabu Godote la:eno kape komo komodobuilamema:ne!
Ba:gala ba:ma tetelo la: puya:te temetema:go dihiminama,
wadiyala la: na:kalakalahala;
mabu galane la: kiya:da:mima:nemata!*
- 22 “Ba:gala Tawakalubino Naniwi mabuma: komopa:te la:tamo
maubahalo ubiha: tabo ba ga:la la: diduduputilamena, ba:gala iba:te
la:eno mahilo da:kubahilamena, wadiyala la: atumu na:kakalakahala:!”
- 23 Iyo, la: kalakalahalo hunamo niya:patela:tepahaliya:la:, mabu
galane tetelo la:le Godokono Hunu Habalo la:eno huiya kokonomo
konuwatema:nemata. Numa:la:, dopamo ibino iniwala:te ba: atu ubiha:
tabo bekaga:lanakuya: Godokono ukui hawakalimipa:tamo.
- 24 “Huiyatiya ba:ma tetelo la: puya:te dogodogopima: deda:hanama,
la: ko tepo temeteme kiya:tawahama:nemata,
mabu la:eno kalakala ba: na:lawenamata, galane kowiboma:ne!
- 25 Ba:gala ba:ma tetelo la: puya:te baa:ma: kakapiminaha,
la: ko tepo temeteme kiya:tawahama:nemata,
mabu galane la: baa:ma: kokapimima:nemata!
Ba:gala ba:ma tetelo la: puya:te diya:da:minama,
la: ko tepo temeteme kiya:tawahama:nemata,
mabu galane la: howela:go kihimima:nemata!
- 26 “Ba:gala tawakalubi hiliyonomate la: da:mililameholemena:, la:
hidamo, mabu galane tetelo la: ko tepo temeteme kiya:tawahama:nemata!
Numa:la:, dopamo ibino iniwala:te Godokono mahilamo ha:da amiho tabo
olamagimipi atumu a:mililameholenakuya:.”

La:go Alaholohopi Malemalelo Emalagidole Komo

Ma:t 5:38-48; 7:12a

- 27 Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Ba:be mabuma: na la:tamo
na:goemo, puya:te la:go dalaholohona, wadiyala la: ibi malemalelo
nemalagidolenala: ba:gala iba:tamo hidohido komo nododilinakuya:la:.
- 28 Ba:gala la:tamo mela tabo dolamagiminaka, ba:bi tawakalubino
komoma: Godotamo na:toetohonakuya:la: ebete ibi hidamo
kowlubilinama:, iyo, puya:te la:tamo kuba komokomo dododilina
la: ibi Godotamo na:wadiya:paa:latelenakuya:la:. 29 Ba:gala pote ama:

* 6:21 Haw 7:16-17; Ohale 126:5-6; Ais 61:3 * 6:22 Yon 15:19; 16:2; 1Pit 4:14

tatakolo danagalimimina, wadiyala hapu ebetamo na:kikamiya. Ba:gala kebe lumagiti amia:no sete ilina heloamo da:lawememena, ba:be atu tetelo amia:no atuino ilina akamawada:la, ama:le ebetamo malemalelo dito na:kikamiya. ³⁰Iyo, lumagiti amia:no eta ilinama: ama: da:toemehomena, wadiyala ebetamo malemalelo nikamiya, ba:gala kebe lumagiti amia:no ilina pilolo duwatemene, ama: tote ba:bi ilina heloamo akanuwata:la. ³¹Ba:bema: tawakaluba:te la:tamo bada komo ododima: la:le ubi dihatenakoma, la: komopa:tamo ba: ba:ba ka:na nododinakuya:la.*

³²“Puya:te la: malemalelo demalagidolena, la: ba:bi tawakalubi kapiya demalagidolenama la:eno ukui keba ka:nala:ka? Ba:be mabuma: Godote la:tamo hido huiya ba:kikalametamena? Ao, mabu kuba ododilipa:te atumu ibino mabulubi kapiya malemalelo emalagidolenaka! ³³Ba:gala puya:te la:tamo hidohido komo dododilina, la: ba:bakobakopi kapiyatamo hidohido komo dododilinama la:eno ukui keba ka:nala:ka? Ba:be mabuma: Godote la:tamo hido huiya ba:kikalametamena? Ao, mabu kuba ododilipa:te ibino mabulubi kapiyatamo atu hidohido komo bekaododilinaka! ³⁴Ba:bema: puya:te la:tamo gala da:kikalameholenaka, la: ibi kapiyatamo mani dikalameholema la:eno ukui keba ka:nala:ka? Ba:be mabuma: Godote la:tamo hido huiya ba:kikalametamena? Ao, kuba ododilipa:te atumu ibino mabulubi kapiyatamo mani ikalameholenaka mabu atu komo iba:godone gala kakuwatema:na! ³⁵Huiyatiya wadiyala la:tamo alaholopima: deda:hana, la: ibi malemalelo nemalagidolenala: ba:gala iba:tamo hidohido komo nododilinakuya:la. Iba:te manima: la: da:kiyalamemena, wadiyala la: iba:tamo dito nikalamiya:la, huiya komo akemalagidolala. Ba:mako ododi komodo la: Hununomo Godokono gugudima: eda:hate galane tetelo huiya konomo kuwatema:nemata. Numa:la:, ebete kuba ododilipi ba:gala ebetamo kalakala tabo ga:laha:pi ba:bakobako tawakaluba:tamo malemale komo ododilinako. ³⁶Ba:bema: la: hiliyonomo tawakalubi malemalelo nemalagidolenala, la:eno Nabiwiti ibi keba ka:na kemalagidolena ba:ba ka:na.”

Tawakalubino Komokomo Anagilamelelame Komo

Ma:t 7:1-5

³⁷Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “La:le komo tawakalubino komokomo anagilamelelamelelo ibi kubapima: tiyolo akaka:lama:la, ba:bene Godote la:eno komo anagilamelelamelelo la: kubapima: a:kaka:lama:mena:ta. Ba:gala wadiyala la: tawakalubino kuba egebolelamete nadodoholelamiya:la, ba:bene Godote atumu la:eno kuba egebolelamete kadodoholelamema:na:ta.* ³⁸Ba:gala wadiyala

* 6:31 Ma:t 7:12 * 6:37 Ma:t 6:14

la: komopa:tamo ilina malemalelo nikalamenakuya:la, ba:bene Godote atumu la:tamo ba ikalame tete hiliyonomolo ebete la: ilinamo ba:tabuila:menakomena:ta, iyo, la: komopa:tamo kebako dikalamenakoma, Godote ba: atumu la:tamo ba:bako ba:kikalamenakomena:ta.”

³⁹Ba:bene Ya:suti iya:tulame uwi ba olamagi na:goiya, “Baidi tamiho dubuti eta baidi tamiho dubu gabodo hidamo a:kamagatamene. Ebete ba:ba ka:na dewagelemene ibi netewapi haka gugamo badi konegudima:na, aba: hibila:ka:?” ⁴⁰Ba:bema: ka:lo sikululu diya:tawana ba:be guduino iya:tawa komote iya:tulamedawoeno iya:tawa kagogolonaha, huiyatiya galane ebene sikulu da:wibomene ebene iya:tawa komo ba:gala iya:tulamedawoeno komo atu tetelo kopola:nama:na.”

⁴¹“Keka: mabu amia:no ekawino baidilo puhulu deha:poto umilo huiyatiya amia:no baidilo ditana ba:be ko keha tete kuminaha:?” ⁴²Ba:gala bada mabuma: amia:no ekawitamo ba:ma ka:na da:goita, ‘Ekawi, wadiyala amia:no baidilo ditana ba:be puhulu deha:poto nale kolawemema:nemata,’ huiyatiya amia:no baidilo ditana ba:be ko keha tete ama: kalawenaha: A:iye! Ama: ma:lapila netewa lumagilata! Wadiyala ama: dopamo amia:no baidilo ditana ba:be keha lawete, ama:le galane hidamo gahimiti amia:no ekawino baidilo ditana ba:be puhulu deha:poto ba:bo kolawemema:na:ta.”

Keha Ba:gala Ebene Gao

Ma:t 7:16-20; 12:33-35

⁴³Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “Hidohido kehalo kuba gaote a:kanolohamena:, ba:gala kuba kehalo hidohido gaote a:kanolohamena:.” ⁴⁴Iyo, ba: hibila, la: hiya:hiya: kehoeno gao ibino holoholamo dulamema la: ba:bo kiya:tawahama:nemata, ibi ipuwalo kebe gaote nahama: hidohidoma: keda:hana. Ba:bema: lumagiti olagoeno kehamo tote anahu kehoeno gao a:kanetapihamene, ba:gala ebete olagoeno kehalo hidohido gala:ipi gao a:kanulama:mene. ⁴⁵Ba:bema: hido lumagiti ebene tepo ipuwane hidohido komo buluhukulatelenakomene, huiyatiya kuba lumagino tepo ipuwalo kuba komate pola:na ba:bema: ebegodone kuba komate ba:pikulinakomena:, mabu lumagino tepo ipuwalo kebe komate ka:pola:na, ba: ba:bi komate ebene tabo olamagi komodo kopikulima:na:.”

Genama Netewa Etemotepino Komo

Ma:t 7:24-27

⁴⁶Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “Keka: mabu la: na Kodawama: dito da:ka:naminama, huiyatiya nale dolamaginakomo ba:bi komo la:le

* 6:38 Mak 4:24 * 6:39 Ma:t 15:14 * 6:40 Ma:t 10:24-25

kododilinaha?* ⁴⁷Ba:bema: kebe lumagiti natamo pete naeno tabo pulihote ba:bi komokomo dododilimini, ba:be lumagino komo keba ka:na kitana nale la: hidamo kiya:tulamema:nemata. ⁴⁸Ba:be lumagi ba: hido genama detiya: ba:be dubu huiyala. Ebete haka ibulunomo aligiti kodakoda haka hunamo ebena genama ba:bo etiya:, ba:bene hulama beyate ba odolo ba:be genama da:pemida:miya:, huiyatiya genamate kaleguya:ha: mabu etedawate ebena genama hidamo etiya:. ⁴⁹Huiyatiya kebe lumagiti naeno tabo ulihote ododilihino, ebe ba: bulai hakamo genama detiya: ba:be dubu huiyala. Ba:be genamoeno mabu puliyala, kitanuya:ha:, ba:bema: hulama beyate ba odolo ba:be genama da:pemida:miya: hakamo dito kaguya:. O olalati bada konomola:ka:!”

Ya:suti Alaholohodawa Gawadalagino Oko Dubu Da:hiduimiya:

Ma:t 8:5-13

7 ¹Ya:suti tawakaluba:tamo ba:moi komokomo hiliyonomo olamagi da:wibuya: ebete Kapeniyama habamo ba: dito tuya:. ²Lomanapino eta alaholohodawa gawadalagiti ba:bolo nemedenami, ba:bene ebena huiyaha: okopi ipuwalo ebete kebe dubu konomamo demalagidolonami, ba:be dubu ko tawetawete umitiya:, ebe hoe tatalila. ³Ba:bema: ba:be gawadalagiti Ya:sukunu komo uliti komo Yu watowatopi dubu ebetamo ba:bo ka:lamiya:, iba:te Ya:suku ba:ma ka:na konega:lamema:, ebete pete gawadubuino okodawa kopehiduimima:. ⁴Ba:bene komo iba:te Ya:sutam pelamete ebe toemeholo na:pega:lamiya:, “Ba:moe Lomanapi gawadalagi hido lumagila. Wadiyala ama: ebe na:nowaluba:, ⁵mabu ebete a Yu tawakalubi koamo nemalagidoloena, ba:gala ebete ebena mana:mo aeno baidi ibubulamehole genama etea:mi.”

⁶Ba:bema: Ya:suti iba:go na:tuya:. Ebete ba tonato genama tama:mo da:nuluhukuya:, ba:be gawadalagiti ebena mabulubi ba:bo oelamiya: iba:te Ya:suku konega:lamema:, “Kodawa, eta kodakoda komo na mabuma: akododa:la:. Na hido lumagiha: ama:le naeno genamamo pa:pa:gama:. ⁷Ba:gala na hidoenoha: amia:no holoholo hapuamo pema:. Huiyatiya na niya:tawutam, ama:le genamamo peheno tabo dito da:goemena:, naeno okodawate hibinomolo kohidoma:ne. ⁸Mabu na atumu alaholohopino koko gawadubuino hopodawama: ba eda:na ibino tabamo a:papamiwatanakomo, ba:gala atu tetelo naeno alaholohopa:te naeno umi ipuwalo pola:na. Ibi ipuwalo nale eta da:kiyamemo, ‘Ama: na:toa!’ ebete ba:bo kotoma:ne. Ba:gala eta da:kakiyamemo, ‘Ama: na:pa:!’ ebete ba:bo kopema:ne. Atumu nale naeno huiyaha: okodawa da:kiyamemo, ‘Ama: ba:moe komo nododa:!’ ebete ba:be komo kododima:ne. Ba:bema: Kodawa, wadiyala ama: tabote na:gaa: naeno oko dubuti kohidoma:.”

* 6:46 Ma:t 7:21

⁹Ya:suti ba:be tabo duliya: ebete na:la:wiya; ba:bema: ebe da:ta:matutiya: ebete ba:bi tawakalubi hiliyonomatamo ohobigate na:goiya; “Na la:tamo hibinomolo goemo, na Isalaela tawakalubi hiliyonomo ipuwalo ba:mako hibima: midi lumagi a:kuma:lemo!”

¹⁰Ba:bene alaholohodawa gawadalagiti doelamiya: ba:bi dubate ebene genamamo gala da:kapelamiya; iba:te ba:be huiyaha: okodawa hido bepumiya:.

Ya:suti Hamole Kamenoen Gudu Hoene Dadipatiya:

¹¹Eta hegelalo Ya:suti eta habamo dito tuya; ba:be haboeno mahilo ba: Na:inila, ba:ba tetelo ebe ta:matapi ba:gala tawakalubi hiliyonomo eba:go kapimilo tolamitiya. ¹²Ba:bene ebete haboeno kala imi gigihamo da:nuluhukuya; ba:ba tetelo hiliyonomo tawakaluba:te hoe dubu aguti habane pikulitiya: ebe bobamo kopinihatema; ba:be hoe dubuino menoko hamolela, ebene gudu kapiyanomote hoiya. ¹³Ba:bema: Kodawate ba:be kamena umiti malemaletelo ebetamo na:goiya; “Ama: akihitala:” ¹⁴Ba:bene Ya:suti tote hoe dubuti da:kapitanuya: ba:be talatala da:nologiya; ebe dagatutiya: ba:bi dubate ba:bamo ba putitata, ebete hoe dubutamona:goiya; “Amoga, nale ama: begoememata, na:mahiga!” ¹⁵Ba:bene ba:be dubuti mahigate tabo olamagi da:tupuimiya; Ya:suti ebene menokotamo dito ikamiya:.*

¹⁶Ba:bema: ibi hiliyonomate konomamo toletoleholo Godokono mahilo hunamo ba adipate na:ga:luya; “Godokono ukui hawakalimidawa atamo ba: a:puluhuku! Iyo, Godote ebene tawakalubino ka:ka: mula:lendamema: pe!”*

¹⁷Ba:bema: ba:be Na:ini haboeno hopo ba:gala komo hopo tametamelo demedehonama; ba:bi tawakalubi hiliyonomate Ya:sukunu komoma: tabo ba:bo nikiyahuya:.

Yonete Ebe Ta:matapi Ya:sutamo Doelamiya:

Ma:t 11:2-19

¹⁸Ba:ba tetelo Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawa, ebene ta:matapa:te ba:moi hiliyonomo komokomo ebe ba:bo pikiyahamiya: Ba:bene ibi ipuwalo Yonete netewa dubu ka:lamiti ¹⁹Ya:sutamo ba:bo noelamiya; iba:te ebe ba:ma ka:na konega:lamema; “Ama: ba: Yonete pema: da:goi ba:be lumagila:ka; o ale eta lumagi beka:latiminama:?”**

²⁰Ba:bene iba:te Ya:sutamo pelamete na:pega:luya; “A Yonete poea:me ama: ma kumu kopalateda:ma; ‘Ama: ba: Yonete pema: da:goi ba:be lumagila:ka; o ale eta lumagi beka:latiminama:?’”

²¹Ba:ba tetenomolo Ya:suti ibino holoholo hapulu hiliyonomo hiya:hiya: temetema:gopi, ba:gala tawetawa:gopi, ba:gala kuba

* 7:15 1Gaw 17:23; 2Gaw 4:36 * 7:16 Luk 1:68 * 7:19-20 Ohale 40:7; Ma:l 3:1; Haw 1:8

gobogobagopi bihiduilamiya, ba:gala ebete baidi tamihopi atumu a:kahiduilamiya. ²² Ba:bema: ebete huiya tabo Yoneko ta:matapa:tamo na:goiya, “La: tote la:le kebe komo kulameoma ba:gala la:le kebe tabo kulihome, ba:bi komokomo Yoneko na:nega:lama:la. Baidi tamihopa:te a:la:minahala: ba:gala nato a:ta:buta:midalelamepa:te ba: na:wapata:lama! Kuitikuita:gopa:te a:hidohidoha ba:gala galo duhulamepa:te ba: nuliha! Ha:lahapa:te hoene gala a:kamahila:hala: ba:gala awae tawakaluba:tamo Godokono Hido Tabote a:pe!” ²³ Ba:bema: kebe lumagiti na hibima: midinilo ukui netewama: eda:heno, ebegodolo Godokono kalakalate bitanamene!”

²⁴ Ba:bene Yonete da:poelamiya: ba:bi dubu netewate da:tuya, Ya:suti Yonekono komoma: tawakaluba:tamo ba:bo olamagiya. Ebete na:goiya, “La: Yonekono komo ulihote dito hopamo da:nikulima, bada komo umima: ka:tolamiuima? Pudu kapiya huhuti dito dadegetiti, ba:be umima: ka:tolamiuima? ²⁵ O la: hidohido kaliko pupuli dubu umima: ka:tolamiuima? Ao, la: iya:tawahala hidohido kaliko pupulihopa:te dito hopolo kemedehonaha, huiyatiya iba:te koko gawadubuino genamalo emedehona! ²⁶ Ba:bema: na niya:tunama:la, la: badama: ka:tolamiuima? Godokono ukui hawakalimidawa umima:la:ka? Iyo, na la:tamo hibi tabo begoemo, Yonete Godokono komo ukui hawakalimipi hiliyonomo a:gogoli. ²⁷ Ba: hibila, Yoneko mabuma: Godote ebene Bukalo tabo ba:ma ka:na goiya, ‘Nale Kelisokono dopo hapuamo naeno tabo atadawa kopoemema:nemo, ebete ebe dopamete ebene gabo kohiduumima.’”^{*}

²⁸ Ya:suti gala na:kagoiya, “Nale la: begoelamemata, tupuimi mabuni ba:ma teta:mo puluhuku ba:moe hopo konomolo da:hawakalahaliya, ba:bi tawakalubi hiliyonomo ipuwalo Yoneko kodawanomoma: eda:na. Huiyatiya ba:ma tetene tupuimiti Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be habalo kebe lumagiti deha:potonomoma: deda:mene ebete Yoneko hibilo kogoloma:ne.”

²⁹ Ba:ba tetelo dopamo Yonete pui beyamo da:wadulatiya, ba:bi ta:kese uwatepi ba:gala komo hiliyonomo tawakalubi iba:te Ya:sukunu tabo uliti Godokono gabo tuputupunomoma: ga:late ba:bo kalakalahutiya. ³⁰ Huiyatiya Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi iba:te dopamo Yonetamo kanikuliya:ha: ebete ibi beyamo wadulatelema. Ba:be komo ipuwalo iba:te Godokono hido komo a:duhimiya, ba:bema: iba:te Ya:sukunu taboma: kakalalahutiya:ha. ^{*}

³¹ Ba:bema: Ya:suti na:goiya, “Na ba:ma tete tawakalubino komo kebe go tabamo na:ka:hawakalimimo? La: kebako tawakalubila:ka? ³² La: ba:

^{*} 7:22 Ais 35:5-6; 61:1; Luk 4:18 ^{*} 7:26 Luk 1:76 ^{*} 7:27 Ma:l 3:1 ^{*} 7:29 Luk 3:12

^{*} 7:30 Ma:t 21:32

kolowami habalo diya:da:mita ba:bi gugudi hegehege huiyala. Komo guguda:te komopa:tamo kaga:la, komopa:te komopa:tamo kaga:la, iba:te olowabeletihuiilo ba:ma ka:na ewagelena, ‘Ale poko ba ododi pa:lola: da:moleholema: huiyatiya la: ago kamoeha:, ba:gala a hoe lumagi bobamo ihatema: dewagelitama: la: huiyatiya ago kihimitaha:!’ Iyo, ba:ma tete tawakaluba:la:, la: ba: ba:ba ka:na ewagelenamata, la: Godokono okopa:tamo ubiha: tabo bega:lanakomata. ³³Numa:la:, Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawate da:puluhukui, ba:ba tetelo ebete helo gao beya kaninakuiha: ba:gala komo tetelo ebete baa: naheno lutanakui Godokono oko kowatima:, ba:bema: la: na:ga:luimata, ‘Ebe kuba gobogobagoenola!’ ³⁴Huiyatiya Tawakalubino Naniwiti da:puluhukui, ebena komo hiya:la. Ebete baa: a:nanako ba:gala helo gao beya a:ninako ba:bema: la: ba:ma ka:na ga:lanakomata, ‘Ebena kuba numa:la:! Ebe tumu goema: eda:te baa: konomamo nanako, ebe helo gao beya ni kodawala! Ebe ba: ta:kese mani ha:da amiholo uwatepi ba:gala komo Godokono Tutumu Tabo uwateha:pi ibino hopodalagila!’”*

³⁵Ba:bene kuititinomolo Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Godokono hido mulu komo da:ta:matana, ba:bi tawakaluba:te ibino emede ipuwalo ba:be mulu hibinomolo ba:hawakaliminakomena:.”

Ya:suti Saimonokono Genamalo Baa: Da:nuya:

³⁶Ba:bene eta Pa:lisi kapiyuimidawa dubuti Ya:suku na:goemiya: ebete ebegodolo baa: konenama:, ba:bema: Ya:suti ba:be dubuino genamamo nodolote baa: nama: dito nemediya:. ³⁷Ba:be habalo eta kuba kamena nemedenami, ba:bene Ya:suti Pa:lisi kapiyuimidawoeno genamalo baa: da:nutiya: ba:be kamenate ba:be komo uliti hido nibo ihi nakola kalila:mo tabuimi ba:bo adahiya:.* ³⁸Ba:ba tetelo ebete Ya:sukunu gala hapuni pete ebena nato mabamo putiti ebena ihi baida:mo Ya:sukunu nato pukulalemete nato a:la:li ebena hinibamo ba:bo meteteholemiya:, ba:bene ebete ebena nato aboelateholemete ebete dadahiya: ba:be hido nibo ihi ebena natamo dito haminamiya:. ³⁹Ba:bene Ya:suku da:goemiya: ebena genamamo pema:, ba:be Pa:lisi kapiyuimidawate kamenoenon ododi komo umiti ebena tepo ipuwalo ba:ma ka:na emalagidoluya:, “Ba:moe dubu ebe Godokono ukui hawakalimidawama: neda:tale, ebete ba:be kamenoenon komo biya:tawana:, ebe dologi ba:be kamena ba: dubu bilibili kamenala!”

⁴⁰Ba:bene Ya:suti Pa:lisi kapiyuimidawatamo na:goiya:, “Saimono, nagodolo tabo deha:poto bitana ama: kiyamema:.”

Ba:bene Saimonote na:goiya:, “Wadiyala, Iya:tulamedawa, na:gaa:.”

⁴¹Ya:suti na:goiya:, “Eta ilina dogodogo dubu nemedenami, ba:bene dubu netewate ebegodone mani uwatete tete ga:ga:nomolo ebetamo

* 7:34 Luk 15:2 * 7:37 Ma:t 26:7; Mak 14:3; Yon 12:3

gala kikamehuya:ha:, etate 500 mani, etate 50 mani. ⁴²Ibi netewapa:te ba:ba ka:na huiyahaleheno ba emedena, eta hegelalo ba:be ko dubuti ibi ebetamo ka:lamiti, ibi malemaletelelo ibino huiyahaleha: komokomo dito egebolelamiya:. Ba:bema: amia:no ukui keba ka:nala:ka:, ibi netewapi ipuwalo ko kalakalago ebe pote kemalagidolonami?”

⁴³Saimonote tabo ba huiya na:goiya:, “Naeno ukui bitana, mani konomo duwatiya: ba:be huiyaha:dawate.”

Ba:bene Ya:suti na:goiya:, “Ama: hibi tabo begaa:ta.” ⁴⁴Ba:ba tetelo Ya:suti kamenatamo ohobigate Saimonoko ba:bo alatediya:, “Ama: ba:moe kamena na:kumiuta? Na amia:no genamamo da:podolomo, ba:ba tetelo ama: natamo nato ukulaleno beya kikanameha:. Ebeta huiyatiya ebena ihi baida:mo naeno nato ukulalenamete, nato a:lali ebena hinibamo a:meteteholename. ⁴⁵Ba:gala ama: na kaboenateneha:, huiyatiya nale genamamo da:podolomo ba:ba tetene tupuimiti ebete naeno nato aboelatehole kekelamitaha:. ⁴⁶Ba:gala ama: hido olibi kikipoeno iha:mo naeno wato kabutimiha:, ebete huiyatiya naeno natamo huiya konomo hido nibo ihi behamina.[§] ⁴⁷Ba:bema: na ama:tamo na:goemo, ebete natamo malemale konomamo da:hawakalimi, ba:be ododi komote eta komo ba:ma ka:na kahawakalimi, Godote ebena koko kuba hiliyonomo egebolemete adodoholeme. Huiyatiya numa:, Godote eta lumagino hegehege kuba dadodoholememene, diyala, ba:be lumagiti malemale komo Godotamo da: a:kahawakalima:mene.”

⁴⁸Ba:bene Ya:suti ba:be kamenoenno tepo ipuwa ba iya:tawa ebetamo na:goiya:, “Godote amia:no kuba egebolemete adodoholema:ta.”

⁴⁹Ba:bema: eba:go ahiditi baa: da:nahutiya: iba:te ibi ipuwalo na:ga:luya:, “Lumagino kuba egebolemema: da:goe, moe kebe awagaha dubula:ka:?”

⁵⁰Ba:bene Ya:suti kamenatamo gala na:kagoiya:, “Amia:no hibima: midi komote amia:no ka:ka: a:mula:ma:ta. Kalakalago na:toa.”*

Ya:suku Dowalubinakui Ba:bi Kamenakamenoeno Komo

8 ¹Ba:bene komo hegela da:wibuya: Ya:suti koko ba:gala hegehege habahabalo Godokono Hido Tabo olamaga:go ba pata:, Godote Ko Gawadalagima: deda:na ebete ba:be komo benolamaginakui. Ba:ba

§ 7.46 Buka ka:lamiholedawa, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa, Ya:suku tetelo Yu tawakalubino ododi ipuwalo eta hido lumagiti eta dubuino genamamo da:nodolonakui, genama namutudawate ebena kalakala ebetamo hawakalimima: netewa-kapiya komokomo ba:ma ka:na ododilina:kui. Dopamo ebete ebena tatako hapuhapuni kaboetehoma:ne, ba:bene ebete ebena nato kukulalemema:ne, galane ebete olibi kikipoeno iha:mo ebena wato ba:bo kabutimimima:ne. Saimonote ba:bi netewa-kapiya komo ipuwalo eta komo kododiya:ha: Ya:sutam, huiyatiya kuba kamenate pete hidamo pododiliya:.

* 7:50 Luk 8:48; 18:42

tetelo ebena 12 ta:matapi dubate eba:go tolamenakuya; 2 ba:gala komo kamenakamena eba:go atumu kawapata:lamenama; dopamo tetelo ibi ipuwalo komopa:te kuba gobogobagopima: eda:hanama: ba:gala komopa:te hiya:hiya: temetema:gopima: eda:hanama; huiyatiya Ya:suti ibi a:hiduilamiya: Ba:bi kamenakamena ipuwalo Magadalanapi Ma:liko ba: etala, dopamo Ya:suti ebegodone sa:ba:ni kuba gobogobo boelamiya: *
 3 Ba:gala eta kamena ba: Kusakono kamena Yowanatela, Kusako ba: Ko Gawadalagi Helodikono hopodawa etala. Ba:gala eta kamena ba: Susa:natela. Ba:bi netewa-kapiya kamenakamena iba:te komo hiliyonomo kamenakamena ibino mana:mo Ya:suku ba:gala ebena 12 ta:matapi dubu bowalubilinakuya.

Kona Kikipo Haminahaledawoeno Iya:tulame Uwi

Ma:t 13:1-9; Mak 4:1-9

4 Ba:bene tawakalubi hiliyonomate hiya:hiya: habahabane pelameholete Ya:sukuba: da:pekapiyuimiya; Ya:suti iya:tulame uwi iba:tamo ba:ma ka:na olamagiya; 5 “Eta lumagiti haka da:hiduimi, ba:ba tetelo ebete kona kikipo haminahala:go ba tonato komo kikipo iba:te gabamo ba:bo gudiya; ba:bema: tawakaluba:te natamo da:mikimoeli holaholate ba: dito penaliya. 6 Komo kikipo iba:te nakola hakamo gudiya; ba:bema: iba:te nanekela:mo apepote ba:bo waiwaihuya: mabu ba:be hakoeno a:la:li puliyala. 7 Komo kikipo iba:te olagopi hemo hakamo gudiya; ba:bema: iba:te kapimilo apepote olagopi hemate kona ba: dito alukuliya. 8 Huiyatiya komo kikipo iba:te hido hakamo gudiya; ba:bema: ba:ba:te apepote ba: dito nolohuya; eta konate 100 teta:mo, eta konate 100 teta:mo, iba:te ba: ba:ba ka:na hiliyonomoma: eda:huya:”

Ba:bema: Ya:suti ibulunomamo na:goiya; “Galagodawa, ama: hidamo nulia:!”

Ya:sukunu Hiya:hiya: Iya:tulame Uwino Mabu

Ma:t 13:10-17; Mak 4:1-9

9 Ba:bene Ya:suku ta:matapa:te ebe nalatediya; “Ba:moe iya:tulame uwino ipuwa keba ka:nala:ka:?”

10 Ya:suti iba:tamo ba huiya na:goiya; “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komoeno ipuwa kolawema: nale helo la:tamo ikalamimata, iyo, ba:be komoeno awaminale komokomo la: ba: iya:tawahuimata. Huiyatiya komo tawakalubi eba ka:naha; iba:te ba:be komoeno iya:tulame uwi ulihote, iba:te ebena ipuwa bohowadinakomena: huiyatiya a:kuminakamena; iyo, iba:te bulinakomena: huiyatiya a:kiya:tawahanakamena:.”*

* 8:2 Ma:t 27:55-56; Mak 15:40-41; Luk 23:49 * 8:10 Ais 6:9-10

Kona Kikipo Haminahaledawoeno Iya:tulame Uwino Ipuwa

Ma:t 13:18-23; Mak 4:13-20

¹¹Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “Ba:moe iya:tulame uwino ipuwa ba:ma ka:nala, kona kikipo ba: Godokono tabola. ¹²Ba:bene komo tawakalubi gabamo da:gudi, ibi ba:bi kona kikipo keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala. Iba:te Godokono tabo dulimina, Saitanate pete ba:be tabo ibino tepo ipuwane kopuwatema:ne iba:te hibima: miditi ka:ka: mula: komo lawekapoma. ¹³Komo tawakalubi nakola hakamo da:gudi, ibi ba: ba:bi kikipola. Iba:te tabo dulimina: kalakalago kolawema:na, huiyatiya ibino tepo ipuwalo haha puliyala, ba:bema: iba:te hibima: midi ipuwalo nanekela:mo emeda:tepate temeteme komate iba:tamo da:pikulimina: tiyonomo kogudima:na. ¹⁴Komo tawakalubi olagopi hemo hakamo da:gudi ba:bi kikipola. Iba:te tabo kulima:na, huiyatiya iba:te ilina uwatema: ba emalagidolena ukui bilibilima: eda:hana, ba:bema: ibino emede komoeno ubi komate ibino hibima: midi komoeno ka:ka: ba anakapumi iba:te hido naha konama: a:keda:hamena. ¹⁵Ba:bene komo tawakalubi hido hakamo da:gudi ba:bi kikipola. Iba:te Godokono tabo dulimina: hibinomolo kolawema:na, ba:bene iba:te ibino tepo ipuwalo ba:be tabamo papamila:halete kodakodanomolo ba utitata hido naha kona ba:bo konolohoma:na.”

Wuiki Alo Hawakala Baha:mo Ihate Komo

Mak 4:21-25

¹⁶Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “Lumagiti ebene wuiki alo pa:titi bagolo ipuwamo a:kihata:mene ba:gala ebene wata bahi ipuwamo a:kihata:mene. Huiyatiya ebete wuiki hawakala baha:mo kihatema:ne, ba:bene tawakaluba:te ebene genama guamo da:palehawaminamena: iba:te ba:be alo kopumima:na. * ¹⁷Numa:la, kebe awalelahale komate da:pola:na galane tetelo Godote kohawakalilamema:ne, ba:gala kebe ugumuili komate da:pola:na galane tawakaluba:te alo tetelo kulameholema:na. * ¹⁸Ba:bema: ama: hidamo nulia:. Godokono tabo ulihoma: lumagigodolo hidohido ukui da:pola:na, Godote ebetamo hiliyonomo hidohido komo gala kakikamehoma:ne. Ba:gala lumagigodolo hidohido ukui pola:naheno huiyatiya ebete nemalagidolona, ‘Na hidoenola,’ ebegodolo kebe kapiyakapiya komate da:pola:na Godote ebegodone gala kakuwatemema:ne.”*

Ya:sukunu Menoko Ba:gala Ebene Ekaki

Ma:t 12:46-50; Mak 3:31-35

¹⁹Ba:bene Ya:sukunu menoko ba:gala ebene ekaki ebetamo da:pelamiya:, iba:te ebe umima: kamodobuya:ha: mabu tawakalubi

* 8:16 Ma:t 5:15; Luk 11:33 * 8:17 Ma:t 10:26; Luk 12:2 * 8:18 Ma:t 25:29; Luk 19:26

hiliyonomate ebe tamelo na:pola:nuya. ²⁰Ba:bema: eta lumagiti Ya:suku na:kiyamiya:, “Amia:no menoko ba:gala ekaki iba:te genama tamelo ba:pela:mota:hana. Iba:te ubila ama: kumima:”

²¹Ba:bene Ya:suti ibi hiliyonomatamo na:goiya:, “Pote Godokono tabo uliti ebetamo da:papamiwatamene, ba:be lumagi ba: naeno menokola ba:gala ba:bako tawakalubi ba: naeno ekakila.”

Ya:suti Gogo Da:tatabuiminiya:

Ma:t 8:23-27; Mak 4:35-41

²²Eta gapogapolo Ya:suti ebe ta:matapa:go boga:mo ololonate ibi na:goelameniya:, “A bobo hapuamo kona:hiwaliya:,” ba:bema: iba:te bobo a:hiwale ba:bo tupuiminiya:. ²³Iba:te ba na:hiwalena Ya:suti ba:be palai boge gulu ba: dito newataniya:, ba:bene ko gogonomote ba mahigana koko gawiyoeno beyate boge guamo da:pa:la:haniya: bogete tatalila ululuna. ²⁴Ba:bema: iba:te Ya:sutamo pelamenate ebe ba pemodoetena ba:bo pega:lameniya:, “Iya:tulamedawa, a ba: koha:lahama:nema:!”

Ba:ba tetelo Ya:suti mahiganate huhu ba:gala koko gawiya na:kiyahalameniya:, “La: na:tatabahala:!” ba:bene huhuti wibonate bobote tatabama: ba:bo eda:niya:. ²⁵Ba:bema: Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, “La:eno hibima: midi komo keka:?”

Huiyatiya iba:te tola:go hanohanoholo ibi ipuwalo na:ga:laniya:, “Moe lumagi potela:ka? Ebete huhu ba:gala gawiya da:kiyahalame, iba:te ebena tabamo a:papamila:!”

Ya:suti Kuba Gobogobagoeno Dubu Da:hiduimiya:

Ma:t 8:28-34; Mak 5:1-20

²⁶Ba:bene Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi iba:te Gelasa haboeno hopamo nikuliya:, ba:be hopote Ga:lili Bobo hapulu itanami. ²⁷Ya:suti hakamo ba nodolo Gelasa habanapi kuba gobogobagoeno dubuti eba:go paluguya:, ebete tete ga:ga:nomolo kalikoheno emedenami ba:gala ebe genamanomolo kemedenamihia:. Ba: hibila, ba:be hopo tawakalubino komo ba:ma ka:nala, iba:te iya:ha:midale nakola haka ba aligili hiya:hiya: bobo ba:bo ododilinakuya: iba:te ibino ha:laha tawakalubi miya:tenoma:, ba:bene ba:be dubuti ba:bi nakola bobo ipuwalo emedenami. ²⁸Ebete Ya:suku umiti ibulunomo goewatate ebena nato mabamo gate tabo madodo ba adipate na:goiya:, “Ya:su! Ama: Hununomo Godokono Gudulata! Ama:le natamo bada komo na:kododiomena:? Nale ama: betoemehomata, natamo kuba huiya akikanama:la:!” ²⁹Ebete tabo ba:ma ka:na goiya: mabu Ya:suti kuba gobogobo a:kiyahamiya: ebegodone kuluhukuma:. Ba: hibila, dopamo komo hiliyonomo tetelo ba:be kuba gobogobote ba:be dubu ipuwalo helonomoma: eda:nami, ba:bema: tawakaluba:te ebena nato kokoto auli

hala:mo da:matuhulameholemenakui, ebete ba:bi hale iya:hilinakui kuba gobogoboeno heloamo dito hopamo ba:bo alahula:nakui.

³⁰Ba:bene Ya:suti ebe nalatediya, “Amia:no mahilo potela:ka?”

Ebete na:huiyuya, “Naeno mahilo Hiliyonomotela,” mabu ebe ipuwalo kubakuba gobogobo hiliyonomate emedenama. ³¹Ba:bene ba:bi kubakuba gobogobate Ya:suku na:toemehuya, “Ama: a Koe Habamo akanoea:ma:la!”

³²Ba:ba tetelo dabihole goegoe hiliyonomate haka hunulu nala:go ba:bolo na:wapata:lamitiya. Kubakuba gobogobate Ya:suku na:toemehuya: iba:te goegoe ipuwamo konogomoma; ba:bene Ya:suti modobo tabo goete ibi ba:bo goelamiya, “Na:tolama:la!” ³³Ba:bema: kubakuba gobogobate dubugodone ikuliti goegoa:tamo da:nogomuya; goegoe hiliyonomate haka hununi pulila:hate iya:ha:midale hakane da:negudiya: beyamo nululuhuliti ba: dito neha:lahuya.

³⁴Ba:ba tetelo goegoe ulamepi dubate ba:be komo umiti ibino habamo pulila:hate, habalubi ba:gala tumu genamalo demedehonama: da:nikiyahalamiya; ³⁵tawakalubi hiliyonomate ba:bo pelamiya: Ya:suti dododiya: ba:be komo umima. Iba:te ebetamo pikuliti kubakuba gobogobate da:miya:puya: ba:be dubu ba:bo pumiya; ebete kaliko puliti Ya:sukunu nato mabulu lutiya: mabu ebenu ukui a:tuputupumiya. Ba:moe mabuma: iba:te na:toletolehutiya. ³⁶Ba:bene puya:te ba:be komo dumiya: ba:bi tawakaluba:te kubakuba gobogobagoeno dubuti keba ka:na ka:hiduya; ba:be komoma: komo tawakalubi ba:bo kiyalamiya. ³⁷Ba:ba tetelo ba:bi Gelasa hoponapi hiliyonomate Ya:suku na:ga:lamiya: ebete ibino hopo miya:pate kotoma: mabu iba:te konomamo toletolehutiya. Ba:bema: Ya:suti boga:mo ololote ba to, ³⁸kubakuba gobogobate da:miya:puya: ba:be dubuti ebe na:toemehuya; “Na niliya, ama:go kopa:mo!”

Huiyatiya Ya:suti ebe ba oeme na:goemiya; ³⁹“Ama: genamamo na:toa. Godote ama:tamo kebe komokomo kododila:ka, amia:no habalubi ba:bi komokomo na:nikiyalama.”

Ba:bene ba:moe dubuti ebenu habamo tote, Ya:suti ebetamo dododiliya: ebete ba:bi komo hiliyonomo tawakaluba:tamo ba:bo nolamagiya.

Ya:ilasiti Ya:suku Da:toemehuya: Ebenu Bohele Kohiduumima:

Ma:t 9:18; Mak 5:21-23

⁴⁰Ya:suti bobo hapuni gala da:kapa:hiwuya; ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate na:kalakalahuya: mabu iba:te ebenu pe komo belatimitiya. ⁴¹Ba:bene Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genama umidawa dubuti Ya:sutamopiya; ebenu mahilo Ya:ilasitila. Ebete Ya:sukunu nato mabamo pepapamiwatate ebe ba:bo petoemehuya: ebete ebenu genamamo kotoma; ⁴²mabu ebenu 12 gogo tete bohele kapiyanomo ebete hoe tatalila.

Hawi Ka:ka:la: Temetema:goeno Kamenate Ya:sukunu Kaliko Dologiya:
Ma:t 9:19-22; Mak 5:24-34

Ba:bene Ya:suti Ya:ilasikono genamamo to da:tupuimiya;, hiliyonomo tawakaluba:te ebe ba anataguma:tuta emokatihuia:go tolamitiya:. ⁴³Ibi ipuwalo eta kamena 12 gogo tetelo hawi ka:ka:la: temetemetete uminami, ebete ebenu mani hiliyonomo dogeta dubatamo ba ikalame ba:bo upula:liya;, huiyatiya iba:te ebe kahiduumiya:ha:. ⁴⁴Ba:bene ba:moe kamenate Ya:sukunu gala hapuni pete ebenu kaliko da:pologiya;, ba:ba tetenomolo ebenu hawi ka:ka:la: temetemetete ebegodone ba: dito wibuya:. ⁴⁵Ba:bene Ya:suti na:goiya;, “Na pote kologini?”

Tawakalubi hiliyonomate iya:tawaha:ma: ba ga:la Pitate ebe na:kiyamiya;, “Hido Iya:tulamedawa, hiliyonomo tawakaluba:te ama: ba anataguma:hita emokatihuia:go pelamita.”

⁴⁶Ya:suti na:goiya;, “Eta lumagiti na ologini mabu helote na ipuwane duluhuku, na ba:bo iya:tawamo.”

⁴⁷Ba:bene ba:be kamenate bada komo kododiya: awamina gabo kumiya:ha;, ba:bema: ebete lililago Ya:sukunu nato mabamo pepapamiwatate hiliyonomo tawakalubino holoholo hapulu ebenu komo ba:bo hawakalimiya:. Ebete Ya:suku bada mabuma: ka:pologiya: ba:gala temetemetete ba:ba tetenomolo ebegodone da:wibuya;, ebete ba:bi komokomo hiliyonomo Ya:sutamo ba:bo kiyahuya:. ⁴⁸Ba:bene Ya:suti ebetamo na:goiya;, “Kamena, amia:no hibima: midi komote ama: a:hiduima:ta. Ama: kalakalago na:toa.”*

Ya:suti Ya:ilasikono Bohele Hoene Dadipatiya:

Ma:t 9:23-26; Mak 5:35-43

⁴⁹Ya:suti ba:moe tabo ba olamagita Yu watodawa Ya:ilasikono genamane eta tabo adahedawate pete Ya:ilasiko na:pegoemiya;, “Amia:no gudu bohele a:hoe. Iya:tulamedawa gala akagoema:la: ebe kopihiduumima:.”

⁵⁰Huiyatiya Ya:suti ba:be tabo uliti Ya:ilasitamo na:goiya;, “Ama: akatoleto:la:la:. Ama: Godoko hibima: na:mida:, ba:bene amia:no bohelete kohidoma:ne.”

⁵¹Ba:bene Ya:suti Ya:ilasikono genamamo puluhukuti komo tawakaluba:te genama guamo a:pa:la:hama: ibi na:duhilamiya;, huiyatiya Pitako, Yoneko, Ya:imesiko, ba:gala boheleno nabiwi menoko, ba:moi ba:te na:pa:la:huya: eba:go. ⁵²Ba:ba tetelo genama gulu da:pola:nuya: ba:bi tawakalubi hiliyonomate bohele bela:mitiya;, ba:bema: Ya:suti ibi na:goelamiya;, “La: kihimitala:. Gudu bohele kahaa:kaha;, ebete u

* 8:48 Luk 7:50

bewatita!” ⁵³Huiyatiya iba:te iya:tawahuya: guduti hoenomo hoiya:, ba:bema: iba:te Ya:suku na:walitiya:

⁵⁴Ba:bene Ya:suti tote bohele kokotamo nelawete ebe ba ka:mi na:goiya:, “Gudu, ama: na:mahiga!” ⁵⁵Ba:bema: ebeno ka:ka:te ebetamo gala da:kapiya: ba:ba tetenomolo ebete na:kamahiguya:, ba:bene Ya:suti ebeno menoko nabiwi na:goelamiya: iba:te ebetamo baa:kikamehoma:. ⁵⁶Ba:be mabuma: iba:te na:hanohanhutiya: huiyatiya Ya:suti ibi ba kiyalame na:goiya:, “La: ba:moe komoma: komo tawakalubi akakiyalama:la:.”

Ya:suti 12 Ta:matapi Dubu Doelamiya:

Ma:t 10:5-15; Mak 6:7-13

9 ¹Ba:ba tetelo Ya:suti ebeno 12 ta:matapi dubu ebetamo ka:lamiti iba:tamo helo ba:bo ikalamiya: tawakaluba:godone kuba gobogobo konoelamema: ba:gala hiya:hiya: temetema:gopi konihiduilamema: ²Ba:bene ebete ibi noelamiya: Godote Ko Gawadalagima: deda:na iba:te ba:be komo tawakaluba:tamo konolamagimima: ba:gala iba:te temetema:gopi konihiduilamema: ³Ebete iba:tamo na:goiya:, “La:eno tolame tetelo la:le kuku, ba:gala mani miya:teno kuiha, ba:gala baa:, ba:gala mani, ba:moi ilina akuwata:la:. Ba:gala la: kapiyakapiya ilina pupuliti, komo akuwata:la:.” ⁴Ba:bene la: eta habamo nikuliti kebe genamamo da:nalehawaminama, la: ba:bolo nemedatepate galane ba:be genamane eta hopamo kakatolamema:nemata, iyo, la: eta genamane eta genamamo eba ka:na akanewagela:la:. ⁵Ba:gala kebe habaluba:te la: uwateheno, ba:be haba ba miya:pa la:le natoeno puhulu na:moda:midatepaliya:la:. Ba:moe komote ba:bi tawakalubi kiya:tulamema:ne, Godokono tete ba: na:pe ebete ibino komo kopanagiya:midalamema:ne.”

⁶Ba:bema: Ya:suku ta:matapa:te hiliyonomo habahabamo tolamete Godokono Hido Tabo tawakaluba:tamo ba nolamagimi hiya:hiya: temetema:gopi ba:bo nihiduilamiya:.

Hiliyonomo Tawakaluba:te Ya:sukunu Komoma: Da:ga:lanakui

Ma:t 14:1-2; Mak 6:14-16

⁷Ba:ba tetelo Ga:lili hopolo Heloditi Ko Gawadalagima: eda:nami. Ba:bene Ya:suti kebe hiliyonomo komo kododilinakui Heloditi ba:bi komokomo ulihote ukui bilibilima: ba:bo ediya:, mabu komopa:te na:ga:luya:, “Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawate hoe ipuwane a:mahigui!” ⁸Ba:bene komopa:te na:ga:luya:, “Ya:suku ba: Elayate, Godokono ukui hawakalimidawala, ebete atamo gala a:kapuluhukui,”

* 9:3-5 Luk 10:4-11 * 9:7 Ma:t 16:14; Mak 8:28; Luk 9:19

huiyatiya komopa:te na:kaga:luya, “Ao, ebe ba: eta Godokono ukui hawakalimidawala. Aeno iniwala:tamo dopamo da:pikuliya:, ibi ipuwalo etate hoe ipuwane a:mahigui.”

⁹Ba:bene Heloditi na:goiya, “Na Yonekono wato itamidamimo, huiyatiya moe dubu potela:ka: nale ebeno ododili komo dulihonamo?” ba:bema: tete ga:ga:lo ebe ubila Ya:suku kumima.*

Ya:suti Hiliyonomo Tawakaluba:tamo Baa: Dikalameholeniya:

Ma:t 14:13-21; Mak 6:30-44; Yon 6:1-14

¹⁰Ya:suti doelamiya: ba:bi ta:matapi dubate ebetamo gala kapelamete iba:te kebe hiliyonomo komokomo ka:nododiliya: ebe ba:bo pikiyahamiya:, ba:bene ebete komo tawakalubi miya:paleta ebe ta:matapinomo uwatete iba:te Betasaida habamo dito tolamiya:.

¹¹Ba:bema: hiliyonomo tawakaluba:te Ya:sukunu to komo ulihote ebeno galane na:katomelohiya:, ba:bene ebete ibi kalakalago uwatete Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komo ibi ba:bo iya:tulamiya:, ba:gala atu tetelo ebete ibino temetema:gopi ba:bo kahiduulamiya:.

¹²Hegelate ba nihitigana Ya:sukunu ¹²ta:matapa:te pelamenate ebe ba:bo pega:lameniya:, “Ama: tawakalubi noelama:, iba:te habahabamo ba:gala tumu genamamo tolameholeta baa: ba:gala laha bahi konulamema:, mabu moe tawakalubiha: bahila.”

¹³Huiyatiya Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, “Ao, la:le iba:tamo naha ilina nikalamehola:la:.”

Iba:te na:huiyaniya:, “Agodolo paibo baa: ba:gala daha netewa ba:binomate pola:na. Ba:bema: ama: ubila:ka: ale tolamete aeno mana:mo ibino baa: konuwateholamema:?” ¹⁴Iba:te ba:ma ka:na ga:laniya: mabu 5,000 dubate ba:bolo pola:nuya:.

Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapi na:goelameniya:, “La:le tawakalubi hiya:hiya: kapiyuilame ododiliti hakamo ahidima: na:kiyalama:la:, iba:te eta kapiyuimilo 50, eta kapiyuimilo 50, ba:ma ka:na nahidihamena:.”

¹⁵Ya:suku ta:matapa:te ba:be tabo ulinate ba:ba ka:na ododiniya:, ba:bene tawakalubi hiliyonomate ibino kapiyuimilo hakamo dito gagahidiniya:. ¹⁶Ba:bene Ya:suti paibo baa: ba:gala daha netewa uwatenate, Hunu Habamo gahimilo Godotamo kalakala tabo goenate ba:bi baa: dahago wakalamiholenate ebe ta:matapa:tamo dito ikalameniya: iba:te tawakaluba:tamo kikalameholenama:. ¹⁷Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate baa: da:nahaniya: ibino kape komo ba:bo wiboholameniya:, ba:bene Ya:suku ta:matapa:te da:luhiliniya: ba:bi baa: komokomamo 12 bagolo betabuulameniya:.

* 9:9 Luk 23:8

Pitate Ya:sukunu Hibi Komo Da:hawakalimiya:*Ma:t 16:13-19; Mak 8:27-29*

¹⁸ Eta hegelalo Ya:suku ha:kiya tataba hopolo Godokoba: tabo ba ga:luta ebena ta:matapa:te ebetamo ba:bo pikuliya:. Ba:bene ebete ibi nalateda:liya:, “Tawakaluba:te na pokomo ka:ga:lanaka?”

¹⁹ Iba:te na:ga:luya:, “Komopa:te ama: Yoneko beyamo wadulateledawama: ga:lanaka, komopa:te Elayako Godokono ukui hawakalimidawama: ga:lanaka, ba:gala komopa:te ama: Godokono ukui hawakalimipa:te dopamo aeno iniwala:tamo da:pikuliya:, ibi ipuwalo etate hoene na:mahigamo ga:lanaka.”*

²⁰ Ba:bene Ya:suti ibi nalateda:liya:, “Huiyatiya la:le na pokomo ka:midinionama?”

Pitate ebetamo na:huiyuya:, “Ama: ba: Kelisotela, Godokono Omedawalata!”*

²¹ Ba:bene Ya:suti ibi kiyahalamelo na:goiya:, “La:le naeno komoma: komopi akakiyalama:la!”

Ya:suti Ebena Hoe Komoma: Dopamo Da:goiya:*Ma:t 16:21-28; Mak 8:31-9:1*

²² Ba:bene ebete tabo moga:melo na:goiya:, “Tawakalubino Naniwi tawakaluba:godone koko temeteme galane kuwatema:ne, Godokono ubila. Iyo, Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu iba:te ebe ubiha:ma: keda:hama:na:, ba:bene tawakaluba:te ebe kanakapumima:na:, huiyatiya netewa-kapiya hegelalo ebete hoene gala kakamahigama:ne.”

* ²³ Ba:bene ebete ibi hiliyonomatamo na:goiya:, “Kebe lumagiti na ta:mahenema: ubi dihatemene, dopamo ebete ebena komo adodote, ba:bene hiliyonomo hegelalo ebete ebena keha pihiga aguti na ba:bo na:ta:mahenenamene. * ²⁴ Ba: hibila, kebe lumagiti ebena ka:ka: natamo damawada:mene ebena ka:ka:te kalatidima:ne, huiyatiya kebe lumagiti ebena ka:ka: na mabuma: datutimini, ebete hibi ka:ka: kolawema:ne. * ²⁵ Ba:bema: lumagiti hopoeno ilina hiliyonomo uwatenomo ba uwate ebena ka:ka: datutimini ebena huiya keka:? Godote lumagigodone ebena ka:ka: da:lawememene, ebegodolo bada hido komote na:kitanamene? ²⁶ Ba:bema: numa:la:, kebe lumagiti natamo ba:gala naeno tabamo da:hilopomene, na Tawakalubino Naniwiti ba: atumu ebetamo kohilopoma:nemo, iyo, nale naeno alago da:pemo, ba:ba tetelo Nabiwi Godoko ba:gala ebena hido-talona nopopi ibino helonomo alago pete ebe

* 9:19 Luk 9:7-8 * 9:20 Yon 6:68-69 * 9:22 Luk 9:44; 18:32-33

* 9:23 Ma:t 10:38; Luk 14:27 * 9:24 Ma:t 10:39; Luk 17:33; Yon 12:25

kopehilopuimima:nemo.* 27Na la:tamo hibi tabo begoemo, ba:ma tetelo demedehona komo iba:te Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be ko komo dopamo umiti galane ba:bo koha:lahama:na.”

Godokono Helonomo Alote Ya:sukunu Ape Da:la:minuya:

Ma:t 17:1-8; Mak 9:2-8

28Eta kapiya wuiki da:wibuya: ba:ba tetelo Ya:suti Pitako, Ya:imesiko, ba:gala Yoneko uwatete eta haka hunamo magataliya:, ebete ba:bolo Godokoba: tabo konega:lama. 29Ba:bene ebe ha:kiya Godokoba: tabo ba ga:luta, ebenu holoholo hiya:ma: ba:bo ediya: ba:gala ebenu pupulino ilinate keyakeyahibinomoma: ba eda:hame ba:bo a:laminahalemiya:. 30Ba:ba tetenomolo dubu netewa Elayako ba:gala Moseseko, iba:te uluhukuti Ya:sukuba: tabo bega:lutiya:. 31Iyo, ibi netewapa:te Godokono Hunu Haboenu alago puluhukuti eba:go tabo ba:ma ka:na ga:lutiya:, Ya:suti Godokono nopo tawakaluba:tamo kohawakalimima: ebete Yelusalema ko habalo kohoema:ne.* 32Pitako ba:gala ebenu mabulubi netewa iba:te u ba lahuta ba:moe hanohano komo ba:bo uluhukuya:, ba:bene iba:te ibino baidi a:la:minahaleta Ya:sukunu alo ba:gala dubu netewa eba:go da:la:mota:nuya: ba:bo ulamiya:.* 33Ba:bene dubu netewapa:te Ya:sugodone ba tuta, Pitate ebe na:goemiya:, “Hido Iya:tulamedawa, a ba:malo da:pola:nama:, kalakala konomola. Wadiyala, a mimiya netewa-kapiya ketemotema:nema:, eta amia:nola, eta Mosesekonola, eta Elayakonola.” Pitate ukuihino ba:moe tabo ba:bema: goiya:.

34Pitate tabo ba olamagita hawaiti pete ibi dito patulatelinya:, ba:bema: iba:te na:toletolehutiya:. 35Ba:bene hawai ipuwane tabote ba:ma ka:na puluhukuya:, “Ba:moe ba: naenu Gudula, nale ebe dopamo a:ka:mia:mo! La: ebenu tabo nuliala:!”* 36Ba:be tabote da:wibuya: iba:te Ya:suku kapiya bumiya:, ba:bene tete ga:ga:dopolo ba:bi ta:matapa:te kebe komo kumiya: iba:te komo tawakalubi kakiyalamiya:ha:.

Ya:suti Kuba Gobogobagoenu Kuhi Da:hiduimiya:

Ma:t 17:14-21; Mak 9:14-27

37Ba:be eta hegelalo iba:te haka hununi da:pepalaguya: tawakalubi hiliyonomate pelamete Ya:sukuba: dito paluguya:. 38Ba:bene ibi ipuwalo kapiya dubuti ibulunomo ba:bo goepatiya:, “Iya:tulamedawa, naenu guduino komoma: ama: betoemehomata mabu ebe ba: naenu kapiya gudunomola! 39Kuba gobogobote gaa:tepahago ebe danagalamihonako, guduti hakamo da:ganako ebenu apete kodakodanomoma: eda:menako ba:bene ebenu tabone paguti pikuliminako, ba:gala ebe anagalimiho

* 9:26 Ma:t 10:33; Luk 12:9 * 9:31 Luk 9:22 * 9:32 2Pit 1:16-18 * 9:35 Luk 3:22

tetelo kuba gobogobote naeno gudu tiyolo a:kamiya:pale! ⁴⁰Ba:bema: nale ama: ta:matapi a:toelamehola:kamo iba:te kuba gobogobo koemema, huiyatiya iba:godolo helo puliyala.”

⁴¹Ya:suti huiyatiya ibi hiliyonomatamo na:goiya, “A:iye, la: hibima: midiha: kuba tawakalubilata! La: natamo menemene bikanamenamata, ba:bema: na ubihinola la:go tete ga:ga:lo emedena!” Ba:bene ebete dubutamamo na:goiya, “Amia:no gudu mamo na:magaha:.”

⁴²Ba:ba tetelo kuhiti ba penape kuba gobogobote ebe anagalimiti hakamo dito a:da:nuya, ba:bene kuhiti kubanomamo ba:bo ewagelehuya. Ba:bene Ya:suti kuba gobogobo da:kiyahamiya, ba:ba tetelo kuhiti hidote Ya:suti ebe ebene nabiwitamo dito ikamiya, ⁴³ba:bema: ba:be komo dumiya: ba:bi tawakalubi hiliyonomate Godokono ko helo komoma: na:hanohanohutiya.

Ya:suti Ebene Hoe Komoma: Gala Da:kagoiya:

Ma:t 17:22-23; Mak 9:30-32

Ba:bema: tawakaluba:te Ya:sukunu hiliyonomo ododili komokomoma: ba hanohanohuta, ba:ba tetelo Ya:suti ebe ta:matapa:tamo na:goiya, ⁴⁴“Nale ba:ma tetelo la:tamo dolamagimo, ba:be tabo hidamo uliti akadodala! Godote Tawakalubino Naniwi kuba tawakalubino kokotamo kihatema:ne.”* ⁴⁵Ba:ba tetelo iba:te ba:be taboeno ipuwa hidamo kemalagidoluya:ha: mabu awamina ipuwalo itanami, huiyatiya iba:te iya:tawaha:ma: ba eda:ha ba:moe taboeno ipuwa komoma: Ya:suku kiyamema: na:toletolehutiya.*

Kodawama: Pote Na:keda:mene

Ma:t 18:1-5; Mak 9:33-37

⁴⁶Ba:bene ta:matapa:te ibi ipuwalo pote koma: eda:ma: olowabelethuitiya.* ⁴⁷Iba:te ibino tepo ipuwalo demalagidolutiya: Ya:suti ba:be komo iya:tawuya, ba:bema: ebete gudu lawete ebe tama:mo ba adipi ⁴⁸iba:tamo na:goiya, “Kebe lumagiti naeno mahilamo ba:mako gudu deha:poto kalakalago dowlubina ebete na bowalubinina, ba:gala kebe lumagiti na dowlubina, ebete na kapiya kowalubinina, ebete na Oenamedawa Godoko atumu na:kowalubina. Ba:bema: la: ipuwalo pote deha:potodawanomoma: deda:mene ba:be dawate konomoma: keda:ma:ne.”*

La:go Alaholoha:dawa Ebete La: Owalubilidawama: Eda:na

Mak 9:38-40

⁴⁹Ba:bene Yonete na:goiya, “Hido Iya:tulamedawa, ale eta dubu umima: ebete amia:no mahilamo kuba gobogobo doelamiti, huiyatiya ale

* 9:44 Luk 9:22 * 9:45 Luk 18:34 * 9:46 Luk 22:24 * 9:48 Ma:t 10:40

ebe a:kiyahamima: ba:be komo kekelamema: mabu ebe aeno kapiyuimi lumagiha:.”

⁵⁰Huiyatiya Ya:suti iba:tamo na:goiya; “La:le ebe akaduhima:la; mabu kebe lumagiti la:go alaholohodawama: deda:na, ebete ba: la: bowalubilinata.”*

Samaliya Hoponapa:te Ya:suku Ubiha:ma: Deda:huya:

⁵¹Ba:bene Ya:suti Godokono Hunu Habamo nodolo tete da:tataliya;, ebete ba:be komo iya:tawate ebenu ukui konomamo ba:bo ihatiya: Yelusalema ko habamo kotoma: ⁵²Ba:bene gabo tetelo ebete Samaliya hopoeno eta habamo nopo atapi dopamo oelamiya;, iba:te ba:bolo ebenu wata bahi ba:gala baa: konihiduilamema: ⁵³Huiyatiya ba:be habanapa:te iya:tawahuya: Ya:suti Yelusalemamo tolame gabodo da:tutiya;, ba:bema: iba:te ebetamo ubiha: tabo bega:luya:.^h ⁵⁴Ba:bene Ya:imesiko ba:gala Yoneko, iba:te ba:moe komo umiti na:ga:luya; “Kodawa, wadiyala:ka: a Godoko kiyame ebete Hunu Habane koe poemete ibi kokubahilamema:?”*

⁵⁵Huiyatiya Ya:suti ibi netewapa:tamo ohobigate ibi konomamo ba kiyahalame iba:tamo na:goiya; “Mabu keka: la:le na kuba ukuia:mo da:kiyanamema? Mabu la:eno tepo ipuwoeno ukui ba:gala naeno tepo ipuwoeno ukui hiya:hiya: ba:pola:na! ⁵⁶Na Tawakalubino Naniwiti tawakalubi kubahilamema: kapiya:ha;, huiyatiya nale ibino ka:ka: mula:lelamema: piya:mo.”ⁱ Ebete ba:be tabo goete, iba:te eta habamo lahama: ba: dito tolamiya:.

Ukui Netewago Ya:suku Ta:mata Modoboha:

Ma:t 8:19-22

⁵⁷Iba:te ba tolamita eta dubuti Ya:sutamo na:goiya; “Ama: keba hapuamo da:tomena;, nale ama: ba:bamo kota:matama:nemata.”

⁵⁸Huiyatiya Ya:suti ebetamo na:goiya; “Hiya;, ama: dopamo ba:moe eta komo hidamo nemalagidola. Tumu gagahaoeno laha bahi haka

^h **9.53** Buka ka:lamiholedawa, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa. Yu tawakalubi ba:gala Samaliya hopo tawakalubino komo ba:ma ka:nala, iba:te gelebadilo kemedenamihia: Ba:moi kapiyuimi netewoeno iniwoeno mabu kapiyala, ebe ba: A:ibalalahamatela, ba:bema: dopamo tetelo iba:te kapiya tawakalubima: eda:hanama: Galane tetelo kapela tawakaluba:te iba:go ba emede, Samaliya hoponapa:te ibino bohelemele ba:bi kapela tawakaluba:tamo ba:bo ikalameholiya;, huiyatiya Yu tawakaluba:te eba ka:na kewageliya:ha: Ba:be mabuma: Yu tawakaluba:te Samaliya hoponapi kubapima: ka:laminakuya;, Samaliyanapa:te atumu Yu tawakaluba:tamo ubiha: komo bekahawakaliminakuya: Ba:ma ka:na Ya:suku tetelo ba:moi kapiyuimi netewagodolo kalakala komote kitanamihia;, iba:te dito maubatihuinama: ⁱ **9.56** Luk 9:55b-56a komoeno tabo Lukuti bukamo kamiya:tiya:ha;, huiyatiya ebenu buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:.

* **9:50** Ma:t 12:30; Luk 11:23 * **9:54** 2Gaw 1:9-16

gugu ba:pola:lama:na ba:gala holaholate ibino genama etemotehonaka, huiyatiya na Tawakalubino Naniwi, naeno wata bahi puliyala.”

⁵⁹Ba:bene Ya:suti eta dubutamo na:goiya, “Ama: na na:ta:mahena.”

Ebete huiyatiya Ya:sutamo na:goiya, “Kodawa, wadiyala na dopamo tote, naeno kadele nabiwiti da:hoemene, nale ebe bobamo nihatete na galane ama: kota:mahema:nemata.”

⁶⁰Ya:suti ebetamo na:huiyuya, “Wadiyala, ha:laha tawakaluba:te ibi ha:kiya ibino ha:lahapi bobamo na:miya:ta:mena, huiyatiya ama: tote Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komoeno tabo tawakaluba:tamo na:nolamaginakuya.”

⁶¹Ba:bene eta dubuti na:goiya, “Kodawa, na ubila ama: ta:mahe, huiyatiya wadiyala na dopamo tote naeno genamanapa:tamo yawo tabo konegoema:nemo.”*

⁶²Huiyatiya Ya:suti ebetamo na:goiya, “Kebe lumagiti haka aligilino ilinamo pali oko ba tupuimi, haboeno komokomo emalagidolete okone gala da:kohobigamene, ba:bako lumagiti Ko Gawadalagi Godokono oko owatima: a:kamodobamene.”

Ya:suti 72 Ta:matapi Godokono Tabo Olamagimima: Doelamiya:

10 ¹Ba:moe tabo da:wibuya: ba:ba tetelo Kodawa Ya:suti komo 72 ta:matapi uwatete etapi netewa, etapi netewa, ba:ma ka:na dopamo oelamiya, ebete da:tomene ba:bi hiliyonomo habahabamo.*
²Ebete iba:tamo na:goiya, “Godokono pali ipuwalo kona hiliyonomo ba: a:kodakodahui, huiyatiya wakalami okopi hiliyoha, ba:bema: la: pali namutudawatamo toetoe tabo na:ga:lala, ebete komo okopi pali ipuwamo kopoelamema:ne hidohido kona nahoeno kopewakalamiholema.*
³Ba:bema: la: na:tolama:la! La: sipi-goegoe hegehege keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala, nale la: helohelo gahagahoeno kapiyuimi ipuwamo oelamemata.*
⁴La: mani miya:teno kuiha akuwata:la, ba:gala la: baa: miya:teno hika ba:gala nato ilina akuwata:la. Ba:gala la: gabo tetelo eta lumaga:go da:nalugama eba:go tabo ba nega:la la:eno oko tete akanikubahima:la.*

⁵“Ba:bene la: kebe genamamo da:nalehawaminama, wadiyala la: ba:be genamanapa:tamo nolata tabo na:nega:luya:la: ba:ma ka:na, ‘Godokono kalakalate la:eno genamalo nitanamene.’
⁶Ba:bema: Godokono gelebadi lumagiti ba:bolo demedena, Godokono kalakalate ebegodolo hibilo kitanama:ne, huiyatiya ba:bako lumagiti ba:be genamalo lutaheno, la: nolata tabo da:ga:lama ba:be taboeno hibi komote ba:bolo a:kitanamene.
⁷La: ba:be genama kapiyalo na:nemediya:la, ba:bene iba:te la:tamo

* 9:61 1Gaw 19:20 * 10:1 Mak 6:7 * 10:2 Ma:t 9:37-38; Yon 4:35 * 10:3 Ma:t 10:16

* 10:4 Ma:t 10:7-14; Mak 6:8-11; Luk 9:3-5

dikalameholemena: ba:bi baa: nahate ibino beya atumu na:kanihuya:la:, mabu la: okopa:te ba:bako huiya lawe wadiyala, ba:gala eta habamo tolame tete uluhukuhino la: eta genamane eta genamamo eba ka:na akanewagela:la:. * 8 Iyo, la:le eta habamo tolamete iba:te la: kalakalago duwatemena:, ba:ba tetelo iba:te kebe naha ilina la:tamo dikalamemena: kalakalago na:nahuya:la:. * 9 Ba:gala ba:be habalo demedena la: ba:bi temetema:gopi hiduilamete habalubi hiliyonomatamo na:ga:luya:la: ba:ma ka:na, 'Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komote la:tamo ba: a:tatali.' 10 Huiyatiya la: eta habamo nikuliti iba:te la: kalakalago uwateheno, la: ba:be haba tulinomolo ba la:mota:hana ibi hiliyonomatamo ba:ma ka:na na:ga:luya:la:, 11 'La:eno haboeno haka puhulu aeno natone na:moda:midatepalema:, mabu ba:moe komote la: biya:tulamitata Godokono tete ba: na:pe ebete la:eno komo kopanagilamelelamema: Ba:bema: ba:moe ko komo akadodala:, Godokono Ko Gawadalagi tetete la:tamo ba: a:tatali!'"*

12 Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:tamo na:goiya:, "Na la:tamo hibi tabo begoemo, Godote tawakalubino komo danagilamelelamemene, ba:be Ko Hegelalo ebete ba:moi habaluba:tamo kuba huiya konomamo kikalamema:ne. Ba:ba tetelo ebete Sodom habaluba:tamo kuba huiya ba ikalame malemale nanekela:mo kohawakalimima:ne, huiyatiya hibila, ebete malemale a:kihata:mene ba:moi kuba tawakaluba:tamo!'"*

Hibima: Midiha: Habalubino Komo

Ma:t 11:20-24

13 Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, "Kolasini haba, ama: kuba huiya konomo kolawema:na:ta! Betasaida haba, ama: ba: atumu! Mabu nale la:godolo hanohano komo dododilimo, la: ba:ba tetelo la:eno kubane kohobila:ha. Huiyatiya nale ba:bakobako oko Taya habalo ba:gala Saidono habalo dopamo nododiliya:tale, ba:bi Yuha: tawakaluba:te ibino kubakuba ukui hiya:ma: ba:midiliya:na:. Iyo, iba:te ibino kuba ododili mabuma: tepo temetemema: eda:hate ba:be temeteme komo kohawakalimima: iba:te kubakuba kaliko pupuliti hoeno puhulamo dito ba:gagahidiya:na:. 14 Ba:bema: Godote tawakalubino komo danagilamelelamemene, ba:be Ko Hegelalo ebete Taya habanapa:tamo ba:gala Saidono habanapa:tamo kuba huiya ba ikalame malemale nanekela:mo kohawakalimima:ne, huiyatiya hibila, Kolasini haba ba:gala Betasaida haba, ebete la:tamo malemale a:kihata:mene! 15 Ba:gala Kapeniyama haba, amia:no komo ba:ma ka:nala. Ama: ubila ama: ha:kiya ama: Godokono Hunu Habamo kadipatema:, huiyatiya Godote ama: Koe Habamo ka:da:nama:na:ta!"

* 10:7 1Kol 9:6-14; 1Tim 5:18 * 10:8 1Kol 10:27 * 10:11 Oel 13:51; 18:6

* 10:12 Tup Mabu 18:16-19:29; Ma:t 10:15; 11:24

¹⁶ Ba:bene Ya:suti tabo moga:melo ebe ta:matapa:tamo na:goiya;, “Kebe lumagiti la:eno tabo dulimini ebete ba:be komo ipuwalo naeno tabo kulima:ne, huiyatiya kebe lumagiti la: ubiha:ma: deda:mene ebete ba:be komo ipuwalo na ubiha:ma: keda:ma:ne, ba:gala kebe lumagiti na ubiha:ma: deda:mene ebete na kapiya ubiha:ma: a:keda:mene, ebete na Oenamedawa atumu ubiha:ma: kakeda:ma:ne.”*

Ya:sukunu 72 Dubate Ebetamo Da:kawilaliya:

¹⁷ Ba:bene Ya:suti doelamiya: ba:bi 72 dubate tolamete hiya:hiya: habahabalo oko nowatiti, iba:te da:kawilaliya: ko kalakalanomago ebetamo na:pega:luya;, “Kodawa, ale kuba gobogobo amia:no mahilamo da:nikiyahalamima: iba:te aeno tabamo papamila:halete tawakaluba:godone ikuliya:!”

¹⁸ Ya:suti iba:tamo ba huiya na:goiya;, “Hibila, Godote Saitanako heloha:ma: miditi Hunu Habane da:pa:da:nui nale umimo, iyo, hegelate keba ka:na ka:la:wa:hiyanako ebete hopamo tiyonomo ba:ba ka:na pegui.* ¹⁹ La: hidamo nuliala: Na helo la:tamo ikalamimata la:le kalu ba:gala iwawa la:eno natamo komikimoelenakoma;, ba:be helote la:eno alaholodawa Saitanakono helo na:gogolona, ba:bema: eta ilinate la: a:kakubahilama:mena:ta.* ²⁰ Ba:gala ba:moe ba: eta komola. Kuba gobogobate la:eno tabamo da:papamila:halenaka ba:be mabuma: akakalakalahala;, huiyatiya Godote la:eno mahilo ebenu Hunu Haboenu Bukamo da:miya:telamiya:la la: ba:be mabuma: na:kalakalahala:.”*

Ya:suti Godotamo Kalakala Tabo Dadipatiya:

Ma:t 11:25-27; 13:16-17

²¹ Ba:ba tetelo Godokono Gobogobote Ya:sukunu tepo ipuwalo da:tabuya: ebete Godotamo kalakalago na:goiya;, “Nabiwi, ama: ba:moe hopo konomo ba:gala Hunu Haba Namutudawama: eda:nata! Na ama:tamo kalakala tabo begoemo, mabu ama: ba:moe hopoeno koko iya:tawahapi dubatamo amia:no mulu ukui ba awaminale iya:tawaha: tawakaluba:tamo hawakalilamia:ta. Nabiwi, ba: hibila, ba:moe komote amia:no ubilo puluhukui.”

²² Ba:bene Ya:suti tawakaluba:tamo na:goiya;, “Naeno Nabiwi Godote hiliyonomo komokomo naeno kokotamo a:miya:tiya: nale kulamenama;, ba:bema: ebete ha:kiya iya:tawala na ebenu Guduino komo, eta lumagiti iya:tawaha:. Ba:gala Nabiwino komo atumu, eta lumagiti iya:tawaha: huiyatiya na ebenu Guduti ha:kiya iya:tawala, ba:gala nale puya:tamo

* **10:16** Ma:t 10:40; Luk 9:48; Yon 5:23 * **10:18** Yon 12:31; Haw 12:8-9

* **10:19** Ohale 91:13; Mak 16:18 * **10:20** Pil 4:3; Haw 3:5

hawakalimima: ubi dihatemo, ibinomate atumu Nabiwino komo kakiya:tawahama:na.”*

²³Ba:bene Ya:suti ebene ta:matapa:tamo pohobigate tabo diya ba:bo goelamiya, “Godokono kalakala konomo la:godolo bitana, mabu la: la:eno baida:mo ebene komokomo hidamo nulamenamata! ²⁴Ba:bema: nale la: begoelamemata, dopamo tetelo Godokono ukui hawakalimipi ba:gala koko gawadubu iba:te ubi konomo bihatenama: la:le dulamenama ba:bi koko komo ulamema, huiyatiya iba:te kamodobuya:ha, ba:gala ibi ubila la:le dulihtonama ba:bi komo kulihoma, huiyatiya iba:te kamodobuya:ha.”

Samaliya Hoponapi Dubuino Malemale Komoeno Uwi

²⁵Ba:bene eta Godokono Tutumu iya:tulamedawate ubila Ya:sukunu mulu komo kopumima, da: hibila: o da: hibiha, ba:bema: ebete pete ebetamo na:pegoiya, “Iya:tulamedawa, na bada komo ododiti wiboha: ka:ka: ebo na:ka:lawemo?”*

²⁶Ya:suti tabo ba huiya na:goiya, “Godote Bukamo ebene Tutumu Tabo da:miya:tiya, ba:bi komate a keba ka:na kiya:tua:mena? Ba:bi komokomoeno ipuwa keba ka:nala:ka?”

²⁷Ba:be dubuti na:huiyuya, “Godokono Bukate ba:ma ka:na goena, ‘Ama: amia:no Kodawa Godoko malemalelo nemalagidolona, amia:no tepo ipuwanomamo ba:gala amia:no gobogoboeno heloamo, amia:no helo konomamo ba:gala amia:no ukui konomamo,’ ba:gala eta tutumu tabo ma kumu bitana, ‘Ama: ha:kiya ama: demalagidolona, wadiyala ama:le ba:ba ka:na ama: tamelo demedena ba:be lumagi malemalelo nemalagidolona.”*

²⁸Ba:bene Ya:suti ebetamo na:goiya, “Ama: hibi tabo begaa:ta. Ama: ba:moe komo ododiti ba:bo ba:ka:ka:namena:ta.”

²⁹Ba:be dubuti Ya:sukunu taboma: hilopote huiyatiya ebene hilopo ugumuilo ba:ma ka:na goiya, “Na tamelo demedena, ba:be lumagi potela:ka? Na poko na:kowalubinamo?”

³⁰Ya:suti ebene tabo ba huiya na:goiya, “Eta dubuti Yelusalema ko habane Yeliko habamo ba nihitiguta pilo dubate ebe lawete ebene pupulino ilina pipikulamelemete ebe ba:bo anagalimihuya. Ba:bene ebene helote da:wibui iba:te ebe ba:bamo miya:patepate ba: dito tolamiya. ³¹Ba:ba tetelo Godotamo hawa:goeno ikamehodawate ba:be gabodo ba pita ebe pumiti tamedo dito negogolatepui. ³²Ba:bene Libai

* 10:22 Yon 3:35; 10:15 * 10:25 Mat 22:35-40; Luk 18:18

* 10:27 Tutumu 6:5; Hawi 19:18

gudawate^j kapete ba: atumu kapewageli. Dubuti da:kapitanui ebete ba:bamo puluhukuti ebe ba:bo pumi, huiyatiya ebete owalubi ebetamo kapihateha:, ba: dito kanegogolatepui.

³³ “Ba:bene ba:be gabodo da:piti, eta dubu ebe Yu lumagiha:, ebe Samaliya hoponapi dubula,^k ebete ba:bamo puluhukuti ba:be dubu da:pumi ebenu tepo ipuwalo malemale konomo bipihati. ³⁴Ebete ebetamo pete olibi kikipoeno ihi ba:gala hido mulamula ebenu bugumamo abutilamelemete kaliko hapuamo dito matuhulameholemi. Ba:bene ebete ba:be dubu ebenu donoki-goe hunamo adipiti eta habamo ba:bo magatui, ba:be habalo kapela tawakaluba:te da:lahanaka ebete ba:be genamalo ba:be dubu hidonomamo nowalubi. ³⁵Eta hegelalo Samaliya hoponapi dubuti netewa mani genama namutudawatamo ba ikame na:goi, ‘Ama: ba:moe dubu hidonomamo nowalubinatiya:. Ba:moi maniti modoboheno, nale gala da:kapemo ama:tamo gala kakapehuiyama:nemo.”

³⁶ Ba:bene Ya:suti tabo moga:melo Godokono Tutumu iya:tulamedawatamo na:goiya:, “Amia:no ukui kebanala:ka? Pilo dubate danagalimihui ba:be dubutamo netewa-kapiyate da:pelami, ibi ipuwalo pote ebe owalubidawama: ka:pedi? Ba:gala ebe tamelo demedena ba:bako lumagimo pote ka:pedi ebetamo malemale kohawakalimima:?”

³⁷ Ba:bene Godokono Tutumu iya:tulamedawate tabo ba huiya na:goiya:, “Ba: Yuha: lumagi kapiyate ebe koamo pemalemaleti.”

Ba:bene Ya:suti na:goiya:, “Amia:no tabo ba: hibila. Wadiyala, ama: tote tawakaluba:tamo malemale ba:ma ka:na na:nehawakaliminakuya:.”

**Ya:suti Matako Ba:gala Ma:liko Ibino
Genamamo Baa: Nama: Da:nodoluya:**

³⁸ Ya:suti ebenu ta:matapa:go Yelusalema gabodo ba tolamita iba:te eta habamo da:nikuliya:, ba:ba tetelo eta kamena ebenu mahilo Matatela ebete Ya:suku kalakalago na:goemiya: ebete ebenu genamalo baa: kopenama:. ³⁹Matakono ekawino mahilo Ma:lilita, ba:bene Ya:suti genamamo da:nodoluya: Ma:liti ebenu nato mabamo pemedete Kodawa Ya:sukunu iya:tumi komo hidonomamo ulihutiya:.* ⁴⁰Huiyatiya Matate

^j **10.32** Buka ka:lamiholeadawa, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa, Yu tawakalubi ipuwalo 12 gu na:pola:nama:, ba:moe Libai gu ba: etala. Ba:be gu kapiyate Godokono oko bowatihonama: komo Yu tawakaluba:tamo. Ba:ma ka:na Yelusalemalo da:la:nami ba:be Godoko Adikumino Hiya: Genamalo Libai gu dubate oko ha:kiya owatihonama:, ba:bene hiya:hiya: habahabalo atumu komo iba:te Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genamalo ohale alapihopima: eda:hanama:, ba:gala komopa:te Godokono Tutumu iya:tulamepima: eda:hanama:, ba:gala komopa:te tabo anagiya:midapima: eda:hanama:.^k **10.33** Buka ka:lamiholeadawa, ama: Samaliya hoponapi ba:gala Yu tawakalubino maubatihui komo iya:tawama: ubi dihatemena, wadiyala ama: Luk 9:51-56 komoeno owalubi tabo numiyya:.

* **10:39** Yon 11:1; 12:2-3

ha:kiya baa: hiduimi komo ba ododita ebe ubiha:ma: eda:te Ya:suku ba:bo pegoemiya:, “Kodawa, ama: na:kumiuta naeno ekawiti na kowalubinitaha:? Hiliyonomo komo na ha:kiya ododilitamo, ba:bema: wadiyala ama: ebe na:kiyama:, ebete pete na na:powalubinina!”

⁴¹Kodawa Ya:suti ebena tabo ba huiya na:goiya:, “Mata, Mata! Ama: hiliyonomo hegehege komo ododilima: ukui bilibilinomoma: editata.

⁴²Huiyatiya kapiya komote konomoma: deda:na, Ma:liti ba:be hido komo umiti ba: a:lawe, tawakaluba:te galane ebegodone a:kalawa:mena:.”*

**Ya:suti Godotamo Toetoe Tabo Ga:la Komo Ebe Ta:matapi Diya:tulamiya:
Ma:t 6:9-13; 7:7-11**

11 ¹Eta hegelalo Ya:suti tataba hopolo Godokoba: tabo bega:lutiya:. Ba:be komote da:wibuya: ebe ta:matapi ipuwalo etate ebe na:goemiya:, “Kodawa, Yonete ebe ta:matapi iya:tulami iba:te Godotamo keba ka:na da:toetoehonakomena:, ba:bema: wadiyala ama: a ba:be atu komo na:kiya:tua:ma:.”

²Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “La: Godotamo toetoe tabo ba:ma ka:na na:ga:lanakuya:la:,

‘Aeno Nabiwi, wadiyala amia:no talona mahilo
tawakaluba:te nadipata:mena:,

ba:gala wadiyala ama:le Ko Gawadalagima: deda:na
ba:be komote na:hawakalamene.

³Ba:gala wadiyala ama: ba:moe hegeloeno baa: atamo modobolo
nikaa:ma:.

⁴Ba:gala komopa:te atamo kuba dododilina,
ale ba:bi kuba egebolelamete kadodoholelamema:nema:,
ba:bema: wadiyala ama: atumu
aeno kuba egebolea:mete nadodoholea:ma:.

Ba:gala Saitanakono kuba gabamo emogabuimi ipuwalo
ama:le huiyatiya a ba owalubi
amia:no hido gabodo na:magatoenakuya:.”

⁵Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Diyala, la: ipuwalo eta lumagiti iwa tetenomolo ebena hopodalagitamo tote ba:ma ka:na da: negoemene, ‘Naeno hopodalagi, wadiyala:ka: ama: na nowalubina:? Baa: netewa-kapiya natamo nikanama:, ⁶mabu naeno lumagiti muhulu hopone gala a:kawila, huiyatiya nagodolo baa: puliyanomola nale ebetamo ikamema:!’

⁷“Huiyatiya genama gulu da:luta, ebete tabo ba:ma ka:na kogoema:ne, ‘Ao, ama: temeteme natamo akikanama:la:. Na gigiho a:kodakoduiminakamo, ba:gala na atumu guguda:go ba: na:watanamo, ba:bema: hidoha: nale mahigate baa: ama:tamo ikame.’

* 10:42 Ma:t 6:33

⁸“Huiyatiya ama:le amia:no hopodalagi toemeho komo ekelameheno, ama:tamo bada komote na:ka:puluhukumini? Iyo, ebete mahigate amia:no modoboha: komokomo komodobuilamema:ne, huiyatiya ebete ama:tamo baa: ba ikame ama: ebene hopodalagima: a:kagaa:mene, mabu ebegodolo kalakala puliyala. Ba:bema: mabu keka: ebete ama:tamo owalubi dihatemene? Mabu ama: toetoedawagodolo hilopote kitanaha:, ebete ama: ba:be mabu kapiyama: kowalubima:na:ta.”

⁹Ba:bene ba:be taboeno ipuwa ba hawakalimi Ya:suti na:goiya:, “Nale la:tamo goemo, la: Godoko na:toemehala:, ebete la:tamo kikalamema:na:ta. Iyo, la: ebene hido komo nohowada:la:, la:le kumima:nemata, ba:gala la: gigiho nanakama:la:, ebete la:tamo ka:hiya:midama:ne. ¹⁰Numa:la:, puya:te Godoko da:toemehonaka iba:te ebegodone kolawema:na:, ba:gala puya:te ebene hido komo dohowadinaka iba:te kumima:na:, ba:gala puya:te gigiho danakaminaka ebete iba:tamo ka:hiya:midama:ne. ¹¹La: ipuwalo kebe dubu ebene guduti ebe dahama: da:toemehomene, huiyatiya ebetamo bu kalu ba:kikamemene? ¹²Ba:gala ba:be guduti ama: kakaba kikipoma: da:toemehomene:, ama: huiyatiya ebetamo iwawa ba:kikameomene:?” ¹³Numa:la:, la: hidohido tawakalubiha: huiyatiya la: iya:tawahala la:eno guguda:tamo hidohido baa: ikalamema:, ba:bema: la:eno Hunu Haboeno Nabiwiti atumu iya:tawanomola ebene Hido-talona Gobogobo tawakaluba:tamo ikalamema:, puya:te ebe da:toemehonaka iba:tamo kikalamema:ne.”

Ya:suku Ba:gala Biyelesibulukul¹ Ibino Komo

Ma:t 12:22-30; Mak 3:20-27

¹⁴Ba:ba tetelo tabo olamagiha: kuba gobogobagoeno dubuti ba:bolo na:lutiya:, ba:bene Ya:suti ebegodone kuba gobogobo doemiya: ebete tabo olamagi ba:bo tupuimiya:. Ba:bema: komo tawakalubi hiliyonomate Ya:sukunu komoma: ba hanohanohuta, ¹⁵huiyatiya komopa:te na:ga:lutiya:, “Biyelesibulukunu helote ebegodolo bitana. Ebete kubakuba gobogoboeno Kodawoeno heloamo oelamenako, Godokono heloamoha:!”

* ¹⁶Ba:ba tetelo komopa:te ubi bihatiya: Ya:suku kuba gabamo emogabuimima:, ba:bema: iba:te ebe na:ga:lamiya:, “Ama:godolo Godokono helo hibilo ditana, eta hanohano komo nododa: ba:be komo atamo kohawakalimima:.”*

¹⁷Ba:bema: Ya:suti ibino kuba ukui iya:tawate iba:tamo na:goiya:, “Numa:la:, haba kapiya tawakaluba:te tetedo dadikanalemena: ba:be

¹ 11.13 Biyelesibulukulu ba: Saitanakono eta nopodawala, ebete Yu tawakalubino hopolo Saitanakono hopodawama: eda:nami, atumu Tabo tawakalubino hopolo Galega:ko bemedena.

* 11:15 Mat 9:34; 10:25 * 11:16 Mat 12:38

habate kokubama:ne, ba:gala genama kapiya tawakaluba:te tetedo dadikanalemena: ibino genamate hopamo kokagama:ne. ¹⁸Ba:bema: Saitanakono ukui ba:ma ka:nala, ebete ebena kubakuba gobogobo tawakaluba:godone a:koelama:mene, mabu ebete ba:ba ka:na dewagelemene ebena oko owati helote kowiboma:ne. La:le naeno komoma: na:ga:lamenta, ‘Ebete kubakuba gobogobo Biyelesibulukunu heloamo oelamenako.’ ¹⁹Ba:be tabo da:ga:lama hibila:ka? Ao, hibiha: La:eno kapiyuimipa:te kubakuba gobogobo doelamenaka, ba:be helo iba:tamo pote kikalamenako? Ba: Godotela, Saitanateha! Ba:bema: ba:bi la:eno kapiyuimipino hido ododi komote la:eno kuba ukui behawakalimina. ²⁰Ba:moe komo ba: hibila, nale kubakuba gobogobo Godokono heloamo tawakaluba:godone oelamenakomo, ba:bema: wadiyala la: ba:moe komone kiya:tawahama:nemata, Godokono Ko Gawadalagi tetete la:tamo ba: a:pe.

²¹“Numa:la; Saitanako ba: eta helo dubu keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala, ba:gala ebete pilolo duwatiya: ba:bi tawakalubi ba: ebena genamoeno ilinala. Ba:bema: keba tetelo helo dubuti ebena alaholohoeno ilina uwatete ebe ha:kiya ebena genama hidamo da:lawamenamene, genamoeno ilinate hidamo kopola:nama:na. ²²Huiyatiya eta dubu ebena helote dopo dubuino helo da:gogolona, ba:be dubuti pete alaholo komo ba pododi dopo dubu kopanagalimihoma:ne. Ba:bene ebete ba:be dubuino alaholoho ilina ba:gala genamoeno ilina uwatemete ebena mabuluba:tamo konalabahalamema:ne.*

²³“Ba: hibila, kebe lumagiti na owalubinihino ebete naeno alaholodawama: eda:na, ba:ma ka:na ebete tawakalubi kapiya baha:mo magahelama: nago oko owatihino huiyatiya ibi hiya:hiya: oelamenako.”*

Kuba Gobogobote Lumagitamo Gala Da:kapemene Ba:be Komo

Ma:t 12:43-45

²⁴Ba:bene Ya:suti na:goyia; “Kuba gobogobote eta lumagigodone duluhukumini, ba:ba tetelo ebete gagale hopamo tote eta emede bahi kohowadinatoma:ne. Huiyatiya ebete hido emede bahi numihino ebe ha:kiya ebetamo kogoema:ne, ‘Nale da:miya:puimo ba:be atu emede baha:mo gala kakatoma:nemo.’ ²⁵Ebete gala kapete ba:be emede genama hidamo moda:midala ba:gala ilina hidamo miya:tela, ebete ba:be genama ba:ba ka:na da:kapumimini, ²⁶ba:bene ebete gala katote komo sa:ba:ni kuba gobogobo kanadabuiliti kakamagahelama:ne, iba:te ba:be genamamo a:pa:la:hate ba:bolo kemedehonama: Numa:la; galane da:pelamemena: ba:bi kuba gobogobate koko kuba ba:pododilinakomena; dopamo demedenami ba:be kapiya kuba gobogoboeno emede huiyaha;

* 11:22 Kol 2:15 * 11:23 Luk 9:50

ba:bema: dopamo ba:be lumagi nanekela:mo kubadopola huiyatiya ba:ma tetelo ebete ba: kubanomoma: keda:ma:ne.”

Godokono Hibi Kalakala Komo

²⁷Ya:suti ba:moe tabo ba olamagita, tawakalubi ipuwalo eta kamenate ebetamo ibulunomo na:goiya; “Ama: dalahimiya:la ba:gala nono ama:tamo dikamiya:la, ba:be kamenoenno kalakala bada konomola:ka!”*

²⁸Huiyatiya Ya:suti na:goiya; “Wadiyala ama: eta hibi komo nemalagidola. Puya:te Godokono tabo uliti ebetamo da:papamila:hamena; ebenu hibi kalakalate ba:bi tawakalubi kapiyagodolo bitanamene.”

Tawakaluba:te Hanohano Komo Umima: Ubi Dihatiya:

Ma:t 12:38-42

²⁹Hiliyonomo tawakaluba:te Ya:suku a:ga:diya:midate ba la:mota:hana ebete iba:tamo na:goiya; “Ba:ma tete tawakalubi kubakubanomola! Iba:te ubi konomola Godokono helo hawakalimino hanohano komo kumima; huiyatiya Godote eta komo iba:tamo a:kahawakalima:mene. Ba: hibila, ebete ebenu ukui hawakalimidawa Yaonako ipuwado da:hawakalimiya; ba:be hanohano komo kapiya iba:tamo ikalamiya:.*
³⁰Iyo, Godote Yaonakono emede komodo Niniba ko habanapa:tamo ebenu helo a:hawakalimiya; ba:bene ebete atumu Tawakalubino Naniwi ipuwado ebenu helo gala kakahawakalimima:ne ba:ma tetelo demedehona ba:bi tawakaluba:tamo, huiyatiya eta hanohano komo iba:tamo a:kododa:mene. ³¹Ba:gala eta komo. Godote tawakalubino komo danagilamelelamemene, ba:be Ko Hegelalo Siba hoponapi Ko Gawadalagi Kamenate mahigate la: Yu tawakalubi kubapima: koka:lamima:na:ta, mabu ba:be Yuha: kamenate muhulu hoponomone piya: Isalaela hopamo Ko Gawadalagi Solomonokono mulu tabo kopulihoma: Ba:ba tetelo ebe ubila Godokono mulu Solomonogodone lawe, huiyatiya la: tetelo Godote Tawakalubino Naniwino komo la:tamo ba hawakalimina, la: ba:be komo ubihinola. La: numa:la; Tawakalubino Naniwino muluti Solomonokono mulu na:gogolona! ³²Ba:gala Godokono Ko Hegelalo Niniba habanapa:te mahila:halete la: atumu kubapima: koka:lamima:na:ta, mabu ba:bi Yuha: tawakaluba:te Yaonakono tabo duliya: iba:te ibino kubane Godotamo ohobiliya: Ba:ba tetelo ibi ubila Godokono tabo Yaonagodone lawe, huiyatiya la: tetelo Godote Tawakalubino Naniwino komo la:tamo ba hawakalimina, la: ba:be komo ubihinola. La: numa:la; Tawakalubino Naniwino helote Yaonakono helo na:gogolona!”*

* 11:27 Luk 1:28,42,48 * 11:29 Ma:t 16:4 * 11:31 1Gaw 10:1-10 * 11:32 Yaona 3:5-10

Godokono Alote Lumagino Tepo Ipuwamo Opega Komo
Ma:t 5:15; 6:22-23

³³Ba:bene Ya:suti na:goiya, “Lumagiti ebene wuiki alo pa:titi awamina baha:mo a:kihata:mene, ba:gala ebete bagolo ipuwamo a:kihata:mene, huiyatiya ebete hawakala baha:mo kihatema:ne, ba:bene tawakaluba:te ebene genama guamo da:nalehawaminamena: iba:te ba:be hido alo ba:bo konumima:na.”

³⁴“Amia:no apeno alo ba: amia:no baidila. Ba:bema: amia:no baiditi hidamo da:la:minalemene amia:no tepo ipuwoeno alote atumu hidonomamo kaka:la:minama:ne, huiyatiya baiditi hidamo a:la:minaleheno amia:no ape konomote du ipuwalo kitanama:ne.

³⁵Ba:bema: ama: hidamo, amia:no tepo ipuwoeno alote duma: akeda:la:!³⁶ Amia:no ape konomote alo ipuwalo ditanamene ba:gala amia:no ape hapu du ipuwalo itanaheno, ba:ba tetelo ama: konomamo ka:la:minama:na:ta, hido wuiki alote ama: da:la:minana ba:ba ka:na.”

Ya:suti Pa:lisi Kapiyuimipi Koamo Da:kiyahalamiya:
Ma:t 23:4-7,23-36; Mak 12:40; Luk 20:46

³⁷Ya:sukunu tabo olamagi da:wibuya: eta Pa:lisi kapiyuimi dubuti ebe na:goemiya: ebete ebegodolo baa: kopenama:, ba:bene Ya:suti ba:be dubuino genamamo nodolote baa: nama: dito nemediya:.³⁸ Huiyatiya Ya:suti ebene kokoto ukulahaheno baa: nama: da:nemediya:, ba:bema: ba:be Pa:lisi kapiyuimi dubuti koamo la:wiya:.³⁹ Ba:bene Ya:suti ebe na:goemiya:, “La: Pa:lisi kapiyuimipi la:eno kalili ba:gala meleke hunu hapu bukulalenakomata, huiyatiya la:eno tepo ipuwalo da:pola:na ba:bi ilina a:kukulala:lemata, ba:bema: la:le dododilinalakoma ba:bi pilo komo ba:gala komo koko kuba ododili komokomo tabotabohonomola!⁴⁰ A:iye, la: daedae tawakalubilata! Godote lumagino hunu tama ododiti ba:gala ipuwa akododiya:,⁴¹ ba:bema: wadiyala la:eno melekelo ba:gala kalililo bada ilinate ka:pola:na, la: ilinaha:pa:tamo dito nikalamehola:la:!⁴² Iyo, ba:be komo ipuwado la:le la:eno tepo ipuwoeno kuba kukulalema:nemata.

⁴²“Ba: hibila, la: Pa:lisi kapiyuimipi kuba huiya konomo kolawema:nemata! La: la:eno pali ilina hiliyonomo ipuwalo ta:ni komokomo ba anagilamehole Godotamo ebene komo hidamo ikamehonakomata. Ba:be komo ipuwalo la: kapiya deha:potonomo komo a:kotalemata, huiyatiya komo kokonomo komo ododilima: la: hidamo kemalagidolenaha:, ba:ma ka:na la: tawakaluba:godolo tuputupulu kemedena: ba:gala Godokono malemale kahawakaliminaha:. Ba:bema: wadiyala la: ba:bi koko komo nododilinala: ba:gala atu tetelo hegehege komo ododili akadodohola:la:!

* 11:33 Mak 4:21; Luk 8:16

43 “Ba: hibila, la: Pa:lisi kapiyuimipa:te kuba huiya konomo kolawema:nemata, mabu baidi ibubulamehole genama gulu la: ubila koko dubuino habalo ahidi, ba:gala la: ubila la:le ilina kolowami habalo ba wapata:lame tawakaluba:te la: ulamete ba:bo kawagaminalema:!

44 Ba: hibila, la:tamo da:puluhukumini ba:be kuba huiyate konomoma: keda:ma:ne, mabu la: tawakalubino ha:laha ape awaminale bobo huiyalata! Ba:ma ka:na tawakaluba:te iya:tawaha: ababale ilinate da:pola:na, ba:bema: iba:te iya:tawahaheno ba:bana wapata:lamena.”

45 Ba:bene eta Godokono Tutumu iya:tulamedawate Ya:sutamo na:goiya:, “Iya:tulamedawa, ama: Pa:lisi kapiyuimipi tabamo da:kubahilama:, ama: ba:be tabamo a atumu a:kaiduduputia:ma:ta!”

46 Ya:suti ba huiya na:goiya:, “Iyo, la: Godokono Tutumu iya:tulamepi, la: ba: atumu kuba huiya konomo kolawema:nemata, mabu la: la:eno tutumu tabamo tawakaluba:tamo menemene komokomo bikalamenakomata! Iyo, la:eno tutumu tabo ba: tawakaluba:te menemene ilina okamo da:wagalatelena ba:ba ka:nala, ba:bema: la:le ibino menemene dulamenakoma eta owalubi deha:potonomo a:kihata:lemata, kokoto makupuhuliti dito la:mota:hananakomata. 47-48 Ba: hibila, la:tamo da:puluhukumini ba:be kuba huiyate konomoma: keda:ma:ne, mabu la:eno iniwala:te Godokono ukui hawakalimipi hibilo anakapulamenakuya:, huiyatiya ka:lo la: la:eno iniwalino ododili komokomo kubama: ga:laheno ibi a:mililameholenakomata. A:iye! Ba:be mabuma: ibino kubate la: ipuwalo atumu ba:kaitana, huiyatiya la: ba:be kuba ugumuilo la:eno iniwala:te danakapulamenakui ba:bi tuputupupino bobo bahi hidonomamo ododilinakomata. Ba:bema: numa:la:, ba:be komote la:eno ma:lapila netewa komo behawakalimina, mabu la:eno tepo ipuwalo atu kuba ododili ubi ba:kapola:na Godokono hibi okopa:tamo! 49 Ba:be mabuma: Godokono Mulu Tabote ba:ma ka:na goena, ‘Nale tawakaluba:tamo naeno ukui hawakalimipi ba:gala naeno komo oelamepi konoelamema:nemo, huiyatiya iba:te ba:bi okopi ubihinola, ba:bene iba:te komo ibi ba anakapulame komopa:tamo temeteme bikalamenakomena:.’ 50 Ba:bema: ba:ma tete tawakaluba:te kuba huiya kolawema:na:, mabu ba:moe hopoeno tupuimi mabuni iba:te Godokono ukui hawakalimipi anakapulamenakuya:. 51 Iyo, A:ibolokono hawiti hakamo da:ka:ka:liya:, ba:be komo ba: tupuimi mabula. Ba:bene iba:te komo tuputupu okopi hiliyonomo anakapulamete, kuititi tetelo Godoko Adikumino Genamalo Sekalayako ba:bo kanakapumiya:, iyo, ebete ba:be Genamoeno Talona Haba ba:gala Godotamo hawa:goeno ikameho bahi tetenomolo ba la:na, iba:te ebe danagalimiya: ebete ba: dito hoiya:. Ba:bema: na la:tamo hibi tabo begoemo, ba:ma tete tawakaluba:te ba:bi hiliyonomo kuba mabuma: huiya hibilo kolawema:na:!

52 “Ba: hibila, la: Godokono Tutumu iya:tulamepi, la:eno kuba huiyate konomoma: keda:ma:ne, mabu la:le tawakalubino gabo

bekalapilalamenamata iba:te Godogodone iya:tawa kolawema! La: ha:kiya ebeno hido komo lawe ubihinola, ba:bema: puya:te ubi dihatena huiyatiya la:le ibi atumu na:duhilamenamata!”

⁵³Ba:bene Ya:suti ba:be genamane da:pihitiguya:, ba:ba tetelo Godokono Tutumu iya:tulamepi ba:gala Pa:lisi kapiyuimipi iba:te konomamo maubahate Ya:sukunu komoma: tabo kubanomamo ga:la ba:bo tupuimiya:. Ba:gala ba:ba tetene tupuimiti iba:te Ya:sutamo da:pelamenakui hiya:hiya: komo ba:bo pikiyahamenakuya:, ⁵⁴mabu ibi ubila ebe kuba gabamo ba emogabuimi ebete hiya: tabo kubamo goelo ebe ba:bo kolawema:.

Ya:suti Ma:lapila Netewa Komoma: Tabo Dolamagiya:

Ma:t 10:26-27

12 ¹Eta tetelo tawakalubi hiliyonomate Ya:suku umima: da:kapiyuimiya: iba:te emokatihua:go pelamitiya:, etate eta emokamidanakui, etate eta emokamidanakui, ba:ba ka:na ewagelitiya:. Ba:ba tetelo Ya:suti ebe ta:matapi na:goelamiya:, “La: hidamo! Palawa baa:te ha:kiya hunamo da:mahiga, Pa:lisi kapiyuimipino awagaha komo ba:ba ka:nala. Ba:bema: ba:mako awagaha komote la:tamo akuluhukala:, mabu ba:be awaga komo ba: ibino ma:lapila netewa komola. ²Numa:la:, kebe ihilatehole komate da:pola:na galane tetelo Godote kohawakalilamema:ne, ba:gala awalelahale komate da:pola:na galane tawakaluba:te kulameholema:na:.” ³Ba:bene la:le du tetelo dolamagiminakoma, tawakaluba:te huiyatiya alo tetelo kulihoma:na:, ba:gala genama gulu la:le ganalo da:ga:lanakoma, ba:bi komokomoma: iba:te tabo madodo ba adipate tawakalubi hiliyonomatamo kohawakalilamema:na:.”

La: Poko Na:ka:tolemeonama

Ma:t 10:28-31

⁴Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Naeno mabuluba:la:, nale la:tamo goemo, ape anakapulame iya:tawahapi akatolelama:la:. Iba:te la: danakapulamemena:, iba:godolo eta helote a:kitanamene la:eno gobogoboeno ka:ka: kubahilamema:.” ⁵Ba:bema: la: poko na:ka:tolemeonama? Ebe ba: Godotela, la: ebe na:tolemenala:, mabu ebegodolo helo bitana tawakalubi anakapulamete Koe Habamo iya:hekema:. Iyo, na hibi tabo begoemo, ebe kapiya na:tolemenala:!

⁶“Numa:la:, tawakaluba:te paibo de holahola netewa toea mana:mo uwateholo ba:bi holaholoeno ka:ka: kokoha:ma: ga:lanaka, huiyatiya Godote ba:bako deha:poto hola kapiya a:kadodamene. ⁷Ba:gala ba:moe

* 12:2 Luk 8:17

komo ba: hibila, la:eno watoeno hinibo hiliyonomo Godote ya:lo tetelo a:ka:lamiholiya:, iyo, la:eno hiya:hiya: komo ebete iya:tawanomola. Ba:bema: la: ukui bilibilima: akeda:hala:. Ebedo malemale holaholatamo hibilo bitana, huiyatiya ebene malemale la:tamo konomoma: eda:te emedena tetelo bitanamene!”*

Tawakalubino Holoholo Hapulu Ya:suku Hawakalimi Komo

Ma:t 10:32-33; 12:32; 10:19-20

⁸Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Nale la: begoelamemata, kebe lumagiti hawakala da:goemene, ‘Na Ya:suku ta:matadawala,’ na Tawakalubino Naniwiti ba: atumu Godokono nopopino holoholo hapulu kogoema:nemo, ‘Ba:moe lumagi ba: naeno ekawila.’ ⁹Huiyatiya kebe lumagiti na iya:tawaha:ma: hawakala da:goemene, na ba: atumu Godokono nopopa:tamo ebe iya:tawaha:ma: kakagoema:nemo.

¹⁰“Ba:gala kebe lumagiti Tawakalubino Naniwino komoma: duhimi tabo dolamagimini, Godote ebene kuba egeboleme iya:tawala, huiyatiya kebe lumagiti Godokono Gobogoboeno ododi komoma: kubama: da:goemene, Godote ba:be kuba egebolemete a:kadodoma:mene.

¹¹“Ba:bema: iba:te la:eno komo kanagilamelelamema: Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genamamo la: da:magatalemana:, ba:ba tetelo la:le gabomani dubu ba:gala komo koko dubu iba:tamo kebako tabo ga:lama: ukui bilibilima: akeda:hala:, ba:ma ka:na, ‘Na kebe tabo na:ka:goemo? Ba:gala na iba:tamo tabo keba ka:na na:ka:huiyamo?’* ¹²Numa:la:, Godokono Gobogobote ba:ba tetenomolo la:le iba:tamo dolamagimima ba:be tabo la: kiyatulamema:na:ta.”

Daedae Dogodogodawoeno Iya:tulame Uwi

¹³Ba:bene tawakalubi hiliyonomate Ya:sukuba: da:pola:nuya:, eta lumagiti ibi ipuwalo ebetamo na:goiya:, “Iya:tulamedawa, naeno naniwi na:kiyama:, aeno naniwiti atamo da:miya:palea:mi ba:bi dogodogo ilina ebete hidamo nalabala:mene.”

¹⁴Ya:suti ebetamo na:huiyuya:, “Dubu, ama: pote ka:kiyamiti nale la:eno komo anagiya:midadawama: keda:ma:?” ¹⁵Ba:bene ebete tawakalubi hiliyonomatamo na:goiya:, “La: hidamo! Ilina uwate ubi komote la:tamo akuluhukala:, mabu lumagiti hiliyonomo ilina ba uwate hibi ka:ka: ebo a:kuma:mene.”*

¹⁶Ba:bene Ya:suti eta iya:tulame uwi iba:tamo ba:ma ka:na olamagiya:, “Eta ilina dogodogodawate nemedenami, ebene hakalo pali ilinate konomamo apepehonama:. ¹⁷Ba:bene ebe ha:kiya ebene ukuilo na:goi, ‘Naeno pali ilina miya:teno genama modobolo kapola:naha:, ba:bema:

* 12:7 Luk 12:24; Oel 27:34 * 12:11 Mak 13:11; Luk 21:12-15 * 12:15 1Tim 6:9-10

na bada komo na:kododimo? ¹⁸Ehe! Na ba:ma ka:na kododima:nemo. Nale naeno pali ilina miya:teno genama anabulilamete uliuli koko genama gala kaketemotema:nemo, ba:bene ba:bi genama ipuwamo naeno pali ilina ba:gala komo koko ilina komiya:tema:nemo. ¹⁹Ba:ba tetelo nale naeno tepo ipuwalo kogoema:nemo, ‘Na konomo dubula! Na koko ilina hidonomamo a:miya:timo, ba:bema: na komo hiliyonomo gogolo kodakoda oko owatihino, na baa: kana, helo gao beya kani, ba:ba ka:na kalakalago dito bemedenamol!’ ²⁰Huiyatiya Godote ebetamo na:goi, ‘Ama: daedae lumagilata! Ka:lo dulu nale amia:no ka:ka: kolawemema:nemata, ba:bene ama: ha:kiya amia:no komoma: da:miya:tenama: ba:bi ilina hiliyonomo pote na:kuwatemene?’”

²¹Ba:bema: Ya:suti ebena kuititi tabo ba:ma ka:na goiya, “Lumagi ha:kiya ebena komoma: ilina ba dogodoguilame huiyatiya ebena tepo ipuwamo Godokono hidohido komo miya:teheni, ebe ba: ba:bako daedae dawala.”*

Godoko Hibima: Midi Komo

Ma:t 6:25-34

²²Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:tamo na:goiya, “Nale la: begoelamemata, la:eno emedehe komokomoma: akaukuibilibilihonala, iyo, la:le naha ilina ba:gala pupulino ilina uwatema: koamo akemalagidola:la. ²³Numa:la:, naha ilina ba:gala pupulino ilina iba:te kokoma: keda:hanaha:, mabu naha ilinate lumagitamo hibi ka:ka: a:kikama:mene, ba:gala pupulino ilinate atumu ebena ape emedena tetelo a:kowalubinamene. ²⁴Ba:bema: la: owa holaholeno komo nemalagidolala:, iba:te pali ilina a:kamihala: ba:gala iba:te pelamete nahoeno kikipo a:kapetapihala:, iyo, ibino pali ilina miya:teno genama puliyala, huiyatiya Godote iba:tamo baa: modobolo ikalamenako. Numa:la:, Godokono malemale hibilo bitana holaholatamo, huiyatiya ebena malemale la:tamo konomoma: eda:te emedena emedena tetelo bitanamene! ²⁵Ba:bema: la: ukui bilibilima: akeda:hala:. Lumagi ebe ha:kiya ebena hoe tete eta hegelamo keba ka:na na:kihatemene, ba:gala ebete ebena ka:ka: keba ka:na na:ka:ga:gima:tepamene? Gabo puliyala, kitanaha:!²⁶Numa:la:, la: la:eno ka:ka: tete nanekela:mo ga:gilama:tepale modoboaha:, ba:bema: mabu keka: la: komo komokomoma: dukuibilibilihonama?

²⁷“La: hopeno haiyaino komo nemalagidolala:, iba:te oko a:kowata:la: ba:gala pupulino ilina a:kododila:la. Nale la: begoelamemata, Ko Gawadalagi Solomonote ilina dogodogodawanomoma: eda:nami, huiyatiya ebete hidohido tita:goeno ilina da:pupulinakui, ba:bi kalikoeno

* 12:21 Ma:t 6:19-20

titi ba:moe hopoeno haiyaino hido komote na:gogolena. ²⁸Numa:la;, ba:moe hopoeno hemate ka:lo napepehuta, dumutu tawakaluba:te koa:mo kiya:hekema:na;, huiyatiya Godote ba:bi nonoka ilina tita:goenoma: midilina, ba:bema: ebete atumu la:tamo pupulino ilina modobolo bikalamenakomena:ta. La: ba:moe komo hidamo iya:tawahaheno la:eno hibima: midi komo Godotamo kokoha:!²⁹Ba:bema: naha ilina ba:gala beya niho komo konomamo akemalagidolenala;, ba:gala ukui bilibilima: akeda:hanala;. ³⁰Ba:moe hopo konomolo tawakaluba:te ba:moi ilina ukui bilibila:go oholena, la: huiyatiya eba ka:na akewagelenala;, mabu ba:bi ilina la:godolo modobolo pola:naheno, la:eno Nabiwiti ya:lo iya:tawanako. ³¹Ba:bema: la: Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komo dopamo nohowada:la;, ba:bene la:eno modoboha: tetelo ebete la:eno komokomo ulamelelamete la:tamo modobolo bikalameholenakomena:ta.”

Godokono Hunu Habalo Ilina Dogodoguilame Komo

Ma:t 6:19-21

³²Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya;, “La: naeno sipi-goegoe kapiyuimi deha:potolata, ba:bema: la: akatoletolehala:!³³Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be hido komo la:eno Nabiwiti ubila la:tamo ikalame. ³³Ba:bema: la: tolamete la:eno ilina hiliyonomo nekolowamiholete awaepa:tamo mani na:nikalamehola:la;, iyo, la: ba:be gabodo wiboha: mani kuiha nododila:la;, ba:ma ka:na la:eno hidohido ilinate Godokono Hunu Habalo ba:nepola:lama:namena:ta. Ba:bi ilinate ba:bolo a:kawibohamena;, iyo, pilo tawakaluba:te a:kuwata:mena: ba:gala unawa:te a:kanala:mena:.” ³⁴La: hidamo! La:eno ilinate kebolo da:pola:namena: la:eno tepo ipuwoeno ukui atumu ba:bolo konepola:nama:na:.”

Uliholo Emedena Komo

³⁵Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya;, “La: hidamo! Diyala, eta komote la:tamo da: pemene, ba:bema: la:eno kaliko pupuliti na:hidala: ba:gala alo na:pa:tihala:.” ³⁶Iyo, ko dubuino okopa:te ebene pe komo uliholo keba ka:na ka:latimina, wadiyala la: ba: ba:ba ka:na nemedeniya:la;. Numa:la;, ba:be ko dubuti uli kamenago kapiyama: eda:te poko habane da:pemene, ebene okopa:te ebene pe komo dulimina: gigiho kalakalago ebetamo dito ka:hiya:midamema:na;. ³⁷Ba:bene ko dubuti da:pemene ibino kalakala konomoma: keda:ma:ne, mabu iba:te ebetamo uliholo ba emedena ebete ibi ba:bo pulame. Nale la: begoelamemata, ebete ibino hido komo pulamelelamete ebete ebene atuino kaliko pepekanate ebe ha:kiya iba:tamo huiyaha: okodawama: ba pimidi, okopa:te gagahiditi

* 12:33 Luk 18:22 * 12:35 Ma:t 25:1-13

ebete iba:tamo hido baa: ba:bo kopikalamema:ne. ³⁸ Diyala, ko dubuti iwa tetelo da: pemene o owaloho hapuamo da: puluhukumini, ba:bema: okopa:te ebetamo ba ulihona, ebete iba:tamo da:pemene iba:te koamo kokalakahama:na:

³⁹“Ba:gala ba:moe eta komo na:kemalagidolala: Genama namutudawate pilo lumagino pe tete diya:tawamene ebete ba:ba teta:mo kulihonama:ne, mabu ebe ubihinola pilo dawate ebena genamamo popegama:.” ⁴⁰ Ba:bema: la: atumu na:hidala:, mabu diyala, la: ulihoheno ba emedena Tawakalubino Naniwiti ba:bo da: pemene.”

Mulu Okodawa Ba:gala Daedae Okodawa Ibino Komo

Ma:t 24:45-51

⁴¹ Ba:bema: Pitate Ya:sutamona:goiya:, “Kodawa, ama: ba:moe iya:tulame uwi a kapiyatamo ka:gaa:wa o hiliyonomo tawakaluba:tamola:ka:?”

⁴² Huiyatiya Kodawa Ya:suti na:goiya:, “Namutudawatamo da:papamiwatanako ba:be mulu okodawoeno komo keba ka:nala:ka: Ba: hibila, oko namutudawate ebe lawete komo okopi ulamedawama: kihatema:ne, ba:ma ka:na ebete ibino baa: naha tetelo iba:tamo modobolo kikalameholema:ne. ⁴³ Ba:bene ba:be muludawate oko hidamo ba owatina, ebena namutudawate pete ebena komo da:pumimini, ba:be okodawate koamo kokalakahama:ne. ⁴⁴ Na la:tamo hibi tabo begoemo, namutudawate ba:be mulu okodawoeno komoma: atumu ba pekalakala, ebete ebe ebena ilina hiliyonomo ulamedawama: kihatema:ne.”

⁴⁵ “Huiyatiya ba:be okodawate kuba ukui lawete ebena tepo ipuwalo ba:ma ka:na da:goemene, ‘Naeno oko namutudawate tete ga:ga:dopolo nemedena, tiyolo kapenaha:,’ ba:ba tetelo ebete oko owatihino ebena namutudawoeno baa: koamo nate helo gao beya ba:bo konima:ne, ba:bema: ebete daedaema: eda:te komo okopi dubu ba:gala kamenakamena alukuli ba:bo kotupuimima:ne. ⁴⁶ Ba:bene ba:be daedae okodawate ulihoheno ba emedena ebena namutudawoeno pe komo a:kiya:tawamene. Ba:ba tetelo namutudawate pete daedae okodawa koamo panagalimihote komo kuba ododilipa:go konoemema:ne ebena kuba huiya konelawema:.”

⁴⁷ “Ba: hibila, kebe okodawate ebena namutudawoeno ubi komo iya:tawate huiyatiya hido komo ododihino, namutudawate ebe kukamo kopanagalimihoma:ne.” ⁴⁸ Huiyatiya eta okodawate ebena namutudawoeno ubi komo iya:tawaheno ebete eta kuba ebetamo dododimini, namutudawate ba:be kuba mabuma: huiya kopikamema:ne huiyatiya koamo a:kanagalimihamene. Numa:la:, tawakaluba:te eta

* 12:39 Ma:t 24:43-44; 1Tes 5:2 * 12:44 Ma:t 25:21,23 * 12:47 Ya:i 4:17

lumagitamo hidohido ilina dikamehomena: iba:te konomamo gala uwatemema: kakaga:lama:na: Ba: ba:ba ka:na Godote kebe lumagitamo hidohido komo hiliyodopo dikamehomene, ebete ba:be lumagino emede ipuwalo atu hidohido komo ba:koholemenakomene.”

Ya:suti Tawakalubino Alaholo Mabuma: Eda:na

Ma:t 10:34-36

⁴⁹Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Na hopo habanapa:tamo Godokono koe badahiya:mo, iyo, ibino kuba huiya mabuma: na ubila Godote ba:moe hopo tiyolo kemadomema. ⁵⁰Huiyatiya numa:la:, Godoko ubila ebete na hoe ipuwamo kadunatenema:, ba:bema: ba:be komote peheno nale dopamo hopo habanapino kuba mabuma: eta huiya iba:tamo a:kikalama:mo. * ⁵¹La: na:kemalagidolutama nale ba:moe hopamo gelebadi adahema: pe? Ao, na tawakaluba:tamo gelebadi ikalamema: kapiya:ha:, ibi anagiya:midalema: piya:mo. ⁵²Numa:la:, naeno tabo komokomoma: anagiya:mida komote tawakalubi ipuwalo kuluhukuma:ne. Ba:bema: ba:ma tetene tupuimiti eta genamalo paibo badininipalate da:pola:namena: ibi teta:mo anagiya:midalete, netewa-kapiyate netewatamo alaholopima: keda:ma:na: ba:gala netewate netewa-kapiyatamo atumu alaholopima: kakeda:ma:na:. ⁵³Iyo, iba:te ba:ma ka:na kalaholohoma:na:, naba:te ibino kuhia:tamo ba:gala kuhia:te ibino naba:tamo, menokoba:te ibino bohelemela:tamo ba:gala bohelemela:te ibino menokoba:tamo, kamenakamenate ibino awino menokoba:tamo ba:gala ba:bi menokoba:te iba:tamo.”*

Ya:suti Tawakalubino Iya:tawaha: Komoma: Da:goiya:

Ma:t 16:2-3

⁵⁴Ba:bene Ya:suti hiliyonomo tawakaluba:tamo na:goiya:, “La: hegelate da:nihitigana ba:ba hapulu bubu odolonalo dumima, la: ba:ma ka:na koga:lama:nemata, ‘Wegolate koma:ne,’ ba:bene ba:be komote hibima: keda:ma:ne. ⁵⁵Ba:gala eta komo. La: huhu ba:gala gogo ibino mauba komo dumima ba:ma ka:na koga:lama:nemata, ‘Hegelate koenomoma: keda:ma:ne,’ ba:bene ba:be komote hibima: keda:ma:ne. ⁵⁶Iyo, la: hopo haba ba:gala alomo ibino komokomo ulame iya:tawahala, huiyatiya ba:ma tetelo Godote la: ipuwalo dododilina ba:bi komoeno ipuwa la: hidamo badama: kiya:tawahanaha:? Mabu la: ba: ma:lapila netewa tawakalubilata!”

Amia:no Alaholodawago Gelebadima: Eda: Komo

Ma:t 5:25-26

⁵⁷Ba:bene Ya:suti ebene tabo moga:melo gala na:kagoiya:, “Bada mabuma: la: ha:kiya la:eno komo hidamo kanagilamenaha:?”

* 12:50 Mak 10:38-39 * 12:53 Mai 7:6

58 Ama:tamo da:maubana ba:be lumagiti ama: gabomani ko dubutamo da:magatamena:, la: ebetamo nuluhukuhino wadiyala ama: dopamo alaholodawago gelebadima: na:nediya:la:. Ama: ebe gelebadimihino, hibila, ebete ama: ko dubutamo komagatama:na:ta, ba:bene ko dubuti huiyatiya amia:no kuba anagiya:midamete ama: polisi dubutamo ba noeme, ebete ama: du genama guamo ba:bo konihatema:na:ta. 59 Na ama:tamo na:goemo, ama: du genama gulu ba nemedede, gabomani dubuti kebako tete huiyama: ama: da:kiyamemena:, ama:le ba:bako huiya modobotenomo modobotete habamo gala kakapema:na:ta, huiyatiya ama:le ba:be huiya modoboteheno a:kuluhukamena:ta.”

La:eno Kubane Ohobila:heno La: Koha:lama:nemata

13 1 Ba:ba tetelo Ya:sukuba: da:pola:nuya: komo ba:bi tawakaluba:te ebe bega:lamiya: Ga:lili hopo tawakalubino komoma:, iba:te sipi-goegoe alukuliti hawi Godotamo ba ikameho Paeletekono alaholohopa:te iba:tamo pikuliti ba:bo panakapulamiya:. 2 Ya:suti huiyatiya ba:bi tawakaluba:tamo na:goiya:, “La:eno ukui kebanala:ka:? Komo Ga:lili hoponapi kubakubadopola:ka:, huiyatiya Paeletete danakapulami ba:bi kapiya kubakubanomola:ka:? Godote ibi kapiyatamo maubate kuba huiya ba:bema: kikalami?” 3 Ao, eba ka:naha! Na la:tamo na:goemo, la: hiliyonomo la:eno kubane ohobila:heno la: ba: atumu kakaha:lahama:nemata. 4 Ba:gala ba:moe eta komo na:kemalagidolala:, Silomo hununomo genamate kagate 18 tawakalubi danakapulami, ibino komoma: la:eno ukui keba ka:nala:ka:? Ba:bi da:ha:lahui ibi kapiyate kubakubanomola:ka:, huiyatiya komo Yelusalema habanapa:te hidohido tawakalubila:ka:? 5 Ao, eba ka:naha! Na la:tamo na:goemo, la: hiliyonomo la:eno kubane ohobila:heno la: ba: atumu kakaha:lahama:nemata.”

Noloha: Gao Kehoeno Iya:tulame Uwi

6 Ba:bene Ya:suti iba:tamo ba:moe iya:tulame uwi begoiya:, “Eta dubuti ebenuo pali ipuwamo gao keha bami, ba:bene ebete galane gao tapihoma: da:pi gao kapulameha:. 7 Ba:bema: ebete pali okodawatamo na:goi, ‘Numa:, na netewa-kapiya gogolo ba:moe kehalo gao doholenamo gao kulamenaha: Wadiyala ama: na:ta:ma:, mabu ba:moe kehate pali bekubahimina.’”

8 “Pali okodawate huiyatiya na:goi, ‘Kodawa, wadiyala:ka: na ba:moe kapiya gogolo kuma:tepama:nemo. Na haka gala kohoba:midalete keha mabamo hido haka goegoeno nea:go kohaminahalenatema:nemo,* 9 ba:bema: diyala, eta gogolo kehate da: nolomene. Wadiyala ale ba:ma tetelo komiya:pama:nema:, a:kata:ma:ma:, huiyatiya noloheno kota:mema:nemo.’”

* 13:2 Yon 9:2 * 13:7 Luk 3:9 * 13:8 2Pit 3:9,15

Ya:suti Okoha: Talona Hegelalo Buiga Kubadawa Kamena Da:hiduimiya:

¹⁰Ba:bene eta Yu tawakalubino okoha: talona hegelalo Ya:suti ibino baidi ibubulamehole genamalo tawakalubi biya:tulamitiya. ¹¹Ibi ipuwalo eta kamena na:lutiya; ebe 18 gogo ipuwalo kuba gobogobote ebetamo dikamiya: ba:be temetemetemete uminami, ba:bema: ebete papamiwatane pata:nami, buiga hogaminate hidamo uti modobonomoha. ¹²Ya:suti ebe umiti ebe ba ka:mi na:goiya; “Kamena, ama: duminama: Godote ba:be temetemenole hale a:pahalamilima:ta!” ¹³Ba:bene Ya:suti ebetamo kokoto demowatilamiya: ba:ba tetelo ebete buiga hogaminate hidamo utiti Godotamo kalakala tabo ba:bo adipatiya:

¹⁴Huiyatiya baidi ibubulamehole genama namutudawate Ya:sutamo na:maubuya: mabu ebete okoha: talona hegelalo ba:be kamena a:hiduimiya. Ba:bema: ba:be dubuti tawakaluba:tamo na:goiya; “Sikisi hegela ba:pola:na tawakaluba:te oko owatima. La: ba:bi sikisi hegelalo na:pelama:la; ba:moe dubuti la:eno teme-teme komoma: la: kowalubilima; huiyatiya aeno talona hegelaloha!”*

¹⁵Ya:suti huiyatiya ebetamo na:goiya; “La: ma:lapila netewa tawakalubilata! Okoha: talona hegelalo la: la:eno kau-goe o donoki-goe ibino hale pepahalamiti beya niho baha:mo a:magatalenakomata, aba: hibila:ka:?”* ¹⁶Huiyatiya ba:moe kamena ba: A:ibalalahamakono bohele etala. Saitanate ebe 18 gogolo hala:mo matuhumihonami, ba:bema: Godokono talona hegelalo ale ebe owalubiti ebene hale da:pahalamilimima: ba: hido komola!” ¹⁷Ya:suti ba:be tabo dolamagiya: ba:ba tetelo ebe duhimipi hiliyonomate na:hilopohutiya; huiyatiya komopi hiliyonomate na:kalakalahutiya: mabu Ya:suti hiliyonomo komokomo hidonomamo ododilinami.

Mastada Kikipoeno Iya:tulame Uwi*Ma:t 13:31; Mak 4:30-32*

¹⁸Ba:bene Ya:suti na:goiya; “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komo keba ka:nala:ka? Na ba:be komo bada goamo na:ka:hawakalimimo? ¹⁹Ba:be komo ba: mastada kikipo huiyala. Dubuti amiti, ba:be deha:poto kikipote apete ko kehama: deda:mene, ba:ba tetelo holaholate pelamete ba:be keha gedawalo ba:pemedehonamena:.”

Palawa Baa: Huhuimino Puhulu Iinoeno Iya:tulame Uwi*Ma:t 13:33*

²⁰Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya; “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, nale ba:be komo bada goamo na:ka:hawakalimimo? ²¹Ba:be komo ba:

* 13:14 Ikuli 20:9-10; Tutumu 5:13-14 * 13:15 Luk 14:5

ba:ma ka:nala. Eta kamenate modobo palawa lawete huhuimino puhulu ilina nanekele hola:minalete ba:bo a:ba:gui, ba:bene huhuimino ilinate palawa lawenomo ba lawe palawa baa:te hunamo ba:bo mahigui.”

Tutuwa Gigihoeno Komo

Ma:t 7:13-14,21-23

²²Ba:bene Ya:suti Yelusalema ko habamo ba to ebete komo koko habahaba ba:gala hegehege habahabalo tawakalubi iya:tulama:go tuya. ²³Ba:ba tetelo eta lumagiti ebetamo na:goiya, “Kodawa, tawakalubi hiliyonomo ipuwalo kapiyakapiyanomate ka:ka: mula: komo ba:ka:lawemena:?”

Ya:suti iba:tamo na:huiyuya, ²⁴“La: Godokono Hunu Haboeno tutuwa gigihodo a:pa:la:hama: ukui konomamo nihatenala, mabu nale la:tamo na:goemo, komo hiliyonomate ba:be gigihodo a:pa:la:hama: dewagelemana: huiyatiya iba:te a:kamodobamena. ²⁵Numa:la:, genama namutudawate mahigate gigiho da:kalapilamene, ba:ba tetelo la: tamelo putitatate gigiho ba panakami kopega:lama:nemata, ‘Kodawa, gigiho na:pa:hiya:midaa:ma:!’ huiyatiya ebete ba:ma ka:na kogoema:ne, ‘Na iya:tawaha: la:eno komo. La: kebe napila:ka:?’” ²⁶Ba:ba tetelo la: ba:ma ka:na koga:lama:nemata, ‘A ama:go baa: nahate gao beya a:nihonakuima:, iyo, ama: aeno habalo tawakalubi iya:tulamenakuya:ta!’ ²⁷Ebete huiyatiya la:tamo gala kakagoema:ne, ‘Na iya:tawaha: la:eno komo, la: kebene ka:pelameoma? La: kuba ododilipilata, nagodone na:tolama:la:!’” ²⁸Ba:bema: ba:ba tetelo la: muhuludopolo nutitatate, la: Godokono Hunu Haba ipuwalo A:ibalahamako, Aisa:keko, Ya:ikoboko, ba:gala Godokono ukui hawakalimipi hiliyonomo kulamema:nemata, huiyatiya Godote la: gobogobamo diya:hekemena:, la: lalo ba ikilame konomamo kihimima:nemata. * ²⁹Numa:la:, ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate ba:moe hopo konomoeno hapuhapuni pelameholete, Godote Ko Gawadalagima: deda:na iba:te ba:be haboeno poko ipuwalo kopepola:nama:na: * ³⁰Ba: hibila, ibi hiliyonomo ipuwalo galapa:te huiyatiya dopopima: keda:hama:na:, ba:gala dopopa:te huiyatiya galapima: keda:hama:na:.”*

Ya:suti Yelusalema Haboeno Komoma: Tepo Temeteme Diya:tawuya:

Ma:t 23:37-39

³¹Ba:ba tetenomolo komo Pa:lisi kapiyuimi dubate pelamete Ya:sutamo na:pega:luya:, “Ama: ba:moe habane gobogobamo nalahula:, mabu Ko Gawadalagi Heloditi ama: anakapumima: ubi bihatena.”

* 13:25 Ma:t 25:10-12 * 13:27 Ohale 6:8 * 13:28 Ma:t 8:11-12 * 13:29 Ohale 107:3

* 13:30 Ma:t 19:30

³²Ya:suti huiyatiya iba:tamo na:goiya; “La: tolamete ba:be heloha: tumu gahatamo ba:ma ka:na na:nega:lala; ‘Ka:lo ba:gala dumutu na kuba gobogobo tawakaluba:godone oelamete temetema:gopi kohiduilamema:nemo, ba:bene na pino naeno oko kupula:ma:nemo.” ³³Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya; “Hibila, na ka:lo ba:moe habane na:tutamono. Ka:lo, dumutu, ba:gala pino nale ba:moe gabodo tote Yelusalemamo konuluhukuma:nemo. Mabu tawakaluba:te Yelusalemalo Godokono ukui hawakalimipi anakapulamenakuya; ba:bema: modoboha: na eta habalo hoe, iyo, iba:te na atumu Yelusalemalo na:kanakapunama:mena.

³⁴“O Yelusalema, Yelusalema! Ama:le Godokono ukui hawakalimipi anakapulamenakata, ba:gala ebete ama: kowalubima: da:poelamenako, ama:le ibi nakolamo mapelamelo akanakapulamenakata. Tete ga:ga:nomolo na ubi nihatenamimo amia:no tawakalubi naeno ekatamo kitagua:midalema; kakabate ebena gugudi ditagua:midalenako ba:ba ka:na, huiyatiya ama: ubiha:ma: eda:nama:ta! ³⁵Ba:bema: mu numitota; amia:no habate kubanomo kokubama:ne. Nale ama:tamo na:goemo, amia:no tawakaluba:te na tete ga:ga:nomolo a:kunama:mena; huiyatiya amia:no galanepa:te Godotamo ba:ma ka:na da:ga:lamena; ‘Amia:no mahilago da:pita, ale ebe hunamo kadipatema:nema:!’ ba:ba tetelo nale gala da:kapemo iba:te na ba:bo kunamema:na.”

Ya:suti Ape Alupoe Temetema:goeno Dubu Da:hiduimiya:

14 ¹Ba:bene eta Yu tawakalubino okoha: talona hegelalo Ya:suti baa: nama: eta Pa:lisi kapiyuimipino watodawoeno genamamo ba nodoluta, ba:bolo da:pola:nuya: ba:bi tawakaluba:te ebe baidi kodakodalo umitiya. ²Ba:ba tetelo eta dubu ape alupoe temetemetete duminami, ebete Ya:sukunu holoholo hapuamo da:piya; ³ba:bema: Ya:suti Godokono Tutumu iya:tulamepi ba:gala Pa:lisi kapiyuimipi dubatamo na:goiya; “Aeno tutumu tabote keba ka:na kiya:tua:mena? Okoha: talona hegelalo lumagi hiduimi wadiyala:ka: o kubala:ka:?”*

⁴Huiyatiya iba:te eta tabo kaga:luya:ha; ba:bene Ya:suti ba:be dubu kokotamo lawete ebe hiduimiti ebe ba:bo noemiya. ⁵Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya; “Amia:no guduti talona hegelalo haka gugamo da:negamene, ama:le ebe tiyolo konowalubima:na:ta, aba: hibila:ka: Iyo, ba:be atu hegelalo amia:no kau-goete beya ma:pea:mo da:negamene, ama: atumu ebe tiyolo konuluhukutima:na:ta.”*

⁶Ba:bema: iba:te hilopohote Ya:sutamo huiya tabo ga:lama: kamodobuya:ha:

Ya:suti Pokoeno Awagaha Komoma: Diya:tulamiya:

⁷Ba:bene eta tetelo Ya:suti baa: na habalo ba luta, genama namutudawate dopamo da:ka:lamiya: ebena poko baa: konahama; ba:bi

* 14:3 Luk 6:9 * 14:5 Ma:t 12:11; Luk 13:15

dubate da:pelamiya: iba:te ubila koko tawakalubino habalo pegagahidi. Ya:suti ba:be komo umiti iba:tamo eta iya:tulame uwi ba:ma ka:na kiyauya:, ⁸“Eta dubuti uli kamena lawe poko tetelo ebete ama: eba:go baa: nama: da:kiyamemena:, ba:ba tetelo ama: ko habamo akanemeda:la: Diyala, eta ko dubuti da: pemene, ⁹ba:bema: poko namutudawate pete ama:tamo ba:ma ka:na kopegoema:ne, ‘Ama: eba:, nelehega! Ba:moe ko haba ba:moe dubuti kopemedema:ne!’ Ba:ba tetelo ama: ba hilopo deha:poto habanomo kolawema:na:ta. ¹⁰Ba:bema: wadiyala ama: baa: nama: da:pemena:, ba:ba tetelo ama: deha:poto habanomote na:pelawiya:, ba:bene poko namutudawate pete ama:tamo ba:ma ka:na kopegoema:ne, ‘Hopodalagi, ba:moe deha:poto haba miya:pate, ko haba na:lawa:.’ Ba:bene baa: da:nahuta ba:bi tawakalubi hiliyonomate ama: ba umita, ebete ama: ba:ba ka:na kokalalaluimima:na:ta, ¹¹mabu hibila, lumagiti ebe ha:kiya ebe koma: da:midimini Godote ebe deha:potoma: komidima:ne, ba:gala kebe lumagiti ebe ha:kiya ebe deha:potoma: da:midimini Godote huiyatiya ebe koma: komidima:ne.”*

¹²Ba:bene Ya:suti baa: kebe genamalo ka:nutiya:, ebete ba:be genama namutudawatamo na:goiya:, “Ama:le poko dododimina: ba:ba tetelo amia:no habanapi, ba:gala amia:no nani ekaki, ba:gala amia:no komo hawi tawakalubi, ba:gala amia:no hopolo demedehona ilina hiliyonomagopi akaka:lama:la:, mabu ba:bako tawakaluba:te ama:tamo gala kakahuiyama:na:. ¹³Huiyatiya ama: poko dododimina:, ba:ba tetelo ilinaha:pi, nato kubakubapi, ba:gala baidi tamiholamepi, ba:bakobako tawakalubi na:ka:lamiya: poko habamo, ¹⁴mabu iba:godolo ilina puliyala ama:tamo huiyama:. Ama:le ba:ba ka:na dododinakomena:, Godote ama: hidamo bowalubinakomena:ta, ba:gala tuputupu tawakaluba:te hoe ipuwane da:mahila:hamena: ba:ba tetelo ebete eta hido huiya ama:tamo gala kakikamema:na:ta.”*

Ko Pokoeno Iya:tulame Uwi

Ma:t 22:1-10

¹⁵Ba:bene Ya:sukuba: baa: naha habalo da:pola:nuya:, ibi ipuwalo eta lumagiti ebene tabo uliti ebetamo na:goiya:, “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be habalo baa: da:nahamena: ba:bi tawakaluba:te kokalalalahama:na:, kalakala bada konomola:ka!”*

¹⁶Ya:suti huiyatiya ebetamo na:goiya:, “Eta dubuti ko poko ododi nopo ba ihate tabo dopamo komo hiliyonomo tawakaluba:tamo noemi iba:te kopelamema:. ¹⁷Ba:bene poko hegelate da:pi, ebete ebene okodawa ba:bo oemi ba:bi atu tawakalubi kokiyahalamenatoma:. Ba:bene okodawate

* 14:8 Mulu Tabo 25:6-7 * 14:11 Ma:t 23:12; Luk 18:14 * 14:14 Yon 5:29

* 14:15 Luk 13:29

tote iba:tamo na:negoi, 'La: poko habamo na:pelama:la:, ilina hiliyonomo a:hiduilamema:,' ¹⁸ huiyatiya ibi hiliyonomate pelamema: ubiha:ma: eda:hate etate eta tabo goenakui, etate eta tabo goenakui, ba:ba ka:na ewagelitiya:

"Ibi ipuwalo etate ko dubuino okodawatamo na:goi, 'Na pali haka mana:mo ka:lo a:lawa:kamo, ba:bema: na umima: tutamo. Nolata, na a:kapa:mo.' ¹⁹ Etate na:kagoi, 'Na ta:ni kau-goegoe mana:mo ka:lo uwata:kamo, ba:bema: na iba:godolo oko owatima: tutamo. Nolata, na a:kapa:mo.' ²⁰ Etate gala na:kagoi, 'Na uli kamena a:lawa:kamo, ba:bema: na pe modoboha:.'"

²¹ "Ba:bene okodawate ebena namutudawatamo kapete ba:bi tawakalubino ubiha: komo ebe na:pikiyami. Ko dubuti ebena tabo duli, ebete maubate okodawa ba:bo kiyami, 'Ama: tiyonomo gala na:katoa. Ama: ko habamo nuluhukuti, ba:be haboeno koko ba:gala hegehege gabodo ba to, ilinaha:pi, ba:gala nato kubakubapi, ba:gala baidi tamiholamepi, ibi hiliyonomo ba:moe poko habamo na:magaheliya:.'

²² "Ba:bene okodawate gala da:kawilui, ba:ba tetelo ebete na:pegoi, 'Kodawa, ama:le da:gaa:ka nale a:nododimo. Hiliyonomo tawakaluba:te a:pelama:, huiyatiya poko habalo haba kodopo bitana komopa:te kopelamema:.'

²³ "Ba:bema: ko dubuti ebetamo na:goi, 'Ama: gala katote tumulu demedehona ba:gala hiya:hiya: gabolo da:wapata:lamita, ba:bi tawakalubi tiyo nowalote ibi atumu na:kamagaheliya: naeno poko genamate kotaboma:.' ²⁴ Ba:bene ba:be ko dubuti ebena genamanapa:tamo ohobigate na:kagoi, 'Nale la: hibinomolo goelamemata, nale dopamo da:ka:lamimo, ka:lo ba:bi tawakaluba:te ibino ubiha: komo da:hawakalima:ka, ibi ipuwalo eta kapiya lumagiti naeno poko baa: a:kanamene.'"

Ya:suku Ta:mata Komo

Ma:t 10:37-38

²⁵ Ba:bene tawakalubi hiliyonomate Ya:sukuba: da:tolamitiya:, ba:ba tetelo ebete pohobigate iba:tamo na:goiya:, ²⁶ "Kebe lumagiti natamo pema: ubi dihatemene, ebete ebena nabiwi menoko, ba:gala ebena kamena gugudi, ba:gala ebena nani nanikokubi ba:gala ekaki, iyo, ebena kateneno ka:ka: atumu, ebete ba:bi hiliyonomo komokomo gunima:mo ihilateleheno, ebete na ta:mahenema: a:kamodobamene. ²⁷ Iyo, ba: hibila, kebe lumagiti ebena keha pihiga aguti na ta:maheneheno, ebete nago kapimilo toma: a:kamodobamene.

²⁸ "Numa:la:, la: ipuwalo eta lumagiti hununomo genama etema: ubi dihatemene, ebete dopamo emedete genama eteno mani kuititi

* 14:20 1Kol 7:33 * 14:26 Luk 9:23

hidamo emalagidolote, ebegodolo da:pola:na ba:bi mani ba:ma ka:na koka:lamiholema:ne, ba:be genama upula:ma: mani modobola:ka: o modoboha:.²⁹ Ebete ba:ma ka:na ewageleheno ebenu genamoeno hototo amihote, ba:ba tetelo mani upula:te oko da:miya:pamene, tawakaluba:te ba:be komo umimiti ebe ba waliti,³⁰ koga:lama:na:, ‘Genama etema: da:tupuimi huiyatiya upula:ma: helohenola, ba:moe ba:be dubula!’

³¹ “Ba:gala eta komo. Eta ko gawadalagiti eta ko gawadalagitamo alaholoma: dewagelemene, ebete dopamo emedete ba:be komo hidamo ba emalagidoluta ba:ma ka:na kogoema:ne, ‘Naeno 10 taosene alaholohopi dubate eta gawadalagino 20 taosene dubago alaholo modobola:ka:?’
³² Ebete ebenu ukuilo modoboha:ma: da:goemene, eta ko gawadalagiti muhuludopone ba pita, ebete ebenu ubihale dubu dopamo konoelamema:ne. Ba:bene iba:te eta ko gawadalagitamo nikuliti konega:lama:na:, ‘La: bada ubi kihatiutama ale la:tamo kikalamema:? A ubila la:go komiloma:.’”

³³ Ba:bema: Ya:suti kuititi tabo ba:ma ka:na goiya:, “Naeno taboeno ko ipuwa ba:ma ka:nala, kebe lumagiti ebenu emede komokomo hiliyonomo gunima:mo ihilateleheno, ebete na ta:mahenema: a:kamodobamene.”

Soloeno Golate Alatidi Komo

Ma:t 5:13; Mak 9:50

³⁴ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Solo hidonomola, huiyatiya eta lumagino solo golate dalatidimini, ebete gala soloma: a:kamida:mene.^m
³⁵ Numa:la:, tawakaluba:te nene ba:gala goegoeno ne kubanomoma: ga:lanaka huiyatiya ba:bako ilina pali hakamo diya:hekemena:, ilinate hidamo kapepehoma:na:. Huiyatiya lumagino tepo ipuwoeno solo eba ka:naha:. Ebenu solo golate dalatidimini, ebenu ka:ka:te kubanomoma: ba eda: hido oko gala a:kowatinakamene. Ba:bema: ebete ebenu ka:ka: gala hidoma: keba ka:na na:ka:midimini? Gabo puliyala! Galagodawa, ama: hidamo nulua:!”

Sipi-goete Dalatidi Ba:be Iya:tulame Uwi

Ma:t 18:12-14

15 ¹ Eta hegelalo ta:kese mani ha:da amiholo uwatepi ba:gala Godokono Tutumu Tabo uwateha:pi komo ibi hiliyonomate Ya:sutamo pelamiya: ebenu tabo kopulihoma:.² Ba:bene Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepa:te ba maubaha na:ga:luya:, “Numa:la:, ba:moe dubuti kuba tawakalubi kalakalago uwatete iba:go baa: ba:bo nanako!”*

^m 14.34 Buka ka:lamiholedawa, ba:moe go taboeno ipuwa ba:ma ka:nala, solo ba: hibima: mididawoeno emede komola.

* 15:2 Luk 5:30

³Ba:bema: Ya:suti ba:moe iya:tulame uwi iba:tamo ba:ma ka:na olamagiya:, ⁴“La: ipuwalo eta lumagi ebene 100 sipi-goegoe da:pola:ma:na, ba:bene kapiyate dalatidimini ebete keba ka:na na:kewagelemene? Iyo, ebete komo 99 sipi-goegoe hido hemo naha bahilo miya:palette, eta dalatidi ba:be sipi-goe kapiya ohowadinatote konumima:ne.” ⁵Ebete da:numimini ba:ba tetelo ebete aguti kalakalago komagahema:ne. ⁶Ba:bene ebete gala genamamo kapete ebene mabulubi ba:gala ebe tamelo demedena, ba:bi tawakalubi peka:lamiti iba:tamo kopegoema:ne, ‘La: nago kapimilo na:kalakalahala; mabu naeno sipi-goe tumulu dalatidi nale gala a:kalawemo!’”

⁷Ba:bema: Ya:suti tabo ba:ma ka:na goiya; “Nale la: begoelamemata, kapiya lumagiti ebene kubane ohobigate ukui hiya:ma: da:midimini, ba:ba tetelo Godokono Hunu Habalo kalakala konomote kitanama:ne. Huiyatiya komo 99 tawakalubi iba:te ha:kiya ibi tuputupupima: da:ga:lana, ibi mabuma: Godokono kalakalate hibilo a:kitanamene.”

Mani Kapiyate Dalatidi Ba:be Iya:tulame Uwi

⁸“Ba:gala eta komo ba:ma ka:nala. Eta kamenoeni ta:ni mani da:pola:ma:na, ba:bene kapiyate dalatidimini ebe keba ka:na na:kewagelemene? Ebete ebene alo pa:titi ba:gala genama gu hidamo ba moda:mida mani ohowadinatote ba:bo konumima:ne. ⁹Ba:bene ebete da:lawemene ba:ba tetelo ebene mabulubi ba:gala ebe tamelo demedena, ebete ba:bi tawakalubi ka:lamiti iba:tamo kogoema:ne, ‘La: nago kapimilo na:kalakalahala; mabu dalatidi ba:be mani nale gala a:kalawemo!’”

¹⁰Ba:bema: Ya:suti tabo ba:ma ka:na goiya; “Na la: begoelamemata, kapiya lumagiti ebene kubane ohobigate ukui hiya:ma: da:midimini, Godokono Hunu Habalo ebene nopopa:te atumu koamo kokalakahama:na.”

Kuhiti Dalatidi Ba:be Iya:tulame Uwi

¹¹Ba:bene Ya:suti eta tabo gala na:kagoiya; “Kuhi netewagoeno dubuti nemedenami, ¹²ba:bene amogate ebene nabiwitamo na:goi, ‘Ama:le hoe tetelo natamo ikanamema: da:goi, ba:bi ilina ba:gala haka ka:lo natamo nikanama:’ Ba:ba tetelo nabiwiti ebene ilina ba:gala mani tulituliya anagiya:midalelamete ebene gugudi netewatamo hiya:hiya: ba:bo ikalameholi.

¹³“Ba:bene amogate hiliyo hegela kalutiha: Ebete nabiwigodone da:lawi ba:be haka konomo kolowamiti mani lawete muhulu hopamo ba: dito tui, ba:bolo ebete daedae ukuilo kubakuba komo ba nododili ebene mani ba: dito nupula:li. ¹⁴Ba:bene ba:be muhulu hopo konomolo

* 15:4 Isi 34:11,16; Luk 19:10

baa: wibo komote tawakaluba:tamo ba:bo uluhukui, ba:bema: baa: kape komote ebe konomamo lawi. ¹⁵Ba:bema: ebete tote ba:be hoponapino eta dubugodolo oko ba nelawe, ebete ebe tumamo dito oemi ebena goe goe konulamenama: ¹⁶Ba:ba tetelo tawakaluba:te nena:mo da:miya:tenakui ba:bi baa: goe goa:tamo da:pikalameholenakui, ebete hiliyonomo tetelo ba:bi baa: nahama: ubi nihatenami, huiyatiya eta lumagiti ebetamo naha ilina kikamenakuiha:

¹⁷“Ba:bene komo hegelate da:wibui ebete ebena ukui hiya:ma: miditi na:goi, ‘Naeno nabiwino okopa:godolo naha ilina konomo ba:pola:na, iba:te ha:kiya nahana modoboha: Na huiyatiya ba:malo baa: kapelo hoema: ewagelenamo! ¹⁸Wadiyala na tote naeno nabiwitamo ba:ma ka:na konegoema:nemo, ‘Nabiwi, na Godotamo ba:gala ama:tamo kuba komokomo a:nododilimo,* ¹⁹ba:bema: na hidoenoha: ama:le na amia:no guduma: ka:nami. Wadiyala ama: na huiyatiya amia:no eta okodawama: na:midina:’ ” ²⁰Ba:ba tetelo ebete mahigate ebena nabiwitamo ba:bo tui.

“Ba:bene ebete muhuluni ba pita, ebena nabiwiti ebe numiti ebe konomamo malemaletelo ebetamo nipuligate ebe ba na:pa:watameho ba:bo naboetehui. ²¹Ebena guduti na:goi, ‘Nabiwi, na Godotamo ba:gala ama:tamo kuba komokomo a:nododilimo, ba:bema: na hidoenoha: ama:le na amia:no guduma: ka:nami.’

²²“Huiyatiya ebena nabiwiti eta okodawatamo na:goi, ‘Hidonomo kaliko tiyolo adahemete naeno kuhitamo na:pepulima:, ba:gala kakaeto ebena kokotamo pipulimiti nato ilina akona:pupulimiya:.” ²³Ba:bene ama: tote uli ape kau-goe gadinomo nelawete na:nanagalimiya: Ale poka baa: ba nahana kokalalakanama:nema:, ²⁴mabu ba:moe naeno gudu da:hoi ebete ka:lo gala na:kaka:ka:, ebete gobogobamo dalatidi huiyatiya nale ebe gala a:kalawemo.’ Ba:bene ba:ba tetelo iba:te kalakala ba:bo tupuimiya:.*

²⁵“Huiyatiya ba:ba tetelo naniwiti nabiwino pali habalo oko benowatiti. Da:gapogapohoni ebete oko habane genama tatalia:mo ba puluhukuna moe diyamo ba:gala kalakala ohaleno diyamo ba:bo pulihoni, ²⁶ba:bema: ebete eta okodawa ebetamo ka:minate nalateda:ni, ‘Moe komo keba ka:nala:ka:?’

²⁷“Okodawate ebetamo na:goeni, ‘Amia:no amoga a:pa:ka, ba:bema: amia:no nabiwiti uli ape kau-goe gadinomo anagalima:ka. Kalakala konomote itana mabu ebete olalatihino a:kapuluhukaka!’

ⁿ **15:22** Ya:suku tetelo kakaeto ba:gala nato ilina ibino pupuli komoeno ipuwa ba:ma ka:nala. Ko dubuti ebena kakaeto okodawatamo a:kikama:mene, huiyatiya ebena helo ebena gudutamo ba ikame ba:be kakaeto ba:bo kikamema:ne. Ba:gala ebena ko genamalo ebena okopa:te nato ilinago wapata:lame talonala, ebena guguda:te ha:kiya nato ilinago kowapata:lame:na:

* **15:18** Ohale 51:4 * **15:24** Epe 2:1,5

28 “Ba:be mabuma: naniwiti maubanate genama guamo odolo ubiha:ma: eda:ni, ba:bene ebenu nabiwiti puluhukunate ebe na:petoemehoni genamamo kopodolona:ma:. 29 Ebete huiyatiya ebenu nabiwitamo na:goeni, ‘Ama: numa:, na gogo hiliyonomolo amia:no okodawama: ba eda:na, ama:le da:goenamena:kui nale ubiha:ma: keda:nakuiha:. Ama: huiyatiya natamo bada ilina kikanamiui? A:iye! Ama: natamo deha:poto gautu-goe kikanameha:, nale naeno mabuluba:go ba naha kokalakalahama:!’ 30 Huiyatiya ba:moe amia:no eta guduti amia:no ilina uwatete, dubu bilibili kamenakamenago kuba ba nododili amia:no mani a:newatulateli. Ba:bene ba:be lumagiti da:pa:ka, ama: ebe kokalakaluimima: uli ape kau-goe ebetamo anagalimima:kata!’

31 “Ebenu nabiwiti ebetamo na:huiyani, ‘Naeno gudu, ama: emedena tetelo nago emedenata, naeno ilina hiliyonomo ba: amia:nola. 32 Huiyatiya ba:moe amia:no amogate da:hoi ebete ka:lo gala a:kaka:ka:, iyo, ebete gobogobamo dalatidi ale ebe gala a:kalawema:. Ba:bema: wadiyala a baa: kapimilo ba nahana kokalakalahana:nema:.’”

Dogodogo Dubuino Ilina Dulamelemenami

Ba:be Okodawoeno Iya:tulame Uwi

16 1 Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:tamo na:goiya:, “Eta ko dubuti eta dubu bihati ebenu ilina hiliyonomo hidamo kulamelemenama:. Ba:bene komo hegela hiliyonomo da:petohui, komo tawakaluba:te ba:be dogodogo dubu na:pega:lamiya:, ‘Numa:, ama:le dihati ba:be okodawate amia:no ilina pilo gabodo ba puwate ba:bo newatulatelenako.’

2 “Ba:ba tetelo ko dubuti ebenu okodawa ka:miti ebetamo na:goi, ‘Na ka:lo dulimo, ba:be komo kebanala:ka? Ama:le naeno oko ba owatina kebako kuba dododilinama:, wadiyala ama: ba:bi komokomo hiliyonomo amia:no oko bukalo hidamo netuputupuilamete ba:bo nadahiya: nale kiya:tawama:. Mabu ama: modobo:ha: naeno ilina ulamedawama: eda:, ba:bema: ama: ka:lo oko kekelamema:na:ta.’

3 “Ba:bene ba:be okodawate ebenu oko habamo ba to tepo ipuwalo na:nego:, ‘Ko dubuti naeno oko a:duhimi, ba:bema: na keba ka:na na:kewagelemo? Na ubihinola siwi aligili oko owati, na helohenola. Ba:gala na tawakaluba:tamo manima: da:toetoemo na kohilopoma:nemo. 4 Ehe, na iya:tawala! Naeno namutudawa ha:da ba amihome komo tawakalubi naeno mabulubima: komidilima:nemo. Nale ba:ba ka:na dododimo, naeno okone uluhuku tetelo ba:bi mabuluba:te naeno modobo:ha: komokomo ipuwalo kalakalago bowalubininakomena:.’

5 “Ba:bema: ba:ba tetelo ebete ebenu namutudawa ha:da ba:ma ka:na amihomi. Puya:te ba:be ko dubutamo mani huiyahaleheno, ebete ibi hiliyonomo ka:lamiti dopodawatamo na:goi, ‘Ama: naeno namutudawatamo kebako mani kahuiyaha:?’

⁶“Ebate na:goi, ‘Nale 100 dolomo aloeno beya^o duwatimo, nale kahuiyaha.’

“Ba:bene ko dubuino ilina ulamedawate ebetamo na:goi, ‘Mola, ama:le duwati ba:be pepa. Ama:le 100 kuititi egebolete huiyatiya 50 dolomo na:miya:ta.’

⁷“Ba:bene ebete eta tetedawatamo na:goi, ‘Ama: kebako mani kahuiyaha:?’

“Ebate na:huiyui, ‘Nale 1,000 witi-laisa baika^p duwatimo, nale kahuiyaha.’

“Ba:bene ko dubuino ilina ulamedawate ebetamo na:goi, ‘Mola, ama:le duwati ba:be pepa. Ama:le 1,000 kuititi egebolete huiyatiya 800 baika na:miya:ta.’ Ba:bene ko dubuino ilina ulamedawate huiyahaleha:pi hiliyonomatamo ba:ma ka:na goenakui, iyo, ebete ba:moe ba:be gabodo ebene namutudawa ha:da ba amihome komo hiliyonomo tawakalubi ebene mabulubima: ba: dito midili.

⁸“Galane ko dubuti ebene ilina ulamedawoeno ododi komo iya:tawate na:goi, ‘Ehe, ebe bada mulu kodawala:ka:! Ebete na ba kubahiname ebe ha:kiya ebe bowalubi.’”

Ba:bene Ya:suti ebene iya:tulame uwino ipuwa ba:ma ka:na hawakalimiya:, “Ba:moe hopolo hibima: midiha: tawakaluba:te mulunomoma: ba eda:hana ibino mana:mo hiya:hiya: komokomo bododilinaka ibi kowalubilinama:. Huiyatiya alo ipuwalo demedehona ba:bi tawakaluba:te komo tetelo mulu ukui emalagidoloheno ibi ha:kiya ibino mana:mo ibi kowalubilinaha:. ⁹Nale la: begoelamemata, wadiyala la: ba:moe hopoeno mana:mo tawakalubi la:eno mabulubima: na:midilinala:, ba:bema: la:eno ha:laha tetelo ba:moe hopoeno ilina da:wiboholamemena:, Godokono Hunu Habalo la:eno mabuluba:te la: atumu kalakalago kuwatema:na:ta.

¹⁰“Ba: hibila, kebe lumagiti deha:poto komo hidamo dododimini, ebete ko komo atumu hidamo kakododima:ne, ba:gala ebete deha:poto komo ipuwalo ha:da damihomene, ebete ko komo ipuwalo atumu ha:da kakamihoma:ne. * ¹¹Ba:bema: la: ba:moe hopolo la:eno ilina tuputupu gabodo ulamenaheno, Hunu Habalo da:pola:na ba:bi hidohido komo Godote la:tamo a:kikalamehola:mena:ta, ¹²ba:gala la:le komopino ilina tuputupu gabodo ulamelelamenaheno, eta dawate la:eno ilinanomo la:tamo a:kikalamehola:mena:ta!

^o **16.6** Yu tawakaluba:te olibi kikipoeno ihi aloeno beyama: midilinalakuya:, ka:la:sini keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala. Ba:gala iba:te ba:be aloeno beya kolowamima: dolomo ipuwamo haminahalenakuya:, ba:mako dolomo 20 litama: eda:hanama:. **P 16.7** Yu tawakaluba:godolo ba:mako baika 25 kilogalamama: eda:hanama:.

* **16:10** Luk 19:17-26

¹³“Ba:gala ba:moe ba: eta komola, lumagiti netewa gawadubatamo okodawama: eda: modoboaha. Ebete ba:ba ka:na dewagelemene etatamo ba maubana eta malemalelo bemalagidolonamene, ba:gala ebete etatamo ba utina eta ubiha:ma: beda:namene. Ba:bema: ama: ba: atumu, Godotamo ba:gala manitamo kapiya tetelo papamiwata modoboaha.”*

Ya:suti Komo Hidohido Tabo Dolamagiya:

Ma:t 11:12-13; 5:31-32; Mak 10:11-12

¹⁴Yu tawakalubi ipuwalo Pa:lisi kapiyuimipa:te mani konomamo emalagidolenama:, ba:bema: komo iba:te Ya:sukunu tabo uliti ebe na:walititiya. ¹⁵Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya, “La: tawakalubino holoholo hapulu la:eno hunu tama bihiduilamenamata, huiyatiya Godote la:eno tepo ipuwa komo iya:tawala, mabu tawakaluba:te kebe komokomo hunamo ba wadiya:paa:latele hidohidoma: da:ga:лана, huiyatiya Godote ba:bi komokomo kuba abale niboma: goena.”

¹⁶“Godote ebenu Tutumu Tabo Moseseko ipuwado tawakaluba:tamo dikalamiya: ba:gala ebenu ukui hawakalimipa:te Bukamo da:miya:tiya:, ba:be pakala komoeno tabote pete Yoneko teta:mo ba:bo puluhukui. Huiyatiya Yoneko tetene tupuimiti Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be uli komoeno tabote ba: a:pe, ba:bene komopa:te ba:moe Hido Tabo ba olamagimina, komo tawakalubi hiliyonomate uliti ibi ubila Godokono Hido Habamo ibi ha:kiya ibino heloamo na:pa:la:ha. * ¹⁷Ba:moe komo ba: hibila. Ba:moe hopo ba:gala alomo ibino ilinate tete ga:ga:nomolo ba pola:na galane ha:kiya kowibohoma:na:, huiyatiya Godokono Tutumu Tabo hiliyonomo ipuwalo eta madodo deha:potonomote a:kawibamene, ebenu tabote emedena emedena tetelo bitanamene.”*

¹⁸Ba:bene Ya:suti eta tabo bekagoiya:, “Kebe dubuti ebenu kamena ibukiti eta da:lawemene ebete Godokono holoholo hapulu pilo komo kododima:ne, ba:gala dubuti ebenu kamena ibukiti, etate ba:be kamena da:lawemene ebete pilo komo kododima:ne.”

Ilina Dogodogo Dubu Ba:gala Lasalesiko Ibino Komo

¹⁹Ba:bene Ya:suti ba:moe uwi bikiyahuya:, “Eta ilina dogodogo dubuti nemedenami, ebete huiya koko kaliko bepupulinakui ba:gala tete hiliyonomolo hidohido naha ilina benahanakui, ²⁰huiyatiya ebenu genama gigiho tetelo awae dubuti watitanakui, ebenu mahilo Lasalesitila, ebenu apelo kuma kokote pola:ma:nami. ²¹Ebete ilina dogodogo dubuino baa: naha habane hopamo da:peguditanakui, ba:be baa: ugiugi nahama: ubi nihatitanakui, huiyatiya gahagahate da:pelamenakui ebenu kuma ba:bo pa:loma:nalemenakuya:.

* 16:13 Ma:t 6:24 * 16:15 Ma:t 23:28; Luk 18:9-14 * 16:16 Ma:t 11:12-13

* 16:17 Ma:t 5:18

22 “Ba:bene eta hegelalo awae dubuti da:hoi, Godokono nopopa:te ebene gobogobo pelawete Hunu Habamo A:ibalahamatamo dito magatuya:, huiyatiya ilina dogodogo dubuti da:hoi, tawakaluba:te ebene ape pelawete bobamo dito nihatiya:. 23 Ba:bene ilina dogodogodawate Koe Habalo temeteme ipuwalo ba nemedede, muhulunomone negahimite A:ibalahamako binumi, Lasalesikoba: da:lumutiti. 24 Ba:ba tetelo ebete konomamo ba negoewata na:goi, ‘Nabiwi A:ibalahama! Ama: na malemalenatenelo Lasalesiko na:poema: Wadiyala ebete ebene kokoto nege beyamo adutiti naeno ma:lapila na:pegibagibuimina, mabu na ba:moe Koe Habalo temeteme konomo a:pelawemo!’

25 “Huiyatiya A:ibalahamate na:goi, ‘Gudu, ama: nemalagidola. Ama:le hopo habalo demedenama: ba:ba tetelo ama: hidohido ilina bewatenama:ta, huiyatiya Lasalesiko kubakuba ilina bewatenami. Ba:bema: numa:, ka:lo ebete hido kalakalago piluta, ama: huiyatiya ko temeteme ipuwalo pilutata. 26 Gudu, ba:moe ba: eta komola. Aeno tetetetelo konomo bolagale bitana, ba:bema: ale ba:moene la:tamo pa:hiwale gabo puliyala, ba:gala la:le atamo pa:hiwale gabo atumu kitanaha:.’

27 “Ba:bene ilina dogodogo dubuti na:goi, ‘Nabiwi A:ibalahama, nale ama: betoemehomata, ama: naeno nabiwino genamamo Lasalesiko na:noemiya:, 28 mabu naeno paibo ekaki ba:pola:na. Wadiyala ebete iba:tamo tote na:nikiyahalama:mene, iba:te ba:moe ko temeteme habamo pelamekapoma:.’

29 “A:ibalahamate huiyatiya na:goi, ‘Ao! Godokono tabote iba:godolo bitana, ebete Moseseko ipuwado tawakaluba:tamo dikalamiya: ba:gala ebene ukui hawakalimipa:te ebene Bukamo da:miya:tiya: ba:bi koko tabo. Wadiyala iba:te ba:bi komokomo ulihote Godokono ubi komamo na:papamila:mene:.’

30 “Ilina dogodogo dubuti na:goi, ‘Ao, Nabiwi A:ibalahama! Etate hoene ka:ka:mo mahigate iba:tamo da:tomene, iba:te ba:be hanohano komo umiti ibino kubane ohobila:te ukui hiya:ma: ba:bo komidilima:na:.’

31 “A:ibalahamate tabo ba huiya na:goi, ‘Iba:te Moseseko ba:gala komo Godokono ukui hawakalimipi dubagodone tabo ulihoheno, eta lumagiti hoene iba:tamo da:nemahigamene, iba:te ba:be komo dumimina: ba:be lumagino tabo atumu hibima: a:kamida:mene:.’”

Saitanakono Kuba Gabamo Emogabuimi Komoma: Ya:suti Da:goiya:

Ma:t 18:6-7,21-22; Mak 9:42

17 ¹ Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:tamo na:goiya:, “Hibila, Saitanakono kuba gabamo emogabuimi komate tawakaluba:tamo kikulihoma:na:, huiyatiya kebe lumagigodone dikulihomena: Godote ba:be lumagitamo kuba huiya konomo kikamema:ne! ² Ba:bema: wadiyala

tawakaluba:te ebe lawete ebena kokoba:mo konomo nakola ma:homete kehaha: kolomamo na:da:namena:, eta deha:poto guduti ebena kuba ipuwamo gakapoma:. ³Ba:bema: la: ha:kiya la:eno komo hidamo nulamenala!

“Amia:no ekawiti ama:tamo kuba dododimini, ama:le ebe na:tutumutiya:, ba:bene ebete ebena kubane ohobigate ebena ukui hiya:ma: da:midimini, ama: ebena kuba egebolemete nadodomiya:.” ⁴Iyo, ebete kapiya hegelalo ama:tamo sa:ba:ni kuba komokomo ododiliti, ba:bene ebete sa:ba:ni teta:mo gala kapete ba:ma ka:na da:kapegoememena:, ‘Naeno naniwi, nolata. Na gala ama:tamo kuba a:kododa:mo,’ wadiyala ama:le ebena kuba egebolemete kadodolemema:na:ta.”

Godoko Hibima: Midi Komo

⁵Ba:bene Kodawa Ya:suti dopamo doelamiya: Godokono oko konowatima:, ba:bi oelamepi dubate ebetamo na:ga:luya:, “Aeno hibima: midi komo na:kokoilamelea:ma:.”

⁶Kodawa Ya:suti ba huiya na:goiya:, “Mastada kikipo koha:, deha:potonomola. Huiyatiya la:eno hibima: midi komote ba:makoma: deda:mene, la:eno helote modoboma: ba eda: la:le ba:moe kehatamo koga:lama:nemata, ‘Ama: ha:kiya amia:no haha magobete, kehaha: kolomamo na:nuta:!’ ba:bene ba:moe kehate la:eno tabamo kopapamiwatama:ne.”*

Okodawoeno Oko Komo

⁷Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “La: ba:moe go tabo hidamo nemalagidolala:. Tawakalubi ipuwalo etate ko gawadalagima: deda:na ba:bene ebegodolo komo huiyaha: okopi hiliyonomo demedena, ebena ododi komo keba ka:nala:ka:? Ko gawadalagino huiyaha: okodawa etate pali haka aligili oko ba:gala sipi-goegoe ulame oko wibuilamete genamamo da:pemene, ba:ba tetelo ebena kodawate ebetamo ba:ma ka:na ba:ka:goemene, ‘Ama: niliya, amia:no komo dopamo na:numa:. Ama: amia:no baa: nate, galane naeno baa: na:pokalimiya:’? ⁸Ao, ko gawadalagiti eba ka:na a:kewagela:mene, huiyatiya ebete ebena okodawatamo ba:ma ka:na kogoema:ne, ‘Baa: okalimino dalowa:ha: kaliko puliti, naeno baa: na:hiduima:, ba:bene nale baa: na habamo ba emede, ama: hidohido baa: ba:gala gao beya natamo kowadahema:na:ta. Naeno baa: na komo da:wibomene, ama: galane amia:no beya niti amia:no baa: ba:bo konama:na:ta.’

⁹“Ba:moe komo ba: hibila. Ko gawadalagiti ebena okodawa hiya:hiya: oko owatihoma: da:goememene, ba:ba tetelo okodawate

* 17:3 Ma:t 18:15 * 17:6 Ma:t 17:20; 21:21

ebetamo papamiwatalo ba:bi oko dupula:lemene, ebenu kodawate ebetamo ba kalakala huiyatiya koamo a:kamilimihamene mabu ebe ba: ebenu okodawoenu watodawala. ¹⁰Ba:bema: la: ulihopi ba: atumu. Ko Gawadalagi Godote la: kebe hiya:hiya: oko owatihoma: da:goelamemena:, wadiyala la: ba:bi hiliyonomo oko upula:lete ba:ma ka:na koga:lama:nemata, 'A Godokono okopila. Ebete a bada komoma: ka:goea:mi, ale ebenu heloamo kalakalago dito ododima:, ba:bema: eta lumagiti a milia:mehoe modoboha:. Wadiyala tawakaluba:te aeno Ko Gawadalagi Godoko kapiya na:milimihamena:!"

Ya:suti Ta:ni Kuitikuita:gopi Dubu Da:hiduilamiya:

¹¹Ba:bene Ya:suti Yelusalema ko habamo ba to, ebete Samaliya hopo ba:gala Ga:lili hopo tetenomodo tuya:. ¹²Ebete eta haba deha:potoamo da:piya: ta:ni kuitikuita:gopi dubate eba:go palugate muhuluni ebetamo ibulunomo na:pega:luya:, ¹³"Ya:su, Hido Iya:tulamedawa, ama: a na:malemalea:tea:!"*

¹⁴Ya:suti ibi muhulamo nulamete iba:tamo na:negoiya:, "La: tolamete la:eno ape Godotamo hawa:goenu ikamehopa:tamo na:nemutulamehola:la:."

Ba:bene iba:te ba tolame, gabo tetelo ibino apete ba:bo nihidohidohuya:. * ¹⁵Ibi ipuwalo eta kapiya ebenu apete da:hiduya:, ebete ba:be komo numiti ebenu tabo madodo hunamo adipatelo Godoko ba milimiho Ya:sutamo gala na:kapiya:, ¹⁶ba:bene ebete Ya:sukunu nato mabamo pegate ebetamo kalakala tabo ba:bo polamagiya:. Ba:be dubu ba: Samaliya hoponapila, ¹⁷ba:bema: Ya:suti ebenu komo umiti tawakaluba:tamo na:goiya:, "Numa:la:, Godokono helote ta:ni dubu a:hiduilame, huiyatiya komo naini iba:te kapelameha:. ¹⁸Keka: mabu ba:moe kapela dubu, ebe kapiyate kapete ebenu kalakala tabo Godotamo da:polamagi?" ¹⁹Ba:bene Ya:suti ebetamo na:goiya:, "Ama: mahigate na:toa. Amia:no hibima: midi komote ama: a:hiduima:ta:."

Godote Ko Gawadalagima: Deda:na Ba:be Komoenu Uluhuku Tete
Ma:t 24:23-28,37-41

²⁰Ba:bene komo Pa:lisi kapiyuimi dubate Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komoenu uluhuku tetema: Ya:suku dalatediya:, ebete ibino tabo ba huiya na:goiya:, "Hanohano komate la: a:kiya:tulama:mena:ta ba:ma ka:na, Godokono Ko Gawadalagino tete ba: na:tatali. ²¹Eta lumagiti ha:da amiho tabo ba:ma ka:na kogoema:ne, 'Numa:la:, ba:be hido komote ba: a:tupuimi, mola!' ba:gala etate kakagoema:ne, 'La: ba:be komo ebamo na:numa:la:!' Huiyatiya Godokono Ko Gawadalagima: eda: komo eba

* 17:13 Hawi 13:45-46 * 17:14 Hawi 14:2-3; Yon 3:3; 18:36

ka:naha, mabu ba:be komo ba: tepo ipuwoeno komola, iyo, la:tamo ya:lo a:puluhukuya:.”

²² Ba:bene ebete ebe ta:matapa:tamo na:goiya, “Ba:ma tetelo Tawakalubino Naniwiti ba:moe hopolo ba emedena, hopo habanapa:te hanohano komo ebegodolo ulamenaka. Galane tetelo la: ubi kihatema:nemata ba:mako hegela gala umi, huiyatiya la: a:kuma:mata. ²³ Ba:ba tetelo komopa:te la:tamo ba:ma ka:na koga:lama:na, ‘Mola, ba:moe hanohano komo na:puma:la!’ o ‘Bela, ebamo na:numa:la!’ huiyatiya la: ibi akata:matala:la:.” ²⁴ Ba: hibila, hegelate da:la:wa:hiyamene ba:ba tetelo hegelate alomo hunu konomo ka:la:minahama:ne, ba:bema: na Tawakalubino Naniwiti gala da:kapemo naeno pe hegelate ba: ba:ba ka:na kitanama:ne, iyo, hopo habanapi hiliyonomate naeno pe komo kumima:na. ²⁵ Huiyatiya hibila, ba:be komote puluhukuhino, dopamo ba:ma tete tawakaluba:te na ubiha:ma: eda:hate natamo temeteme kokonomo kikanamehonema:na.

²⁶ “Ba: hibila, Nowako tetelo kebako komote kuluhukuya, Tawakalubino Naniwiti gala da:kapemene ba:ba tetelo ba:be atu komote kakuluhukuma:ne. ²⁷ Ba:ba tetelo iba:te baa: nahata ba:gala helo gao beya koamo nihota, dubate kamenakamena uwateholeta ba:gala kamenakamenate dubu uwateholeta, iba:te ba:ba ka:na ba ewagelena Nowate ko boga:mo ba:bo opeguya. Ba:bene ba:ba tetelo beya konomote odolote tawakalubi hiliyonomo ba:bo anakapulamiya. ²⁸ Ba:gala Lotoko tetelo duluhukuya, ba:be atu komote ba:ba ka:na kakuluhukuma:ne. Tawakaluba:te baa: nahata ba:gala helo gao beya koamo nihota, ibino ilina kolowamiholita ba:gala mani koamo uwatehota, pali ilina amihota ba:gala genama etemotehota, iba:te ba:ba ka:na ba ewagelena” ²⁹ Lotote Sodomomo habane uluhukuti ba:bo alahuliya. Ba:bene ba:be hegelalo koete Godokono Hunu Habane hopamo pegate ibi hiliyonomate koelo dito ha:lahuya. ³⁰ Ba:bema: Godote Tawakalubino Naniwino hibi komo da:hawakalimimini, ba:be tetete ba: ba:ba ka:na kakitanama:ne.

³¹ “Ba:be Ko Hegelalo kebe lumagiti genama panalo da:lutamene, ebete genama guamo gala a:kana:pa:gamene ebenu ilina uwatema, ba:gala tumulu oko dowatitamene ba:be lumagiti atumu ebenu genamamo gala a:katoamene.” ³² Ba:bema: la: Lotokono kamenoenno komo nemalagidolala!^q ³³ Kebe lumagiti ebenu kateneno ubi gabodo ba to ebenu ka:ka: Godotamo damawada:mene, ebenu ka:ka:te kalatidima:ne,

^q 17.32 Buka ka:lamiholedawa, ama: ba:moe komo niya:tawa, Godokono koete Sodomomo habamo da:peguya, baba tetelo Lotokono kamenate ubi konomo bihatiya: habamo gala katote ebenu genamoenno ilina konuwatema. Ba:bema: ba:be hegelalo ebete koelo dito hoiya: komo Sodomomo habalubi hiliyonomago.

* 17:23 Mak 13:21; Luk 21:8 * 17:28 Tup Mabu 18:20; 19:25 * 17:31 Mat 24:17-18

huiyatiya kebe lumagiti ebene ka:ka: Godoko mabuma: datutimini, ebete hibi ka:ka: kolawema:ne. * ³⁴Nale la: begoelamemata, ba:be dulu dubu netewate kapiya tilolo da:lanamena;, Tawakalubino Naniwiti pete eta ba pelawe eta ba:bo komiya:pama:ne. ³⁵Ba:gala kamenakamena netewate baa: da:lapahutamena;, ebete pete eta ba pelawe eta ba:bo komiya:pama:ne. ³⁶Ba:gala dubu netewate pali habalo da:wapatitamena;, ebete pete eta ba pelawe eta ba:bo komiya:pama:ne.”^r

³⁷Ba:bene Ya:suku ta:matapa:te ebe nalatediya;, “Kodawa, ba:moi komate kebolo na:kikulihomena:?”

Ya:suti huiyatiya iba:tamo na:goiya;, “Abale ilinate kebolo ditana, wala:te alehola:go ba:bamo koguditama:na:.”

Hamole Kamena Ba:gala Tabo Anagilamedawa Ibino Iya:tulame Uwi

18 ¹Ba:bene Ya:suti eta iya:tulame uwi ebe ta:matapa:tamo nolamagiya;, mabu ebe ubihinola iba:te hiliyonomo tetelo Godotamo toetoe tabo ga:la ipuwalo iba:te huiya tabo tiyolo laweheno heloha:ma: eda:hakapoma: * ²Ebete na:goiya;, “Eta habalo tabo anagilamedawa dubuti nemedenami, ebete Godotamo kapapamiwatanakuiha: ba:gala ebete tawakalubi kamalemalelтеленakuiha: ³Ba:be atu habalo eta hamole kamenate na:kemeddenami, ebete hiliyonomo tetelo tabo anagilamedawatamo penakui ba:ma ka:na pegoenakui, ‘Ama:le nago dalaholohona, ba:be lumagitamo kuba huiya nikama:!’

⁴“Ba:bene tabo anagilamedawate tete ga:ga:dopolo ebene tabo kulinakuiha;, huiyatiya galane ebete ebene ukuilo ba:ma ka:na goi, ‘Na Godotamo a:kapapamiwatalemo ba:gala na tawakaluba:tamo malemale a:kihata:lemo, ⁵huiyatiya ba:moe kamenate tete ga:ga:lo natamo ko temeteme bikanamena. Nale ebe owalubihino ba:moe temeteme komote a:kekelamene, ba:bema: wadiyala nale ebene ubi komamo papamiwatalo eba:go alaholohodawatamo kuba huiya kikamema:nemo!”

⁶Ba:bene Kodawa Ya:suti na:goiya;, “Ba:moe tabo anagilamedawa ebe ba: kuba lumagila, huiyatiya ebete da:goi, wadiyala la: ba:be tabo hidamo nemalagidolala: ⁷La:eno ukui keba ka:nala:ka:? Godokono tawakalubi ipuwalo puya:te du tetelo ba:gala hegela tetelo ebetamo toetoeholo dihimina, ebete iba:tamo huiya ikalameha:ma: ba:keda:mene? Ba:gala ebete ibi owalubili ubiha:ma: eda:lo tete ba:ka:ga:gima:tepamene? ⁸Ao! Nale la: begoelamemata, ebete ibi owalubililo iba:go dalaholohona ba:bi tawakaluba:tamo kuba huiya tiyonomo kopikalame:ne,

^r 17:36 Luk 17:36 komoeno tabo Lukuti bukamo kamiya:tiya:ha;, huiyatiya ebene buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:.

* 17:33 Luk 9:24 * 18:1 Kol 4:2; 1Tes 5:17

huiyatiya Tawakalubino Naniwiti da:pemene, ba:ba tetelo ebete hopo habanapa:godolo hibima: midi komo ba:ka:pumimini?”

**Pa:lisi Kapiyuimidawa Ba:gala Ta:kese
Uwatedawa Ibino Iya:tulame Uwi**

⁹Ya:suti ba:moe eta iya:tulame uwi komo tawakaluba:tamo kolamagiya:, mabu ibi ha:kiya ibi tuputupupima: ba ga:lana komopi tawakalubiha:ma: ga:lanakuya:. ¹⁰Ebete na:goiya:, “Dubu netewate Godoko Adikumino Hiya: Genamamo nodoluya: Godotamo toetohoma:, eta Pa:lisi kapiyuimidawa dubula, eta ta:kese mani ha:da amiholo uwatedawala. ¹¹Ba:bene Pa:lisi dubuti ebe ha:kiya utiti ebena komoma: ba:ma ka:na goi, ‘Godo, na ama:tamo kalakala tabo bolamagimo, mabu na ba:moi komo tawakalubidopoha:. Ba:ma ka:na na ilina pilolo a:kuwata:lemo, ha:da gabodo a:kapata:lemo, ba:gala eta dubuino kamena pilolo kalaweha:. Ba:gala ba:moe ta:kese uwatedawate hiya:hiya: kuba dododilina, na eba ka:naha:. ¹²Na kapiya wuiki ipuwalo nale netewa hegelalo amia:no oko owatima: baa: naheno lutanakomo, ba:gala nale duwatanakomo ba:bi ilina hiliyonomo anagilameholete, komo ta:ni komokomo ipuwane eta kapiya kalawe, eta kapiya kalawe, amia:no komo ama:tamo hibinomolo ikamenakomata.*”

¹³“Huiyatiya ta:kese uwatedawate muhuludopone nutiti, ebena wato hopamo toda:miduimiti ba la:na ebete hilopago bodolo anagalimilo na:goi, ‘Godo, na koko kuba ama:tamo ododilimo, huiyatiya nale ama: betoemehomata, natamo kuba huiya ikanameheno na na:malemalenatena!”*”

¹⁴Ba:bene Ya:suti na:goiya:, “Na la:tamo na:goemo, Godote ba:moe awagaha: lumagino kuba egebolemete ebete ebena genamamo ba:bo tui, huiyatiya Pa:lisi dubu eba ka:na kewageleha:. Godote ebena komo katuputupuimimiha:, ebete ebena kubago ba:ba ka:na tui. Mabu hibila, lumagiti ebe ha:kiya ebe koma: da:midimini Godote ebe deha:potoma: komidima:ne, ba:gala kebe lumagiti ebe ha:kiya ebe deha:potoma: da:midimini Godote huiyatiya ebe koma: komidima:ne.”*”

Ya:suti Guguda:tamo Kokoto Demowatilamiya:

Ma:t 19:13-15; Mak 10:13-16

¹⁵Ba:bene tawakaluba:te gugudi hegehege Ya:sutamo na:magaheliya:, ebete ebena kokoto iba:tamo ba emowatilame Godoko kogoemema: ebete ibi hidamo kowalubilinama:. Ba:ba tetelo ebe ta:matapa:te ba:be komo umiti tawakalubi kiyahalamelo gugudi na:duhilamiya:, ¹⁶huiyatiya Ya:suti gugudi ebetamo ba ka:lami ebe ta:matapa:tamo na:goiya:, “Gugudi

* 18:12 Ais 58:2-3; Ma:t 23:23 * 18:13 Ohale 51:1 * 18:14 Ma:t 23:12

natamo pelame wadiyala. Akaduhilama:la, mabu ba:mako tawakaluba:te Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be habamo kona:pa:la:hama:na. 17Na la:tamo hibi tabo begoemo, kebe lumagiti gudu deha:poto huiyamo aeno Ko Gawadalagi Godoko laweheno, ba:be lumagiti ebena Kalakala Habamo a:kana:pa:gamene.”*

Ilina Dogodogo Dubuti Ya:sutamo Da:piya:

Ma:t 19:16-30; Mak 10:17-31

18Ba:bene Yu tawakalubino eta watodawate Ya:suku ba alateda: na:goemiya, “Hido Iya:tulamedawa, na bada komo ododiti wiboha: ka:ka: ebo na:ka:lawemo?”*

19Ya:suti ebetamo na:goiya, “Ama:le na hidodawama: badama: ka:ka:nama:wa? Eta hidodawa puliyala, Godoko kapiyate hidodawala. 20Ama: Godokono Tutumu Tabo iya:tawala. Eta lumagino kamena pilolo akalawa:la, lumagi akanakapuma:la, ilina pilolo akuwata:la, eta lumagino komoma: ha:da tabo akolamaga:la, ba:gala amia:no nabiwi menoko ibino tabamo na:papamiwatanakuya.”*

21Huiyatiya ebete Ya:sutamo na:goiya, “Na deha:poto tetene tupuimiti ba:moi hiliyonomo tutumu kodakodalo uwatete eta kapiya kadikanaliya:ha.”

22Ya:suti ebena tabo uliti ebetamo na:goiya, “Ama:godolo kapiya komote kamodobonaha. Wadiyala komopa:te amia:no hiliyonomo ilina mana:mo uwatehomete ama:le ba:bi mani komo awaepa:tamo na:nalabahalama. Ba:ba tetelo ama: gala kapete na na:ta:maheniya, ba:bene amia:no ilina hiliyonomate Godokono Hunu Habalo konepola:nama:ne.” 23Ebate ba:be tabo uliti ebena tepo ipuwalo menemenenomoma: ediya: mabu ebe ilina dogodogodawanomola.

24Ya:suti ebe umiti na:goiya, “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ilina hiliyonomagopa:te ba:be habamo na:pa:la:hama: kodakodanomola! 25Numa:la, ka:molo-goete^s kaliko akohomehoeno ola gugudu nilupiga kodakodama: eda:na, gabohenola. Ba: atumu ilina hiliyonomagodawate Godokono Ko Gawadalagi habamo na:pa:ga kodakodanomola, gabote hibinomolo a:kitanamene.”

26Ba:bene Ya:sukunu tabo ulihopa:te ebetamo na:ga:luya, “Ama: da:gaa: ba:be tabote hibima: deda:na, puya:te modobola:ka: Godote ibino ka:ka: mula:lelamema:?”

^s 18.25 Ya:suku tetelo Yu tawakalubino komo ba:ma ka:nala, iba:te kokonomo gelebadihole ka:molo-goegoa:mo ibino oko bowatihonakuya. Iyo, komo hiya:hiya: tetelo ka:molo-goegoa:te ibino ilina bewatanakuya: muhulu hopamo, ba:gala komo tetelo iba:te bogema: watenama.

* 18:17 Mat 18:3 * 18:18 Luk 10:25 * 18:20 Ikuli 20:12-16; Tutumu 5:17-20

²⁷Ya:suti iba:tamo ba huiya na:goiya; “Tawakaluba:godolo da:kodakodahana ba:bi komokomo huiyatiya Godogodolo kodakoda hibiha:”

²⁸Ba:bene Pitate Ya:sutamo na:goiya; “Ama: numa, aeno genamoeno ilina hiliyonomo miya:palette ama: na:ta:mahenata.”

²⁹Ya:suti iba:tamo gala na:kagoiya; “Na la:tamo hibi tabo begoemo, kebe lumagiti ebena genama, o ebena kamena, o ebena nani ekaki ba:gala ebena menokobi nabi gugudi, ba:bi komo Ko Gawadalagi Godoko mabuma: da:miya:palemene, ³⁰ebete ba:ma tetelo huiyatiya Godogodone ba:bi atu hiliyonomo komokomo gala kakuwatema:ne, ba:gala galane ebete wiboha: ka:ka: kakalawema:ne.”

Ya:suti Ebena Hoe Komoma: Gala Da:kagoiya:

Ma:t 20:17-19; Mak 10:32-34

³¹Ba:bene Ya:suti ebena 12 ta:matapi dubu ebetamo ka:lamiti iba:tamo na:goiya; “La: nulia:la; a Yelusalemamo tolamitama: Ba:bolo Godokono ukui hawakalimipa:te Tawakalubino Naniwi mabuma: Bukamo da:miya:tiya: ba:bi hiliyonomo komate kopikulihoma:na: * ³²Iyo, Godote ebe Yuha:pa:tamo kikalamema:ne, ba:bene iba:te ebe iduduputimilo ba iya:da:te ebetamo kowe komehoholema:na; * ³³ba:gala iba:te giya:pa:pa:mo ebe a:na:miga:titi ba:bene ebe dito kanakapumima:na; ebe huiyatiya netewa-kapiya hegelalo hoene gala kakamahigama:ne.”

³⁴Huiyatiya Ya:suti dolamagiya; ebe ta:matapa:te ba:be taboeno ipuwa hidamo kalawiya:ha: Ba:be komote awalelalo itanuya: ba:bema: iba:te hidamo kemalagidoluya:ha: *

Ya:suti Baidi Tamihome Dubu Da:hiduimiya:

Ma:t 20:29-34; Mak 10:46-52

³⁵Ba:bene Ya:suti Yeliko ko haba tama:mo ba penape, baidi tamihome dubuti gabo tamelo emedete manima: tawakalubi betoelameholitiya:

³⁶Ebete tawakalubi hiliyonomo gabodo da:petolamitiya; ba:be komo uliti komopi ba:bo alateda:liya; “Bada komote ka:pita?”

³⁷Iba:te na:huiyuya; “Nasaletenapi dubu Ya:suti pita.”

³⁸Ba:bene ebete tabo konomamo goelo na:goiya; “Ya:su, Da:ibidikono Hogo! Ama: na:na:malemalenatena:!”

³⁹Ba:ba tetelo dopamo da:petolamitiya: ba:bi tawakaluba:te ebe kiyahamelo na:duhimiya: ebete tatabalo kolutama; huiyatiya ebete gala ibulunomamo na:kagoiya; “Da:ibidikono Hogo! Ama: na:na:malemalenatena:!”

⁴⁰Ba:bene Ya:suti ba:bamo utiti baidi tamihome dubuino komoma: na:goiya; “Ebe na:magaha:la:” Ebete tama:mo da:piya; ba:ba tetelo

* 18:31 Luk 24:44 * 18:32 Luk 9:22,44 * 18:34 Mak 9:32

Ya:suti ebe nalatediya;, ⁴¹“Ama: bada ubi kihatiuta nale ama:tamo kododima:?”

Ebete na:goiya;, “Kodawa, na ubila ilina hidamo kulamema:.”

⁴²Ba:bene Ya:suti ebetamo na:goiya;, “Ama: baidi na:gahima! Amia:no hibima: midi komote ama: a:hiduima:ta.”

⁴³Ba:bema: hibila, ba:ba tetenomolo ebene baiditi da:hidohidohuya;, ebete Godoko ba milimiho Ya:suku ba:bo ta:matuya;, ba:bene hiliyonomo tawakaluba:te ba:be komo umiti iba:te atumu Godokono mahilo hunamo ba:bo adipatiya:.

Ya:suti Sa:kiyasekono Genamamo Da:tuya:

19 ¹Ba:ba tetelo Ya:suti Yeliko haba ipuwado pettuya;, ²ba:be habalo Sa:kiyaseko nemedenami, ebe ta:kese uwatepino watodawala ba:gala ebe ilina dogodogodawala. ³Ebete ebene tepo ipuwalo na:goiya;, “Ya:suku kebako dawala:ka:?” ba:bene ebete ebe umi ubi konomamo nihatiya;, huiyatiya ebe gopotati dubula ba:gala tawakalubi hiliyonomate Ya:suku a:ga:diya:miduya;, ba:be mabuma: ebete Ya:suku umima: modoboha:. ⁴Ba:bema: ebete tawakalubino dopo hapuamo puligate, anahu kehamo dito nodoluya: Ya:suku kumima:, mabu Ya:suti ba:be gabodo pitiya:. ⁵Ba:bene Ya:suti ba:bamo puluhukuti baidi hunamo da:pegahimiya;, ebe pumiti na:pegoemiya;, “Sa:kiyase, ama: tiyo na:pihitiga! Na ka:lo hegelalo amia:no genamalo kolutama:nemo.”

⁶Ba:ba tetelo Sa:kiyasete tiyo pihitigate, Ya:suku lawete ebene genamamo kalakala konomago dito magatuya;, ⁷ba:bene tawakalubi hiliyonomate ba:be komo umiti ubiha: tabo ba:ma ka:na ga:luya;, “Ebete kuba lumagino genamamo a:to.”*

⁸Huiyatiya Sa:kiyasete ebene genamalo tawakalubino dopo hapulu mahigate Ya:sutamo na:goiya;, “Kodawa, ama: numa:! Ka:lo nale naeno ilina tulituliya anagiya:midalete, naeno komo ilina awaepa:tamo kikalameholema:nemo, ba:gala nale komopino mani ha:da amiho gabodo duwatanakuimo netewa-netewa teta:mo gala kakahuiyahalema:nemo.”*

⁹Ba:bene Ya:suti na:goiya;, “Ka:lo hegelalo Godokono ka:ka: mula: komote a:pe ba:moe genamamo, mabu ba:moe dubu atumu ba: A:ibalahamakono eyono gudu etala. * ¹⁰Ba: hibila, puya:te kuba ododili ipuwalo dalatidiholena, ba:bi tawakalubi uwatete ibino ka:ka: komula:lalamema: na Tawakalubino Naniwiti ba:bema: piya:mo.”*

* 19:7 Luk 15:2 * 19:8 Ikuli 22:1; Nabas 5:6-7 * 19:9 Oel 16:31; Luk 13:16

* 19:10 Luk 15:4; Yon 3:17; 1Tim 1:15

Ko Dubuti Okopa:tamo Mani Dikalameholiya: Ba:be Iya:tulame Uwi
Ma:t 25:14-30

¹¹Ba:be tabo dulihutiya: ba:bi tawakaluba:te iya:tawahuya: Ya:suti Yelusalema ko haba tama:mo a:puluhuku, ba:bema: iba:te ibino ukuilo na:ga:luya:, “Diyala, ba:ma tetelo Godokono Ko Gawadalagi komote atamo da: uluhukumini.”

Ya:suti ibino komo iya:tawate eta iya:tulame uwi iba:tamo ba:ma ka:na olamagiya:, ¹²“Eta ko dubuti muhulu hopamo tuya:, ebe ubila ba:be muhulu hopolo Ko Gawadalagi haba nelawete, ebete ebena habamo ba:bo kakapema:. ¹³Ebete toheno, dopamo ebena ta:ni okopi ebetamo ka:lamiti etatamo 100 mani, etatamo 100 mani, ba:ba ka:na ba ikalamehole ibi na:goelamiya:, ‘La: ba:moi mani na:kokoilamiya:la: naeno pe kuitita:mo.’

¹⁴“Ba:bene ebete muhulu hopolo ba nemedede, komo ebena hoponapa:te ebetamo maubahate ebena gala hapuni tabo atapi ba:bo oelamiya:. Iba:te tolamete tabo ba:ma ka:na nega:luya:, ‘A ubihinola ba:moe dubuti aeno Ko Gawadalagima: eda:, ebete aeno hopamo gala a:kapa:mene.’

¹⁵“Huiyatiya ko dubuti muhulu hopolo ko gawadalagi haba nelawete ebena habanomamo gala na:kapiya:. Ba:ba tetenomolo ebete dopamo puya:tamo mani dikalameholiya:, ba:bi okopi ebetamo na:peka:lamiya: ebena mani kuititi iba:godone kiya:tawama:. ¹⁶Dopodawa ebete pete ebetamo na:pegoiya:, ‘Kodawa, amia:no 100 mana:mo nale eta 1,000 mani bododimo.’ ¹⁷Ko dubuti ebetamo na:goiya:, ‘Ehe! Ama: ba: hido okodawalata! Ama: deha:poto komo hidamo ododia:ta, ba:bema: nale ama: ta:ni habahaba ulamedawama: komidima:nemata.’* ”

¹⁸“Ba:bene eta tetedawate pete ebetamo na:pegoiya:, ‘Kodawa, amia:no 100 mana:mo nale eta 500 mani bododimo,’ ¹⁹ba:bene ko dubuti ebetamo na:goiya:, ‘Nale ama: paibo habahaba ulamedawama: komidima:nemata.’

²⁰“Galane eta tetedawate pete ebetamo na:pegoiya:, ‘Kodawa, ba:moe ba: amia:no 100 manila. Ama: da:tuya:la, na ba:moe mani kalikamo hidamo matuhumihote tawakaluba:te umiha: baha:mo ba:bo ihatiya:mo. ²¹Na ama: betolemenamata mabu ama: tabo helonomo dubulata. Komopa:te da:miya:tenaka ama: pete ba:bi ilina ba:puwatanakomena:ta, ba:gala iba:te damihonaka ama: ba:bi ilina dito ba:petapihonakomena:ta ama:le ha:kiya konahama:.’

²²“Ba:bema: ko dubuti ebetamo na:goiya:, ‘Ama: kuba okodawalata! Ama:le da:gaa:, ba:be tabote amia:no kuba behawakalimi! Iyo, ama: tabo ba:ma ka:na a:gaa:ta, na tabo helonomo dubula, ba:gala komopa:te da:miya:tenaka nale ba:bi ilina ba:puwatanakomo, ba:gala iba:te damihonaka nale ba:bi ilina dito ba:petapihonakomo. ²³Ba:bema: mabu

* 19:17 Luk 16:10

keka: ama:le naeno mani baneka okopa:tamo kanikalamiya:ha:? Iba:te mani uwatete eta oko nowatitale kodopoma: beda:na:, ba:bene nale pete ama:le natamo atu mani huiyatiya nanekela:mo hunudopamo gala ba:kaikanameona:’

24 “Ba:bene ko dubuti ebeno hopopi na:kiyahalamiya:, ‘La: ebeno 100 mani lawemete 1,000 mana:goeno dubutamo nikama:la:’

25 “Iba:te huiyatiya ebetamo na:ga:luya:, ‘Kodawa, eba ka:naha! Ba:be lumagiti 1,000 mani ya:lo uwati!’

26 “Ba:bene ko dubuti iba:tamo na:huiyuya:, ‘Na la:tamo na:goemo, kebe lumagigodolo hidohido ukui da:pola:na, etate ebetamo hiliyonomo hidohido komo kikamehoma:ne. Huiyatiya kebe lumagigodolo hidohido ukui pola:naheno, ebegodolo kebe kapiyakapiya komate da:pola:na etate ebegodone gala kakuwatemema:ne. * 27 Ba:gala eta komo. Puya:te nago alaholohoma: ba ewagelena ubiha:ma: deda:hana nale ibino Ko Gawadalagima: eda:ma:, la: ibi magachelete naeno dopo hapulu alaholo gila:mo dito na:panakapulama:la:!’”

Ya:suti Yelusalema Ko Haba Tama:mo Da:nuluhukuya:

Ma:t 21:1-11; Mak 11:1-11; Yon 12:12-19

28 Ya:suti ba:moe tabo tawakaluba:tamo goete ibi dopalamete Yelusalema ko haba hapuamo ba: dito tuya:. 29 Ba:ba tetelo ebete Betapa:gi haba ba:gala Betani haba tamedo tote Olibi Kehakeha Hunu Hakamo ba:bo nuluhukuya:, ba:bene ebete ebe ta:matapi netewa dopamo ba oelame 30 iba:tamo na:goiya:, “La: ba:be tatali habamo tote, ba:be habamo ba nuluhuku donoki-goe deha:poto hala:mo ma:home ba:bo konumima:nemata, lumagiti dopamo ebe hunamo kemediya:ha:. Wadiyala la: hale pahamiti na:magahiya:la:. 31 Etate la:tamo da:goemene, ‘La: ebe badama: ka:pahamiutama?’ la: huiyatiya ba:ma ka:na na:ga:luya:la:, ‘Kodawate donoki-goe ubila.’”

32 Ba:bene iba:te gabodo tote habamo ba nuluhuku Ya:suti ibi keba ka:na ka:kiyalamiya:, iba:te ba:bi komokomo ba:ba ka:na nulamiya:.

33 Iba:te donoki-goe deha:poto ba pahamita, namutuluba:te iba:tamo na:ga:luya:, “La: ebe badama: ka:pahamiutama?”

34 Iba:te tabo ba huiya na:ga:luya:, “Kodawate donoki-goe ubila.”

35 Ba:bene iba:te donoki-goe deha:poto Ya:sutamoma magahete, ibino watuino kaliko donoki-goe hunamo miya:temete, iba:te Ya:suku ibino kokotamo adipatete ba: dito adipiya:. 36 Ba:ba tetelo Ya:suti ba tuta tawakaluba:te ibino ga:ga:ga: kaliko pipikulamete gabamo apohohote, ebete ba:be hunudu tuya:.

* 19:26 Ma:t 13:12; Luk 8:18

³⁷Ebete Olibi Kehakeha Hunu Hakane ba nihitiga Yelusalema ko haba tama:mo da:piya:, ba:ba tetelo ebe da:ta:matanakui ba:bi tawakalubi hiliyonomate Godotamo kalakala tabo kapimilo koamo wadiya:paa:latelelo ebe ba:bo milimihuya:, mabu iba:te koko hanohano komo hiliyonomo ulamiya: ³⁸Iba:te tabo ba:ma ka:na ga:lutiya:,

“Godo, amia:no mahilago da:pita,

wadiyala ama: ba:be Ko Gawadalagi na:koimiya:!

O tawakaluba:la:, la: Godoko milimiholo hunamo nadipata:la:, ebe ba: Hunu Haboeno kalakala komoeno mabula!”*

³⁹Ba:bene tawakalubi ipuwalo da:pola:nuya: ba:bi Pa:lisi kapiyuimi dubate Ya:suku na:kiyahamiya:, “Iya:tulamedawa, ama: ta:matapi na:duhilama:!”

⁴⁰Ya:suti iba:tamo na:huiyuya:, “Nale la:tamo na:goemo, ba:moi tawakaluba:te na milinamehoneha:tale huiyatiya gaboeno nakolate na ba adipanatene koamo ba:ga:litana:.”

Ya:suti Yelusalema Habanapi Da:la:lamiya:

⁴¹Ba:bene Ya:suti Yelusalema tama:mo pete haba da:pumiya:, ebete ihilo ⁴²na:goiya:, “Yelusalema, nale amia:no tataba mabuma: deda:namo, ama: ba:be komo niya:tawatale ama: ba:be tataba ba:laweona:, huiyatiya ama: naeno hibi komo umi modoboha:! ⁴³Ba: hibila, tete ba: na:pe ama:go alaholohopima: deda:hana, iba:te pelamete ama: kopetanamaminama:na:ta amia:no tawakalubi kanakapulamema:, ba:bene iba:te ama: tametamelo kokonomo siwi ba aligili hunuhunu haka hiya:hiya: kododilima:na:, amia:no tawakaluba:te ibino ka:ka: komula:lema: iba:te gobogobamo alahutihokapoma: ⁴⁴Ba:bene puya:te amia:no kala imi ipuwalo demedehona, iba:te ba:bi tawakalubi alukuliti kohawaminadigalema:na:, ba:gala amia:no koko genama iya:hekete eta nakolate eta nakola hunulu a:kitanamene. Iba:te ba:ma ka:na kopododima:na: mabu Godote ama: owalubima: da:pe, ama: ba:be tete otate ebe kalaweha:!”*

Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genama Da:hiduimiya:

Ma:t 21:12-17; Mak 11:15-19; Yon 2:13-22

⁴⁵Ba:bene Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genamamo tote, ba:be genamalo ebete ilina kolowamipi nulamete gobogobamo helonomamo ba neta:malatele ⁴⁶iba:tamo na:goiya:, “Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na bitana, ‘Naeno Genama tawakaluba:te Godoko Adikumi Genamama: koga:lama:na:’ la:le huiyatiya pilo tawakalubino genamama: a:midimata!”

* 19:38 Ohale 118:26; Luk 2:14 * 19:44 Luk 21:6

⁴⁷Ba:bema: Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala Yunapino komo kokopi, iba:te Ya:suku anakapumima: gabo bohowaditiya. Huiyatiya komo hegelalo Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genamalo tawakalubi ba iya:tulamita,* ⁴⁸iba:te gabo kumiya:ha: mabu tawakalubi hiliyonomate Ya:sukunu tabo ulihoma: ubi konomamo ihatelo iba:te eba:go ba:bo pola:nuya:

Yu Watowatopa:te Ya:sukunu Helo Mabuma: Ebe Dalatediya:

Ma:t 21:23-27; Mak 11:27-33

20 ¹Eta hegelalo Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genamalo tawakalubi ba iya:tulamita Godokono Hido Tabo dolamagitiya:, ba:ba tetelo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu, iba:te ebe duhimima: ba:bo pelamiya:. ²Iba:te ebe ba:ma ka:na palatediya:, “A na:kiyaa:ma:, ama: ba:moi komo pokono heloamo kododiliona? Ba:gala ba:moe helo ama:tamo pote kikameti?”

³Ya:suti huiyatiya iba:tamo na:goiya:, “Nale la: dopamo kapiya komoma: kalateda:lema:nemata. Wadiyala la:le na na:ga:lanamiya:la:, ⁴Yonete tawakalubi beyamo da:wadulatenakui, ba:be helo ebetamo pote kikami? Godotela:ka: o eta lumagitila:ka:?”

⁵Ba:bema: ibi ha:kiya ibi ipuwalo na:ga:luya:, “Ale da:ga:lama: Godote Yonetamo helo ikami, ebete kogoema:ne, ‘Bada mabuma: la:le ebenu tabo hibima: kamidiha:?’ ⁶Ba:gala a modobo:ha: ebe ba:ma ka:na ga:lame, hopo lumagiti Yonetamo helo ikami. Tawakaluba:te ba:be tabo uliti a nakolamo mapea:mete kanakapua:mema:na:, mabu iba:te na:ga:ana Yoneko ba: Godokono ukui hawakalimidawala.” ⁷Ba:bema: iba:te ibino tepo ipuwoeno ukui ugumuililo Ya:sutamo na:ga:luya:, “Yonekono helo mabu a iya:tawaha:.”

⁸Ba:ba tetelo Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Ba:bema: nale la: atumu a:kakiyalama:mata nale ba:moi komo pokono heloamo dododilinamo.”

Tupina Gao Pali Lawamepino Iya:tulame Uwi

Ma:t 21:33-46; Mak 12:1-12

⁹Ba:bene Ya:suti ba:moe iya:tulame uwi tawakaluba:tamo na:goiya:, “Dubuti pali ododiti tupina gao keha ba:bo amihui, ba:be gaeno mahilo ba: gala:ipi gaola. Ba:bene ebete ebenu pali komo lawamepi dubatamo dito miya:pui, iba:te ba:bolo oko ba owatina ba:be pali hidamo umilo ebenu gao kuwateholemenakoma:, ba:bene ebete muhulu hopamo tote tete ga:ga:dopo benemeda:tepui.* ¹⁰Gao tapiho tetelo ebete pali lawamepa:tamo huiyaha: okodawa na:poemi, ebete iba:godone gaeno

* 19:47 Luk 21:37 * 20:9 Ais 5:1

mani ipuwane ebene namutudawoeno komo kopelawema:, huiyatiya iba:te ba:be okodawa kukamo anagalimihote ilinaheno dito noemiya:
 11 Ba:bene ebete eta huiyaha: okodawa gala da:kapoemi, iba:te ebe ba anagalimiho ebe hilopo ikamete atumu dito koemiya: 12 Ba:bene ebete gala eta da:kapoemi, ba:be ba: netewa-kapiya tete dubula, huiyatiya iba:te ebe bugumu miya:temete pali ipuwane ebe ba: dito na:da:nuya:
 13 Ba:ba tetelo pali namutudawate na:goi, ‘Na keba ka:na na:kewagelemo? Wadiyala nale koamo demalagidolonamo ba:be gudu konoemema:nemo. Diyala, iba:te ebetamo da: papamila:halemena.’

14 “Huiyatiya ba:be pali lawamepi dubate ba:be gudu pitalo dumi iba:te ibi ipuwalo na:ga:luya:, ‘Numa:la:, ba:moe guduti nabiwino ilina namutudawama: deda:mene, ba:be guduti ba: na:pe. Ba:bema: wadiyala ale ebe anakapumiti ebene pali lawenomo kolawema:nema:.’ 15 Ba:ba tetelo iba:te ebe lawete palino kala ipuwane na:da:nate ba: dito nanakapumiya:.”

Ba:bema: Ya:suti ulihopa:tamo na:goiya:, “La:eno ukui keba ka:nala:ka:? Pali namutudawate bada komo na:ka:pododimini lawamepi dubatamo? 16 Hibila, ebete pete ibi panakapulamete ebene pali komopa:tamo kopikalamema:ne.”

Tawakaluba:te ba:be tabo uliti na:ga:luya:, “Ao, ba:be kubate a:kuluhukamene!”

17 Ba:bema: Ya:suti ibi ulamelo na:goiya:, “Godokono Bukalo ditana ba:moe taboeno ipuwa keba ka:nala:ka:?”

‘Genama etepa:te tama:mo dihiti

ba:be hototote huiyatiya genamoeno helo mabuma: eda:na.’

18 Numa:la:, ba:be hototoeno kodakoda ba: nakola huiyala. Iyo, ba:moe nakola hunamo da:gamene ba:be lumagiti kota:ta:pula:tihoma:ne, ba:gala ba:moe nakolate lumagi dihita:timini kotakotakuimima:ne.”*

19 Ba:bene Godokono Tutumu iya:tulamepi ba:gala Godotamo hawa:goeno ikamehopi gawadubu, iba:te iya:tawahuya: Ya:suti ba:be uwi ibino komoma: goiya:, ba:bema: iba:te ubila ba:ba tetenomolo ebe lawe, huiyatiya tawakalubi ba tolelame gala dito kekelalamiya:.

Loma Tawakalubino Konomo Gawadalagi Sisatamo^t Ta:kese Mani

Ikameho Komo

Ma:t 22:15-22; Mak 12:13-17

20 Ba:bene Yu watowatopa:te Ya:suku lawema: gabo ba ohowadi komo dubatamo mani ba:bo ikalamiya: iba:te Ya:sutamo tolamete ebe kuba gabamo

^t 20.19 Sisako ba: Loma tawakalubino Konomo Gawadalagila, hopo konomolo ebe kapiyate helonomoma: eda:nami. Ebete ebene alaholohopi hiya:hiya: hopamo oelameholenakui, ba:bene iba:te ba:bi hopolo ba nemedehona tawakaluba:godone ta:kese mani konomo ba:bo nuwatelamenakuya:, ba:bi mana:mo ibino Loma gabomanino hiya:hiya: oko kowatihonama:.

* 20:18 Ais 8:14-15

konemogabuimima. Iba:te ubila ebegodolo hiya: tabo uliti ba:be taboeno komoma: Loma gabomanino kapela Ko Gawadalagitamo magatate, ebete ebe ba:bolo kanakapumima:.* 21 Ba:bema: ba:bi dubate Ya:sutamo pelamete ha:da amiho gabodo ebe na:pega:lamiya, “Iya:tulamedawa, a iya:tawahala ama:le dolamaginaka ba:bi komokomo ba: hibila, ba:gala ama: tawakalubi hunu nikapa:mo kulamenaha:, ba:ma ka:na eta lumagi miya:palo eta lumagi ebo a:kalawa:la:ta. Iyo, ama: tawakalubi Godokono gabo hidamo iya:tulamenata, 22 ba:bema: a na:kiyaa:ma:, Loma tawakalubino Konomo Gawadalagi Sisatamo ta:kese mani ikameho hidola:ka: o kubala:ka:? A ebetamo ba:kikamehoma: o a:kikamehama:?”

23 Ya:suti ibino ma:lapila netewa komo iya:tawate iba:tamo na:goiya:, 24 “La: kapiya mani natamo nadaha:la. Ba:be mani hunulu da:pola:na, mahilo ba:gala holoholo pokonola:ka:?”

Iba:te ebena tabo ba huiya na:ga:luya:, “Konomo Gawadalagi Sisakonola.”

25 Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Sisakono ilina Sisatamo nikamehala:, huiyatiya Godokono ilina Godotamo nikamehala:.”

26 Ba:bene ba:bi dubate kamodobuya:ha: tawakalubino holoholo hapulu Ya:suku kuba gabamo kemogabuimima:, ba:bema: iba:te ba hanohanoho eta tabo kaga:luya:ha:.

Hoe Ipuwane Ka:ka:mo Mahila:hale Komo

Ma:t 22:23-33; Mak 12:18-27

27 Hoe ipuwane mahila:haleha:ma: da:ga:lana, ba:bi tawakalubi ba: Sa:diyusi kapiyuimipila.^u Komo iba:te Ya:sutamo pelamete tabo ba:ma ka:na pega:luya:, 28 “Iya:tulamedawa, Godokono Bukamo Mosesete tabo ba:ma ka:na miya:tiya:, ‘Dubuti hoete kamena gugudihino da:miya:pamene, ebena ekawiti ba:be hamole lawete ebena naniwi mabuma: gugudi nododilima:mene.’ 29 Dopamo tetelo kapiya dubuino sa:ba:ni kuhia:te nemedenama:. Ibi ipuwalo dopo guduti kamena lawete gugudi ulameheno hoiya:, 30 ba:bene ebena ekawiti ebena hamole kalawete ba:ba ka:na kewageliya:. 31 Ba:gala eta tetedawate ba: atumu kewageliya:, ba:bene ba:bi sa:ba:ni badininipalate gugudihino ba:ba ka:na ha:lahuya:, 32 huiyatiya kamenate galane dito hoiya:. 33 Ba:bema: iba:te hoe ipuwane ka:ka:mo da:mahila:halemena:, ba:be Ko Hegelalo ba:be

^u 20.27 Ya:suku tetelo Sa:diyusi tawakalubi ba: Yu tawakalubino kapiyuimi etala, iba:te Pa:lisi kapiyuimipino hiya:hiya: tutumu hiliyonomamo kapapamila:halenakuiha:. Ba:gala tawakaluba:te ha:lahate hoene gala kamahila:halete Godotamo da:nikulimina:, ba:be komo Sa:diyusi kapiyuimipa:te hibima: kamidinakuiha:, ba:bema: iba:te ba:be atu hibima: mihiha: komamo tawakalubi biya:tulamenakuya:.

* 20:20 Luk 11:54

kamenate pokono kamenama: na:keda:mene, mabu ebe sa:ba:ni dubate a:lawa:tepahuya:?”

³⁴ Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Numa:la:, ba:moe hopolo dubate kamenakamena uwateholete, ba:bene kamenakamenate atumu dubu akuwatehologa, ³⁵ huiyatiya Godokono Hunu Habalo eba ka:naha. Ebete pui ebena hidohido ga:limapi gugudima: da:ka:lamimini, ba:ba:te hoe ipuwane hibinomolo ka:ka:mo komahila:halema:na:, ba:bene ba:ba tetelo iba:te gala kamenakamena a:kapuwatehologa:mena: ba:gala dubu a:kapuwatehologa:mena. ³⁶ Ba:moe komo ba: hibila, iba:te hoe ipuwane a:mahila:haliya:, ba:bema: iba:te Godokono nopopimo ba emedena gala a:kaha:lahamena:, iyo, iba:te Godokono gugudima: ba eda:ha wiboha: ka:ka:go bemedehonamena. ³⁷ Numa:la:, tawakaluba:te hoe ipuwane da:mahila:halemena:, ba:be komo Mosesete a hidamo iya:tua:miya. Iyo, ebete ba:moe komo Godokono Bukamo ihatiya:, ba:ma ka:na koete kehalo da:woitiya: huiyatiya kehate ka:mutigutiya:ha:, ba:ba tetelo Mosesete Kodawa Godoko ka:milo na:goiya:, ‘A:ibalahamako, Aisa:keko, Ya:ikoboko iba:te emedena tetelo poko kadikumina, ama: ba:be Godotela.’ ³⁸ Ba:bema: la: Sa:diyusi kapiyuimipi, la:eno ukuilo na:kemalagidolonama ba:bi iniwalino ka:ka:te a:wibuya:? Ao, kawibuya:ha:, mabu ha:lahapa:te Godoko a:kadikuma:la: huiyatiya puya:te da:ka:ka:halena ba:bi tawakalubinomate ebe badikumina, iyo, a hiliyonomate ebena wiboha: ka:ka:go bemedenamena!”

³⁹ Ba:ba tetelo komo Godokono Tutumu iya:tulamepa:te Ya:sutamo na:ga:luya:, “Iyo, Iya:tulamedawa, ama: hidamo gaa:ta.” ⁴⁰ Ba: hibila, ba:ba tetene tupuimiti tawakaluba:te Ya:suku eta komoma: alateda:ma: na:toletolehuriya:.

Godokono Oemedawa Kelisoko Potela:ka:

Ma:t 22:41-46; Mak 12:35-37

⁴¹ Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Tawakaluba:te na:ga:lana Godokono Oemedawa Kelisoko ba: Da:ibidikono hogola, ebena eyoni gugudi ipuwane komahigama:ne. Huiyatiya ba:moe komoeno ipuwa keba ka:nala:ka:? ⁴² La: numa:la:, Da:ibiditi Sam Ohale Bukamo tabo ba:ma ka:na miya:tiya:,

‘Kodawa Godote naeno Kodawa Kelisotamo na:goe,

‘Ama: naeno tu hapuamo na:pemeda:,*

⁴³ ba:bene ama:go alaholohopi

nale ibi amia:no nato a:puti bahima: komidilima:nemo.’”

⁴⁴ Ba:bene Ya:suti tabo moga:melo gala na:kagoiya:, “Wadiyala, la: ba:moe tabo ba emalagidolo na na:kiyanama:la:, Da:ibiditi ebena hogo

* 20:42 Ohale 110:1

Kelisoko ebene Kodawama: ka:milo ebete Godokono tu hapuamo emedema: goiya:, ba:bema: ba:be komote keba ka:na na:kuluhukumini?”

Ya:suti Godokono Tutumu Iya:tulamepino Awagaha Komoma: Da:goiya:
Ma:t 23:1-7,28; Mak 12:38-40

⁴⁵Ba:bene hiliyonomo tawakaluba:te ebene tabo ba ulihuta Ya:suti ebe ta:matapa:tamo na:goiya:, ⁴⁶“La:le Godokono Tutumu iya:tulamepi hidamo nulama:la. Iba:te ubila ga:ga:ga: kaliko pupuliti kolowami habalo ba wapata:lame tawakaluba:te ibi ba:bo kawagaminalema:. Iba:te ubila a Yunapino baidi ibubulamehole genama gulu koko dubuino habalo kogagahidima:, ba:gala ibi ubila poko ododi tetelo koko habalo ahiditi kopola:nama. ⁴⁷Ba:gala iba:te hamolehamoleno ilina ha:da amihoho komodo ba uwate ba:bo wibuilamelelamenaka, ba:bene iba:te ba:be komo kubaha:ma: ga:lalo tolamete Godotamo baidi ba nibubulamehole ga:ga:ga: toetoe tabo ba:bo nega:lanaka, mabu ibi ubila tawakaluba:te ibino komo umilo ibi hidohidopima: koga:lama:. Ba:bema: hibila, iba:te kuba huiya konomo kolawema:na:!”

Hamole Kamenate Godotamo Mani Dikamiya:
Mak 12:41-44

21 ¹Ba:bene Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genamalo ba luta, ilina dogodogopa:te ibino malemale ilina Godotamo da:pemiya:tiya:, ebete ibino komo ba umita ²eta ilinaha: hamole kamena ba:bo kumiya:, ebete mani hegehege netewa da:pemiya:titiya:. ³Ba:bema: ebete na:goiya:, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, tawakaluba:te mani da:pemiya:ta: ba:moe ilinaha: hamole kamenate ibi hiliyonomo a:gogole,* ⁴mabu ilina dogodogopa:te ibino komo ilina da:luhililamenaka ba:bi ilina bepemiya:ta:, huiyatiya ba:moe hamole kamena ilinahenola. Ebete ebene baa: uwatehoeno mani miya:tenomo a:pemiya:te.”

Godoko Adikumino Hiya: Genama Kubahimi Komo
Ma:t 24:1-2; Mak 13:1-2

⁵Ba:ba tetelo komo Ya:suku ta:matapa:te Godoko Adikumino Hiya: Genamama: ba:ma ka:na ga:litiya:, “Ba:moi koko nakola genama hidohidonomola! Ba:gala tawakaluba:te ba:malo Godotamo malemalelo dikamehonaka, ba:bi ilinate hidohidoma: eda:hana!”

Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, ⁶“La: ba:moi ilina dulameholitama, galane tetelo ibi hiliyonomate kokubakubahama:na:. Ba:ba tetelo ba:moi genamoeno komoma: eta

* 21:3 2Kol 8:12

nakolate eta nakola hunulu a:kapola:namena:, mabu alaholohopa:te nakola hiliyonomo mapitahalete hopamo iya:hekenomo kopiya:hekema:na:.”*

Koko Temetema:te Pelamema: Ya:suti Da:goiya:

Ma:t 24:3-14; Mak 13:3-13

⁷Ba:bene iba:te Ya:suku nalatediya:, “Iya:tulamedawa, Godokono Genama kubahimi komote keba tetelo na:kuluhukumuni? A bada hanohano komate na:kiya:tua:memena: tete ba: na:pe ba:be komote kopuluhukuma:?”

⁸Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “La: hidamo. Eta lumagiti la: ha:da damiholamemena:, la: ebena tabo akulia:la:, mabu komo hiliyonomo dubate naeno mahilamo pelamete kopega:lama:na:, ‘Na ba: Kelisote! Tete ba: na:pe!’ huiyatiya la: ibi akata:matala:la:. ⁹Ba:gala la:le hiya:hiya: hopo tawakalubino alaholoho komo ba:gala ibino alaholohoma: nopo tamote komo dulihome, ba:be mabuma: la: koamo akatoletolehala:. Ba:moi komate hibilo kopikulima:na:, huiyatiya ba:be tete ebe kuititi teteha:.”

¹⁰Ya:suti iba:tamo gala na:kagoiya:, “Ba: hibila, komo hopo tawakaluba:te komo hopo tawakaluba:go kalaholohoma:na:, iyo, eta hopote etatamo alaholo komo kododima:ne. ¹¹Ba:bene koko wima:la:te hiya:hiya: hopo hiliyonomamo kopelamema:na:, ba:gala koko tawetaweno temeteme komate ba:bi hiya:hiya: tawakalubi kuwatema:na:, ba:gala komo habahabalo tawakaluba:te baa:heno kemedehoma:na:, ba:bene ba:be atu tetelo alomo hunulu hanohano komokomo ba:gala Godokono helo hawakalimino komate kopikulihoma:na:.”

¹²“Ba:moi komate ikulihino kubapa:te dopamo la: heloamo uwatete temeteme ba:bo kikalame:na:ta. Iyo, Yunapino baidi ibubulamehole genama gulu iba:te la:eno komo anagilamelelamete la: du genamamo dito komiya:tema:na:ta, ba:gala na mabuma: iba:te la: hiya:hiya: koko gawadubuino holoholo hapuamo magatalete, iba:te atumu la:eno komo kakanagilamelelamema:na:ta. ¹³Ba:ba tetelo la: huiyatiya iba:tamo naeno Hido Tabote nolamagimiya:la:. ¹⁴Ba:bema: la:le ibino holoholo hapulu ba la:mota:hana la:eno mahilo keba ka:na da:hiduilamema, ba:be tetete uluhukuhino la:eno ga:la komoma: aka-ukuibilibilihala:,”* ¹⁵mabu nale la:tamo mulu ukui ba:gala tabo ba ikalame, puya:te la:go alaholohopima: deda:hana iba:te la:eno hibi tabo kubahilamema: a:kamodobamena:.*

¹⁶“Ba:gala eta komo. La:eno nabi ba:gala menokobi, nani ba:gala ekaki, la:eno komo hawi tawakalubi ba:gala mabulubi, iba:te la:go

* 21:6 Luk 19:44 * 21:14 Luk 12:11-12 * 21:15 Oel 6:10

dalaholohona ba:bi kubapino kokotamo la: konemiya:tema:na:ta, iyo, komo la: la:eno tawakaluba:te dito kanakapulamema:na:ta.*
 17Ba: hibila, na mabuma: hiliyonomo tawakaluba:te la:tamo komaubahama:na:, 18huiyatiya naeno umi ipuwalo la:eno watoeno hinibo eta kapiyate a:kalatida:mene. 19Ba:bema: la:eno kodakodalo utitata komodo la:le la:eno ka:ka: ba: ba:ma ka:na komula:lema:nemata.”

Yelusalema Ko Haba Kubahimi Komo

Ma:t 24:15-21; Mak 13:14-19

20Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Hiya:hiya: hopoeno alaholohopa:te pelamete Yelusalema da:petanamaminamena:, la: ba:be komo dumima la: kiya:tawahama:nemata ebena olalati tete ba: a:puluhuku. 21Ba:bema: alaholohopa:te pikulihoheno, wadiyala Yudiya hoponapa:te dopamo hunuhunu hakamo nalahutihamena:, ba:gala Yelusalemalo demedehona ibi atumu gobogobamo na:katolama:mena: Numa:la:, ba:ba tetelo puya:te tumulu da:pola:namena: iba:te ko haboeno kala imi ipuwamo na:pa:la:ha modoboha:, mabu iba:te ba:bolo hido awalela bahi akanuma:mena:. 22Ba: hibila, Godote dopamo ebena Bukamo da:miya:tiya: ba:bi komate hibinomolo kopikulima:na:, iyo, ba:be tete ba: Yelusalema haboeno kuba huiya lawe hegelala.*
 23Ba:bema: numa:la:, lamitulamitu ba:gala nono dikalamena ba:bi kamenakamenatamo ba:be hegelate kubanomoma: keda:ma:ne, mabu hibila, Godokono konomo mauba komote Yelusalemanapa:tamo ba itana, ibino hopolo koko tepo temetema:te kopikulihoma:na:!
 24Iyo, alaholohopa:te komo ibi alaholoho gila:mo kanakapulamema:na:, ba:gala komo ibi hala:mo matuhulameholete hiya:hiya: muhulu hopamo komagatalema:na:, ba:bene hibima: midiha:pa:te Yelusalema haba ibino natamo komikitama:na:, Godote iba:tamo dikalamemene ba:be tete kuitita:mo.”*

Tawakalubino Naniwino Pe Tete

Ma:t 24:29-31; Mak 13:24-27

25“Ba:bene hegela, manome, ba:gala oloki, ibi ipuwalo koko hanohano komate dikulihomona:, ba:moe hopo konomolo tawakaluba:te ukui bilibilima: ba eda:ha baidi kohoba:midalema:na:, iyo, ba:be atu tetelo kehaha: kolomoeno koko gawiyate pakaminate haka dodo da:palukulimina:, iba:te ba:be beyoeno diyamo dulimina: konomamo kotoletolehoma:na:.*
 26Ba:gala ba:ba tetelo alomoeno helohelo ilinate

* 21:16 Ma:t 10:21-22 * 21:22 Yel 5:29; 46:10; Hos 9:7 * 21:24 Ohale 79:1; Haw 11:2

* 21:25 Ais 13:10; Isi 32:7; Yow 2:31; Haw 6:12-13

komidiwiholema:na, ba:bema: tawakaluba:te ba:moe hopoeno ko olalati komo ba latimi, iba:te tole konomo lawete heloha:ma: ba:bo keda:hama:na. ²⁷Ba:bene ba:ba tetelo Tawakalubino Naniwiti alomo hununi ba pihitiga iba:te ebe ba:bo kumima:na, ebete ebenu heloago ba:gala alo konomago kopema:ne. * ²⁸Ba:bema: ba:moi temeteme komate ikuli da:tupuimimina, ba:ba tetelo la: baidi hunamo na:negahilameholiya:la: mabu la:eno ka:ka: mula:le tete ba: na:tatali.”

Anahu Kehoeno Komo

Ma:t 24:32-35; Mak 13:28-31

²⁹Ba:bene Ya:suti go tabo iba:tamo ba:ma ka:na iya:tulamiya:, “La: anahu keha ba:gala hiya:hiya: kehoeno komo hidamo nemalagidola:la:. ³⁰La:le ibino paha mogolame dulamema, ba:ba tetelo la: iya:tawahala gogoeno tete ba: na:tatali, ³¹ba:bema: ba:moi temeteme komate ikuliholo dulamema, la: kiyatawahama:nemata Godokono Ko Gawadalagi tete ba: na:pe. ³²Na la:tamo hibi tabo begoemo, ba:moi hiliyonomo komate dopamo kopikulihoma:na:, galane ba:ma tete tawakaluba:te ba:bo koha:lahama:na:, ³³iyu, ba:moe hopo ba:gala alomo iba:te kowiboma:na:, huiyatiya naeno tabote a:kawibamene, itana tetelo bitanamene.”

Uliholo Emede Komo

³⁴“La: ha:kiya la: hidamo nulamenala:! La: baa: naha komoma:, ba:gala helo gao beya niho komoma:, ba:gala ba:moe hopoeno ilina uwate komoma: aka-ukuibilibilihala: La: hidamo, ba:be Ko Hegelate tiyonomolo da:puluhukumini la: konomamo la:wa:hademata, ba:moe komo ba: gubiti ilina danagalimi keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala. ³⁵Iyo, ba:be Ko Hegelate ba:moe hopolo demedehona ba:bi tawakalubi hiliyonomatamo ba:ma ka:na kopema:ne, ³⁶ba:bema: hiliyonomo tetelo la: uliholo ba emedena Godotamo na:toetohonala:. Ba:be komo ipuwalo la:le ebenu helo lawete, koko temetema:te da:pelamemena: la: ba:bi ipuwado nikuliti Tawakalubino Naniwino dopo hapulu konela:mota:hanama:nemata.”

³⁷Ba:bene komo hegelalo Ya:suti Yelusalemamo da:penakui, ebete Godoko Adikumino Hiya: Genamalo tawakalubi piya:tulamenakui, huiyatiya da:dunakui ebete habane gala kuluhukunakui Olibi Kehakeha Hunu Hakalo ba:bo newatanakui. ³⁸Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate duiduiyanomolo Godoko Adikumino Genamamo pelamenakuya: ebenu tabo kopulihoma:.

* 21:27 Da:n 7:13; Ma:t 26:64; Haw 1:7

Yu Watowatopa:te Ya:suku Anakapumima: Da:ga:lutiya:*Ma:t 26:1-5; Mak 14:1-2; Yon 11:45-53*

22 ¹Hunamo Mahigaha: Palawa Baa: Poko ebena eta mahilo ba: Adaguila: Pokola,^v ebena ododi komo da:tataliya:, ²ba:ba tetelo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala Godokono tutumu iya:tulamepi dubu, iba:te Ya:suku anakapumi gabo bohowaditiya:, huiyatiya iba:te tawakalubi tolelamelo hawakala kododitiya:ha:.

Yudasiti Ya:suku Lawema: Nopo Da:tamotiya:*Ma:t 26:14-16; Mak 14:10-11*

³Ba:bene Saitanate Keliyotanapi Yudasikono tepo ipuwamo opeguya:, Ya:sukunu 12 tamatapi ipuwalo ebe ba: etala.^{*} ⁴Ebete Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala Godoko Adikumino Genama lawamepi dubu iba:tamo tote nopo ba:bo netamotiya: Ya:suku ibino kokotamo kihatema: ⁵Ba:ba tetelo iba:te ba:be komo uliti kalakalahalo tabo ba:bo ihatiya: ebetamo mani kikamema:, ⁶ba:bema: Yudasiti ibino tabamo papamiwatate, iba:godone tote gabo ba:bo nohowadiya: tawakalubiha: tetelo Ya:suku ibino kokotamo kihatema:.

Ya:suti Adaguila: Pokoeno Naha Ilina Hiduilamema: Tabo Da:goiya:*Ma:t 26:17-25; Mak 14:12-21; Yon 13:21-30*

⁷Yunapino ododi komo ba:ma ka:nala, iba:te hiliyonomo gogolo Hunamo Mahigaha: Palawa Baa: Poko naha da:tupuiminakui, ba:be dopo hegelalo iba:te Adaguila: Pokoeno sipi-goegoe hegehege balukulinakuya:.* ⁸Ba:bema: Ya:suti Pitako Yoneko ibi netewapi ba noelame na:goiya:, “La: tote Adaguila: Pokoeno naha ilina na:nihiduilamiya:la:, ale kopenahama:.”

^v **22.1** Ba:moe Adaguila: Pokoeno mabu ba: Moseseko tetelo tupuimiya: Ba:ba tetelo Isipiti Ko Gawadalagi Pa:lote Yu tawakalubi hiliyonomo uwatete ibi ebena huiyaha: okopima: midiliya:, ba:bema: ebete ubihinola ibi dito oelame ibino Ka:nane hopamo. Godote Pa:lokono wato kodakoda komo dumiya:, ba:bema: eta dulu ebete ebena hoe nopodawa Isipiti hopamo na:poemeniya: hiliyonomo Isipitinapino dopo gugudi kopanakapulamenama: Ba:bene ba:be dulu hoe nopodawate Yu tawakalubino gugudi adaguila:lenate, huiyatiya Isipitinapino gugudinomo banakapulameniya: Ba:be hanohano komodo Yu tawakalubi hiliyonomate Isipiti hopone ba:bo ikuliniya:, ba:bema: ba:be komo emalagidoloma: iba:te hiliyonomo gogo ipuwalo Adaguila: Poko bododinakomena:.

^w **22.1** Hunamo Mahigaha: Palawa Baa: Poko ba: Yu tawakalubino eta pokola. Adaguila: Poko da:wibomene, eta hegelalo ba:moe eta poko tupuimiti iba:te sa:ba:ni hegela tetelo bododinakomena: Ba:moe pokoeno ipuwa ba:ma ka:nala. Yu tawakaluba:te Isipiti hopone Godokono heloamo dikuliniya:, ba:be dulu ibino palawa baa: ododilinate hidamo okalehonaheno iba:te gahugahulu ba:bo tolameniya: Mabu ba:bi baa:te hunamo mahila:halema: tetehenola, ba:bema: ba:be komo emalagidoloma: Yu tawakaluba:te ba:moe poko bododinakomena:.

* **22:3** Yon 13:2,27 * **22:7** Ikuli 12:1-27

⁹Iba:te ebetamo na:ga:luya; “Ale kebolo na:ka:nihiduilamema?”

¹⁰Ebete iba:tamo na:huiyuya; “La: ko habamo na:toala; ba:bene beya dagahita ba:be dubuti la:go da:palugamene, la:le ebe ba:bo na:ta:matuya:la;. Ebete kebe genamamo da:nodolomene, ¹¹la: ba:be genama namutudawatamo ba:ma ka:na na:nega:luya:la; ‘Iya:tulamedawate ama:tamo goe; genama keka: nale naeno ta:mahenepa:go Adaguila: Poko baa: kopenama?’ ¹²Ba:ba tetelo ebete la: genama guamo komagatalema:na:ta; hunu genamalo haba ko bitana, ya:lo a:hidiuima:ka. La: ba:bolo naha ilina na:nihiduilamiya:la:.”

¹³Ba:bene iba:te tote, Ya:suti kebe komoma: ka:kialamiya; iba:te ba:bi komo nulamete Adaguila: Pokoeno ilina ba:bo nihiduilamiya:.”

Ya:suku Emalagidolo Baa: Naha Komoeno Tupuimi Mabu

Ma:t 26:26-30; Mak 14:22-26; 1Kol 11:23-25

¹⁴Tete da:peniya: Ya:suti ebe oelamepi dubago baa: nahama: ahidiniya; ¹⁵ba:bene ebete iba:tamo na:goeniya; “Na ubi konomamo nihatenatimo, nale hoeheno dopamo ba:moe Adaguila: Poko la:go konama. ¹⁶Ba:bema: nale la:tamo na:goemo, nale ba:moe poko baa: ba:ma tetelo gala a:kanamo, huiyatiya Godokono Ko Gawadalagi tete da:pemene, ba:ba tetelo ba:moe pokoeno ipuwate hibinomolo da:hawakalamene nale ba:bo konama:nemo.”

¹⁷Ba:bene Ya:suti kalili lawenate Godotamo kalakala tabo olamaginate iba:tamo na:goeniya; “La: ba:moe kalili lawete, la: ipuwalo etate etatamo kikame, etate etatamo kikame, ba:ma ka:na newagela:la;. ¹⁸Nale la:tamo na:goemo, na ba:ma tetelo ba:moe helo gao beya gala a:kana:mo, huiyatiya Godokono Ko Gawadalagi tete da:pemene, ba:ba tetelo nale ba:bo konima:nemo.”

¹⁹Ba:ba tetelo ebete baa: kalawenate Godotamo kalakala tabo olamaginate, wakamihonate iba:tamo ba ikalamena na:goeniya; “Ba:moe ba: naeno apela, la: mabuma: Godotamo ikamemo. La:le na emalagidolonelo ba:moe komo nododinakuya:la:.” ²⁰Ba:bene ibino baa: naha komo da:wiboniya; ebete kalili gala kalawenate na:goeniya; “Ba:moe kalili ba: Godote tawakaluba:go komiloma: uli nopo da:tamotiya: ba:moe ba:be komola. La: mabuma: da:ka:ka:la:mene, ba:moe naeno hawiti ba:be nopo bekodakoduimina.

²¹“La: numa:la:! Na anakapunamepa:tamo dikanamemene, ba:be lumagiti nago ba:moe baa: naha habalo ba:luta!” ²²Ba: hibila, Tawakalubino Naniwiti hoea:mo ba: na:to, Godote nopo dopamo da:tamotiya: ba:ba ka:na, huiyatiya kebe lumagiti ebe anakapumipa:tamo dikalamemene, ba:be dubuti kuba huiya konomo kolawema:ne!”

* 22:21 Ohale 41:9; Yon 13:21-22

²³Ba:bene ibi ha:kiya ibi ipuwalo etate eta goemenakui, etate eta goemenakui, ba:ba ka:na ba ewagelena na:ga:laniya:, “Ba:moe kuba pote na:kododimini?”

Pote Kodawama: Na:keda:mene

²⁴Ba:ba tetelo Ya:suku ta:matapi ipuwalo pote koma: eda: komoma: olowabeletihui komote uluhukuniya:.* ²⁵Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, “Godoko hibima: midiha:pino koko gawadubate ibi ha:kiya ibi ba wadiya:paa:latele komo tawakalubi bikiyahalamanaka iba:te ibino ubi komamo kopapamila:halenama:, ba:gala ba:bi kokopi ubila tawakaluba:te ibi owalubilipima: ba ka:lami ibi ba:bo komililameholema:.* ²⁶Huiyatiya la:eno komo eba ka:naha:. Wadiyala la: ipuwalo kodawate uli ape lumagi kebanala:ka: ba:bakoma: neda:mene, ba:gala la:eno watodawate atumu ebe huiyaha: okodawa kebanala:ka: ba:bakoma: na:keda:mene.* ²⁷Numa:la:, hidohido baa: naha habalo da:luta tawakaluba:te ba:bako lumagi kodawama: ga:lanaka, huiyatiya kebe lumagiti ebetamo baa: dadahemenako iba:te ebe huiyaha: okodawama: ga:lanaka. Ba: hibila, na huiyaha: okodawa kebanala:ka:, nale la: ipuwalo ba:bako deha:potodawama: eda:namo, ba:bema: wadiyala la: atumu ba:ba ka:na nemedeniya:la:.*

²⁸“Hibila, naeno kodakoda komo ipuwalo da:lutanakuimo, la:le na kamiya:pananakuiha:, ²⁹ba:bema: Nabiwiti na Ko Gawadalagima: keba ka:na ka:midiniya: nale la: atumu ba:ba ka:na komidilima:nemata. ³⁰Ba:bene na Godokono Hunu Habalo Ko Gawadalagima: ba eda:, la: nago poko baa: nahate gao beya ba:bo konihoma:nemata, ba:gala la: koko gawadubuino gagahidi bahilo gagahiditi Isalaela 12 gu tawakalubino komokomo anagilamelelamepima: keda:hama:nemata.”*

Ya:suti Pitako Da:kiyameniya:, Ama:le Na Iya:tawaha:ma:

Kogoema:na:ta

Ma:t 26:31-35; Mak 14:27-31; Yon 13:36-38

³¹Ba:bene Ya:suti na:goeniya:, “Saimono, Saimono, ama: nulua:. Dubuti witi-laisoeno komo kumima:, da: hidola: o da: hidoha:, ebete keba ka:na kanamogolenako, Saitanate ubila ama: kuba gabamo ba:ba ka:na kemogabuimima:, ba:bema: Godote ba:be komo iya:tawate ebetamo modoboma: goe. ³²Ba:bema: Saimono, nale ama: mabuma: Godoko a:toemehakamo, ebete ama: ba owalubi amia:no hibima: midi komote a:kalatida:mene. Ama: natamo gala da:kohobigamena:, ba:ba tetelo amia:no ekaki na:heluilamiya:.”*

* 22:24 Luk 9:46 * 22:25 Ma:t 20:25-27; Mak 10:42-45 * 22:26 Ma:t 23:11; Mak 9:35

* 22:27 Yon 13:12-15 * 22:30 Ma:t 19:28 * 22:32 Yon 17:15

³³Pitate ebetamo na:huiyaniya; “Kodawa, nale ama:go du genamamo tote da:nehoemo, na ba:be komoma: a:hidomo!”

³⁴Ya:suti huiyatiya na:goeniya; “Pita, na ama:tamo na:goemo, ka:lo dulu kakabate goehoheno ama: netewa-kapiya teta:mo na iya:tawaha:ma: kogoema:na:ta.”

Ya:suti Alaholo Gili Lawema: Da:goeniya:

³⁵Ya:suti iba:tamo na:goeniya; “Nale la: dopamo da:noelamima, la: ba:ma ka:na a:kiyahalamia:mata, ‘Manihino, hikaheno, ba:gala nato ilinaheno na:tolamiya:la;’ ba:bema: ba:ba tetelo la: modoboha: komo a:ka:niya:tawahuima?”

Iba:te na:huiyaniya; “Ao, eta awae komo kanumiha:.”*

³⁶Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goeniya; “Ka:lo huiyatiya na eta tabo ba:ma ka:na goemo, ale ba tolame la:godolo mani o baeno hika da:pola:lama:na nuwatiya:la; ba:gala pogodolo alaholo gili itanaheno, wadiyala ebete ebenu atuinu kaliko nekolowamiti huiyatiya helo giliti na:lawa:mene. ³⁷Mabu na la:tamo na:goemo, Godote naeno komoma: ebenu Bukamo da:miya:tiya; tete ba: na:pe ba:be komote kuluhukuma:ne, iyo, buka tabote ba:ma ka:na goena, ‘Iba:te ebe kubapa:go kapiyama: midiya:.’”*

³⁸Ba:bene iba:te na:ga:laniya; “Kodawa, ama: numa: Mola, alaholoho gili netewa ba:pola:na!”

Ya:suti na:huiyaniya; “A:iye! La: naeno taboeno ipuwa hidamo kalawenaha: Ba:ba:la, nitanana.”

Ya:suti Olibi Kehakeha Hunu Hakalo Godotamo Da:toetoeniya:

Ma:t 26:36-46; Mak 14:32-42

³⁹Ba:bene Ya:suti Yelusalema habane uluhukunate ebete dopamo keba ka:na kododinakui, ba:ba ka:na ebete ebe ta:matapa:go Olibi Kehakeha Hunu Hakamo dito tolameniya: ⁴⁰Ebete ba:be hakamo nuluhukunate ibi na:goelameniya; “La: ba:malo Godotamo na:toetoehonala: mabu la:le Saitanakono kuba gabamo emogabuimi komamo gudidimata.”

⁴¹Ba:bene ebete ibi miya:palenate nanekela:mo tonate, ba:ba tetelo ebete pupamo nemedenate Godotamo ba:bo netoetoeniya: ⁴²Ebete na:goeniya; “Nabiwi, ama: ubi dihatemena: ba:moe temeteme kalili nagodone na:lawa: Huiyatiya naeno ubiha; ama: ha:kiya amia:no ubila nododa:” ⁴³Ba:ba tetelo Godokono Hunu Habane nopodawate ebetamo puluhukunate ebe ba:bo peheluiminiya; ⁴⁴ba:gala ebete tepo temeteme konomoma: eda:nate helonomamo Godotamo ba toetoena, ebenu kolohate hawima: eda:hamenate hakamo ba:bo ka:ka:la:hameniya:.”*

* 22.44 Luk 22:43-44 komoeno tabo Lukuti bukamo kamiya:tiya:ha; huiyatiya ebenu buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:

* 22:35 Luk 9:3; 10:4 * 22:37 Ais 53:12

⁴⁵Ba:bene ebete toetoe habane mahiganate ebe ta:matapa:tamo da:peniya: iba:te tepo temetema:go lahanalo pulameniya. ⁴⁶Ebete iba:tamo na:goeniya, “La: bada mabuma: ka:lahonama? La: pakaminate Godotamo na:toetoehonala:, mabu la:le Saitanakono kuba gabamo emogabuimi komamo gudidimata.”

Yu Watowatopa:te Ya:suku Anakapumima: Da:laweniya:

Ma:t 26:47-56; Mak 14:43-50; Yon 18:3-11

⁴⁷Ya:suti ba:be tabo ba goena, ebene ta:matapi 12 ipuwalo eta dubu Yudasiti komo dubu hiliyonomo dopalamenate iba:te kapimilo ba:bo pelameniya: Ba:bene ebete Ya:sutamono nolata tabo goenate ebe kopaboetehonama: tama:mo da:peniya:, ⁴⁸Ya:suti ebetamo na:goeniya, “Yudasi, ama: Tawakalubino Naniwi ba paboeteho ebe anakapumipa:tamo ikalamema: ka:pa:wa?”

⁴⁹Ba:bene Ya:suku lawe komote uluhukuma: ba pena, ebe ta:matapi dubate ba:be komo uminate na:ga:laniya:, “Kodawa, ale ibi alaholo gila:mo ba:kalukulima:?” ⁵⁰Ba:bene ibi ipuwalo etate mahiganate Godotamo hawa:goeno ikamehopino Hununomo Watodawoeno genama okodawa anagaliminate ebene tu hapu galo ba:bo mapitamidameniya:.

⁵¹Ya:suti huiyatiya ibi na:kiyahalameniya:, “Ba:ba:la, nekelamenata!” ba:bene ebete ba:be dubuino galo dologiminiya: ba:ba tetelo na:hidoniya:.

⁵²Ba:bene Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, ba:gala Godoko Adikumino Genama lawamepi dubu, ba:gala komo koko dubu, iba:te Ya:suku lawema: da:pelameniya: ebete iba:tamo na:goeniya:, “Na pilo lumagila:ka:, o na alaholodawala:ka:? La:le na lawenema: alaholoho gila:go ba:gala kukago badama: ka:pelameoma? ⁵³Na komo hegelalo Godoko Adikumino Hiya: Genamalo la:eno holoholo hapulu da:pelutanakuimo, ba:ba tetelo la:le na kalaweneha:. Huiyatiya ba:moe du la:eno tetela, iyo, du namutudawama: deda:na ebene helo tetete ba: a:puluhuku.”

Pitate Ya:suku Iya:tawaha:ma: Da:goeniya:

Ma:t 26:57-58,69-75; Mak 14:53-54,66-72; Yon 18:12-18,25-27

⁵⁴Ba:ba tetelo iba:te Ya:suku kokotamo kodakodanomolo lawenate, Godotamo hawa:goeno ikamehopino Hununomo Watodawoeno genamamo magataniya:, huiyatiya Pitate ibi muhuludopone ta:mataleniya:. * ⁵⁵Ba:bene komopa:te genamoeno kala ipuwalo koe emadonate ba pola:na, Pitate kala imi ipuwamo na:pa:ganate iba:go ba:bo nilutiya:. ⁵⁶Ba:ba tetelo Pitate koeno alolo ba niluta, oko bohelete ebe hidamo uminate na:goeniya:, “Ba:moe dubu atumu Ya:sukuba: pata:nami!”

* 22:54 Ohale 31:11

⁵⁷Pitate huiyatiya na:goeniya, “Kamena, na iya:tawaha: ebe!”

⁵⁸Ba:ba tetelo iba:te nanekelero pola:natepanate, eta dubuti ebe hidamo uminate gala na:kakiyameniya, “Ama: ba: atumu ebe ta:matadawa etala!”

Pitate huiyatiya na:goeniya, “Dubu, na ebe iya:tawaha:!”

⁵⁹Tete nanekela:mo kodopo da:kapetoniya, eta dubuti helodopamo na:kagoeniya, “Hibila, ba:moe dubu Ya:sukuba: pata:nami, mabu ebe Ga:lili hoponapila!”

⁶⁰Pitate huiyatiya na:goeniya, “Dubu, ama: da:goena ba:be taboeno komo na iya:tawaha:!”

Ba:ba tetenomolo ebete ba:be tabo ba goena kakabate na:goehoniya, ⁶¹ba:bene Kodawa Ya:suti ohobiganate da:negahiminiya: Pitako ba:bo numiniya:. Ba:ba tetelo Ya:suti ebetamo dopamo kebe tabo ka:goeniya, Pitate ba:be tabo ba:bo emalagidoloniya, “Ka:lo dulu kakabate goehoheno, ama:le netewa-kapiya teta:mo na iya:tawaha:ma:kogoema:na:ta.” ⁶²Ba:bene Pitate gobogobamo tonate konomo tepo temetema:go ibulunomo ba:bo nihiniya:.

Godokono Genama Lawamepi Dubate Ya:suku Danagalimihoniya:

Ma:t 26:67-68; Mak 14:65

⁶³Ba:bene Godoko Adikumino Genama lawamepi dubate Ya:suku ba walitina ba:bo anagalimihoniya:. ⁶⁴Iba:te kalikamo ebenu holoholo mula:menate ebe anagalimiholo na:ga:laniya:, “Ama: Godokono ukui hawakalimidawama: hibilo deda:na, ama: na:gaa: puya:te kanagalimihotana!” ⁶⁵ba:gala iba:te ebe ba iduduputimina komo hiliyonomo kubakuba tabo ebetamo olamagiminiya:.

Yunapi Ka:nisolo Dubate^y Ya:sukunu Komo Danagiya:midameniya:

Ma:t 26:59-66; Mak 14:55-64; Yon 18:19-24

⁶⁶Ba:bene hegela owaloho hapuamo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala Yunapino komo kokopi, iba:te kapiyuiminate komopa:te Ya:suku ibino dopo hapuamo magatanate na:ga:lameniya:, ⁶⁷“Ama: a na:kiyaa:ma:, ama: ba: Godokono Oemedawa Kelisotela:ka:?”

Ebete huiyatiya iba:tamo na:goeniya, “Nale la:eno tabo hibinomolo da:huiyamo la: hibima: a:kamida:mata,* ⁶⁸ba:gala nale la: eta komoma:

^y **22.65** Buka ka:lamiholewama, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa, Ya:suku tetelo komo Yu tawakalubino watowatopi dubu ba:moe ba:bi Ka:nisolo dubula. Ba:bi watowatopa:te Yu tawakalubino hiya:hiya: komo ba anagilamelelame, kubapa:tamo ibino huiya ba:bo ikalamenakuya, huiyatiya ba:bi Ka:nisolo dubagodolo helo kitanamiha: lumagi hoema:mo oemema:.

* **22:67** Yon 3:12

dalateda:lema, ba:ba tetelo la:le natamo huiya tabo hidamo a:kaga:lamata.
 69 Ba: hibila, na Tawakalubino Naniwiti ba:ma tetene tupuimiti Helodawa
 Godokono tu hapulu konilutama:nemo!”*

70 Ba:ba tetelo ibi hiliyonomate na:ga:laniya, “Amia:no taboeno ipuwa
 keba ka:nala:ka? Ama: ba: Godokono hibi Gudula:ka?”

Ebete iba:tamo na:huiyaniya, “La: ba: a:ga:lamata.”

71 Ba:bema: iba:te na:ga:laniya, “A ba:moe dubuino kuba
 kiya:tawahama: eta tabo goedawa a ubihinola, mabu a ha:kiya ebene
 tabonomone ba: ulima:!”

Yunapino Watowatopa:te Ya:suku Paeletetamo^z Da:magatuya:

Mat 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Yon 18:28-38

23 1 Ba:bene ibi hiliyonomate mahila:halete Ya:suku lawete
 Paeletetamo ba: dito magatuya: 2 Iba:te ebene komo ba
 anagilameleme Paeletetamo na:ga:luya, “A ba:moe dubu umima: ebete
 aeno tawakalubi ba iya:tulamita da:kubahilamiti, ebete ibi ba:ma ka:na
 duhilami iba:te Konomo Gawadalagi Sisatamo ta:kese mani ikamehoma,
 ba:gala ebete iba:tamo na:goenako ebe ba: Kelisote, Ko Gawadalagila.”

3 Ba:bema: Paeletete ebe nalatediya, “Ama: Yu tawakalubino Ko
 Gawadalagila:ka?”

Ya:suti ebetamo na:huiyuya, “Ama:le ba: a:gaa:ta.”

4 Ba:bene Paeletete Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi
 ba:gala tabo ulihoma: da:pelamiya: ba:bi tawakalubi hiliyonomatamo
 na:goiya:, “Na ba:moe dubuino eta kuba kumitaha:.”

5 Huiyatiya iba:te helonomamo gala na:kaga:luya, “Ebete dopamo
 Ga:lili hopone tupuimiti ba:mamo puluhuku tawakalubi kubamo
 iya:tulamenakui, ba:ma ka:na Yudiya hopo konomolo ebete ibi
 na:kiyalamenako iba:te gabomana:tamo alaholoho komo kododima:.”

Paeletete Ya:suku Ko Gawadalagi Heloditamo Da:noemiya:

6 Paeletete ibino tabo uliti ebe ha:kiya ebetamo na:goiya:, “Ehe,
 ba:moe dubu ba: Ga:lili hoponapila!” 7 Ba:ba tetelo Paeletete iya:tawuya:
 Heloditi Yelusalama ko habalo emeda:tepama: da:piya:, ba:bema: ebete
 Ya:suku ebetamo ba: dito noemiya: mabu Helodiko Ga:lili hopoeno Ko
 Gawadalagila ba:gala Ya:suku ba:be hopone piya:.*

8 Ba:bene Heloditi Ya:suku umiti konomamo kalakaluya:, mabu ebete
 Ya:sukunu ododili komokomo ulihote tete ga:ga:nomolo ebe umima: ubi

^z Ya:suku tetelo Loma tawakaluba:te Paeleteko bepoemiya: Yunapino Yudiya hopamo,
 ebete ibino kapela Ko Gawadalagima: kopeda:nama:, ba:bene ba:be hopolo Paeleteko
 kapiyagodolo helo nitanami lumagi hoea:mo oemema:.

* 22:69 Oel 7:56 * 23:7 Luk 3:1

ba ihatena ba:ma ka:na emalagidolonami, “Diyala, Ya:suti naeno holoholo hapulu eta hanohano komo da: ododimini.” ⁹Ba:be mabuma: Heloditi Ya:suku hiliyonomo komokomoma: nalateda:huya:, huiyatiya Ya:suti ebetamo eta tabo kapiya kagoiya:ha:. ¹⁰Ba:bene Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, iba:te mahila:halete Ya:sukunu komo ba anagilameleme ebe kuba lumagima: ga:lalo helonomamo ga:luya:, ¹¹ba:gala ba:be atu tetelo Heloditi ebene alaholohopa:go Ya:suku iduduputimilo niya:da:titiya:. Ba:be iya:da: ipuwalo iba:te koko gawadubate da:pupulinaka ba:bako kaliko ebetamo pulimiti, ba:bene Heloditi ebe Paeletetamo gala ba:ba ka:na kanoemiya:.

¹²Ba:gala ba:moe ba: eta komola. Helodiko ba:gala Paeleteko ibi netewapa:te dopamo etate etatamo maubanakui ba:ba ka:na ewagelenama:, huiyatiya ba:moe hegelane tupuimiti iba:te mabulubima: hibinomolo ediya:.

Paeletete Ya:suku Hoesa:mo Doemiya:

Ma:t 27:15-26; Mak 15:6-15; Yon 19:1-16

¹³Ba:bene Paeletete Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, ba:gala Yunapino komo koko dubu, ba:gala puya:te ibino tabo ulihoma: da:pelamiya:, ibi hiliyonomo ebetamo ka:lamiti, ¹⁴iba:tamo na:goiya:, “La: ba:moe dubu natamo tawakalubi kubahilamedawamo magahemata, huiyatiya nale la:eno holoholo hapulu ebene komokomo danagilamelememo ebegodolo eta kuba kumiha:. ¹⁵Ba:gala Heloditi atumu ebegodolo eta kuba kumimiha:, ebete ebe atamo ba:bema: kapoeme. Hibila, ebete eta ko kuba kododiha: ebete ebema: hoela. ¹⁶Ba:bema: wadiyala nale ebe giya:pa:pa:mo a:na:miga:titi dito koemema:nemo.”

¹⁷Paeletete ba:moe tabo begoia: mabu ebene ododi komo ba: ba:ma ka:nala, hiliyonomo gogo ipuwalo Yunapino Adaguila: Poko tetelo iba:te du genamalo kapiya lumagi mahilamo da:ka:minakui, Paeletete ba:be lumagi ebene kuba huiyane ba: dito oemenakui.^a ¹⁸Huiyatiya tawakalubi hiliyonomate Paeletetamo ga:ga:lo na:ga:luya:, “Ao, Ya:suku nanakapuma:! A ubila ama: Balabasiko dito noema:!” ¹⁹Balabasikono komo ba:ma ka:nala. Dopamo ebete Loma gabomana:tamo alaholo komo ba ododi komo tawakalubi Yelusalemalo ba:bo anakapulamiya:, ba:bema: iba:te ebe du genamamo dito a:da:nuya:.

²⁰Ba:ba tetelo Paeleteko ubila Ya:suku dito koemema:, ba:bema: ebete ebene tabo madodo adipatelo tawakalubi hiliyonomo gala na:kakiyalamiya:, ²¹huiyatiya ibi hiliyonomate ibulunomo na:ga:luya:, “Keha pihigamo pihomotete, ikoko nalukulima:!”

^a 23.17 Luk 23:17 komoeno tabo Lukuti bukamo kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebene buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:.

22 Ba:bene netewa-kapiya teta:mo Paeletete gala na:kagoiya; “Mabu keka? Ebete bada kuba kododi? Na ebegodolo eta kuba kumitaha; nale ebe hoea:mo ebema: oemela! Wadiyala nale ebe giya:pa:pa:mo a:na:miga:titi dito koemema:nemo.”

23 Huiyatiya iba:te ekelalameheno konomamo ga:ga:lo na:ga:luya: Ya:suku keha pihigamo kopihomotema; ba:bene ibino ga:ga: komote hibinomoma: dediya: Paeletete iba:tamo dito papamiwatuya; 24 iyo, iba:te ebe keba ka:na ka:kayahamiya; Paeletete ba:ba ka:na ododiti Ya:suku hoea:mo oeme tabo ba:bo goiya. 25 Ba:bene iba:te du genamalo lumagi mahilamo da:ka:miya; ba:be dubu ba: tawakalubi anakapulamedawa ba:gala gabomana:tamo alaholodawala; Paeletete ebe ebena kuba huiyane dito oemiya; huiyatiya ebete Ya:suku tawakaluba:tamo dito ikalamiya: iba:te ibino ubi komo kododima:

Alaholohopa:te Ya:suku Keha Pihigamo Da:pihomotiya:

Ma:t 27:32-44; Mak 15:21-32; Yon 19:17-27

26 Alaholohopa:te Ya:suku hoe habamo ba magata, Saimonoko Sailiniya habanapi dubula, ebete gobogobone ko habamo ba:be gabodo pitiya; ba:bene iba:te ebe heloamo lawete na:ga:lamiya; Ya:suku dopamo ba tuta Saimonote ebena keha pihiga kagamema:

27 Ba:bene tawakalubi hiliyonomate ebe ba ta:matuta, ibi ipuwalo komo kamenakamena:te Ya:suku mabuma: ihima:go tolamitiya. 28 Ya:suti huiyatiya iba:tamo ohobigate na:goiya; “Yelusalemanapi kamenakamena; la: na mabuma: kihimitala; la: ha:kiya la: ba:gala la:eno gugudi mabuma: nihimitala! 29 Mabu kuba tete ba: na:pe tawakaluba:te ba:ma ka:na koga:lama:na; ‘Hogoha: kamenakamena ba:gala lamituma: eda:haha: kamenakamena ba:gala guguda:tamo nono ikalameha: kamenakamena, iba:te olalati tetelo modobodopoma: keda:hama:na; huiyatiya guguda:gopi konomo tepo temeteme kiya:tawahama:na!’” 30 Ba:ba tetelo tawakaluba:te temeteme ipuwalo hunuhunu hakatamo koga:lama:na; ‘La: a hunamo na:peguda:la!’ ba:gala hegehege hakatamo koga:lama:na; ‘La: a na:pihia:tea:la!’” 31 Ba:bema: kamenakamena; la: ba:moe komo nemalagidolala: Kehate kaloloma: eda:haha: tetelo kubapa:te natamo ba:mako ko kuba bododita, ba:bema: galane tetelo kehate kaloloma: deda:hamena; la: hidamo! Diyala, ba:ba tetelo ibino tepo ipuwoeno kubate konomoma: eda:lamete la:tamo ba:gala la:eno guguda:tamo hiya:hiya: kokonomo kuba da: ododilimina:.”^b

^b 23.31 Ya:suti ba:moe go tabo da:goiya; ba:be taboeno ipuwa ba:ma ka:nala. Lumagiti keha ka:ka:mo koe demadomene koete koamo a:kawamota:mene, huiyatiya kalolo kehamo koe demadomene konomamo kowamotema:ne. Ba:bema: ba: ba:ba ka:na Ya:suku tetelo kuba ododilipa:te ibino kuba komokomo nanekela:mo ododili ba:bo tupuimiya; huiyatiya galane tetelo ba:bako tawakalubino kuba ukui konomoma: deda:mene, ba:ba tetelo iba:te Ya:suku ta:matapa:tamo koko kuba hibinomolo kododilima:na.

* 23:29 Luk 21:23 * 23:30 Hos 10:8; Haw 6:16

³²Ba:ba tetelo iba:te kuba ododilipi dubu netewa Ya:sukuba: magataliya:, iba:te ibi kapimilo hoea:mo konimiya:tema:. ³³Ba:bema: iba:te eta haka hunamo nikuliya:, ba:be hakoeno mahilo ba: Wato Gohala, ba:bene iba:te Ya:suku kehamo ba:bolo nipihomotete ikoko ba:bo nalukulimiya:, ba:gala kuba ododilipi dubu netewa atumu kuwatete, eta tu hapuamo, eta pele hapuamo, hiya:hiya: keha pihigamo ba:ba ka:na kapihomolateliya:. ³⁴Ba:bene Ya:suti na:goiya:, “Nabiwi, ama: ibino kuba egebolelamete nadodolelama:, mabu iba:te bada komo kododita ibi iya:tawaha:.”

Ba:ba tetelo Ya:suku anakapumipa:te nakola hegehege iya:hekeholo iya:da:mi komo ba ododi ebena kaliko hiya:hiya: ba:bo alabahamiya:.* ³⁵Ba:bene tawakaluba:te utitatate ebe ba umita, Yu watowatopi dubate ebe walitilo na:ga:luya:, “Ebate komo tawakalubino olalati komo bemula:lalamanakui, ba:bema: ebete Godokono hibi Kelisoma: deda:na, wadiyala ebe ha:kiya ebena ka:ka: na:mula:na!”*

³⁶⁻³⁷Ba:gala alaholohopa:te ebe atumu iya:da:telo na:kaga:lutiya:, “Ama: Yu tawakalubino hibi Ko Gawadalagima: deda:na, ama: ha:kiya amia:no ka:ka: na:mula:!” Ba:bene iba:te kaka gao beya ebetamo ba:bo ikamiya: ebete konima:,* ³⁸ba:gala iba:te Ya:suku da:pihomotiya: ba:be keha hunamo tabo ba:ma ka:na miya:tiya:, “Ba:moe dubu ba: Yu tawakalubino Ko Gawadalagila.”

³⁹Ba:ba tetelo eba:go keha pihigamo da:pihomolateliya:, ibi netewapi ipuwalo eta dubuti ebe konomamo iduduputimilo ba:ma ka:na goiya:, “Aba:, ama: ba: Kelisote, Godokono Oemedawala:ka:? Ama: ha:kiya amia:no ka:ka: mula:te, aeno ka:ka: atumu na:kamula:lea:ma:!”

⁴⁰Huiyatiya eta dubuti ebe ba duhimi na:goiya:, “A:iye! Ama: Godoko tolemeha:ma: kediuta? A netewa-kapiyate ba: kapiya hoe huiya ba lawita, ⁴¹alaholohopa:te atamo kuba huiya hidamo ikaa:mita mabu a kuba komokomo bododilinamima:, huiyatiya Ya:suti eta kuba kododiha:.”

⁴²Ba:bene ebete Ya:sutamo na:goiya:, “Ya:su, ama: Ko Gawadalagi heloago da:kapemena:, ba:ba tetelo na malemalelo na:pemalagidoloniya:!”

⁴³Ya:suti ebetamo na:huiyuya:, “Na ama:tamo hibi tabo begoemo, ka:lo hegelalo ama: nago Kalakala Habalo kolutama:na:ta.”

Ya:suti Da:hoeniya:

Ma:t 27:45-56; Mak 15:33-41; Yon 19:28-30

⁴⁴⁻⁴⁵Ba:bene hegelate tuli teta:mo dutiya:, hegeloeno a:la:mina komote ekelamete hopo konomote ba:bo duya:. Iyo, du komote hegeloeno alo ba mula:, hegelate a:hiwate nanekela:mo a:nihitigatepaniya:, hegela tuli tetene tupuimiti 3 koloko teta:mo, ba:bene Godoko Adikumino Hiya: Genamoeno kaliko ubiliti

* 23:34 Ais 53:12; Ohale 22:18 * 23:35 Ohale 22:7-8 * 23:36-37 Ohale 69:21

tulituliya ba:bo bolagaleniya.* ⁴⁶Ba:ba tetelo Ya:suti konomamo goewatanate na:goeniya; “Nabiwi! Nale naeno gobogobo amia:no kokotamo ihatemo!” Ebete ba:moe tabo goenate hoenomo ba:bo hoeniya.

⁴⁷Ba:bene alaholohopino gawadalagiti ba:be komo uminate ebete Godokono mahilo ba adipatena na:goeniya; “Hibila, ba:moe dubu tuputupudawama: ba eda:na eta kuba komo kododiha:!”

⁴⁸Ba:bene tawakalubi hiliyonomate Ya:sukunu hoe komo umima: da:pelamiya; kebe komate kikulihoniya: iba:te ba:bi komo ulamenate ko tola:go bodolo alukula:go ibino genamamo ba: dito tolameniya; ⁴⁹huiyatiya Ya:sukunu mabulubi hiliyonomo ba:gala kebe kamenakamenate Ga:lili hopone ebe da:ta:mahiya; iba:te muhuluni putitanate ba:bi hiya:hiya: komokomo ba:bene pulameniya:.

**A:limitiya Habanapi Yausepete Ya:sukunu Ape Nakola Bobo Ipuwamo
Dihateniya:**

Ma:t 27:57-61; Mak 15:42-47; Yon 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹Ba:ba tetelo eta dubu nemedenami, ebeno mahilo Yausepetela, ebe Yudiya hopoen A:limitiya habanapila, ba:be dubu ba: tuputupudawala, ebete Godokono Ko Gawadalagino pe tete belatiminami. Ebe Yunapi Ka:nisolo dubu etala, huiyatiya komo Ka:nisolo dubate Ya:suku anakapumi tabo da:ga:lutiya; ebete iba:go ukui kapiyama: keditiya:ha; ⁵²ba:bene ba:be dubuti Paeletekono holoholo hapuamo tonate Ya:sukunu ape lawenama: ebe ba:bo nikiyameniya: ⁵³Ba:bene ebete Ya:sukunu ape hopamo padipotenate, hido keyakeya kalikamo a:wa:tinate nakola bobo ipuwamo dito nihateniya; tawakaluba:te ba:be bobo iya:ha:midale nakola haka ya:lo aligiya: huiyatiya eta hoe lumagi dopamo kihatiya:ha:

⁵⁴⁻⁵⁵Ba:ba tetelo kebe kamenakamenate Ya:sukuba: Ga:lili hopone da:pelamiya; iba:te Yausepeko bobo habamo ta:matanate, ba:be nakola bobo ba:gala Yausepete Ya:sukunu ape keba ka:na dihateniya; iba:te ba:bi komokomo ba:bo nulamelemiya: Ba:be hegela ba: Palaide hegela, Yunapino talona hegeloeno ilina hiduilame tetela, mabu dumutu ba: ibino okoha: talona hegela. ⁵⁶Ba:bema: ba:bi kamenakamena:te genamamo katolamenate hidohido nibo ilina ba:bo nihiduilameniya: eta hegela Ya:sukunu apa:mo kopabutilamelemema; huiyatiya iba:te Yunapino okoha: hegela eta komo kododiya:ha; mabu Godokono tutumu tabote talona ba:ma ka:na ihatelamenami.*

Ya:suti Hoene Gala Da:kamahiguya:

Ma:t 28:1-10; Mak 16:1-10; Yon 20:1-10

24 ¹Ba:bene kamenakamenate Palaide gapogapolo da:hiduilameniya; iba:te ba:bi hidohido nibo ilina Sande hegela

* 23:44-45 Luk 8:2-3 * 23:56 Ikuli 20:10; Tutumu 5:14

duiduiyanomolo bobo habamo dito watuya. ²Iba:te ba:bamo nikuliti, bobo da:takumiya: ba:be ko nakola tama:mo ya:lo emokamida ba itana ba:bo numiya:, ³ba:bene iba:te nakola bobo ipuwamo nogomote huiyatiya Kodawa Ya:sukunu ape kanumiya:ha:. ⁴Ba:ba tetelo iba:te ba:be komoma: ukui bilibilima: ba eda:huta, dubu netewa ibino kaliko a:la:minahalenomola, iba:te puluhukuti ibi tamelo pela:mota:nuya:. ⁵Ba:bene kamenakamenate konomamo toletoleholo ibino holoholo hakamo ba miya:te dubu netewapa:te iba:tamo na:ga:luya:, “Keka: mabu la:le ka:ka: lumagi ha:laha tawakalubino bobo habalo da:pohowaditama? ⁶Ebe malo puliyala, ebe a:mahigaka! Ebete Ga:lili hopolo la: da:kiyalami, la: ba:be tabo nemalagidolala:.” ⁷Iyo, ebete ba:ma ka:na goiya:, ‘Godote Tawakalubino Naniwi kubapino kokotamo ihatete, iba:te ebe keha pihigamo pihomotete ikoko kalukulimima:na:, huiyatiya ebete netewakapiya hegelalo hoene gala kakamahigama:ne.”

⁸Ba:ba tetelo ba:bi kamenakamenate Ya:suti iba:tamo dopamo kebe tabo kolamagiya: ba:be tabo ba:bo emalagidoluya:, ⁹ba:bene iba:te bobo habane habamo katolamete iba:te bobo habalo da:nulamiya: ba:bi komokomo Ya:sukunu ¹¹ta:matapi ba:gala ebena komo mabulubi hiliyonomo ba:bo nikiyahalamiya:. ¹⁰Ba:ba tetelo Magadalanapi Ma:liko, Yowanako, Ya:imesikono menoko Ma:liko, ba:gala komo kamenakamena, ba:moi ba:tamo kebe komate bobo habalo kikulihuya:, iba:te ba:bi komokomo Ya:sukunu oelamepi dubatamo ba:bo nikiyahuya:, ¹¹huiyatiya iba:te ibino tabo dulihuya:, ba:be tabo daedae ukui komoma: ga:late hibima: kamidiya:ha:. ¹²Ba:ba tetelo Pitate huiyatiya mahigate bobo habamo dito puliguya:. Ebete nakola bobamo da:nuluhukuya:, na:pa:gaheno papamiwatane Ya:sukunu ape da:wa:tiniya: ba:bi kaliko tamelo ba pola:na ba:bo nulamiya:, huiyatiya eta komo kanumiya:ha:. Ba:be mabuma: ebete ba:be komo ebena ukuilo konomamo emalagidolago gala na:kapiya:.

**Ya:suku Ta:matapi Netewapa:te Emeyasi Habamo Ba Tuta Ebete
Iba:tamo Duluhukuya:**

Mak 16:12-13

¹³Ba:be atu hegelalo Ya:suku ta:matapi netewapa:te Yelusalema ko habane Emeyasi habamo tutiya:, ba:be gaboeno ga:ga: ba: 10 kilomita keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala, ¹⁴ba:bene gabo tetelo iba:te Ya:sutamo dikulihuya: ba:bi hiliyonomo komokomoma: olamagima:go tutiya:. ¹⁵Iba:te tabo ga:lago ba tuta, Ya:suti ibino gala hapuni pete iba:go da:tutiya:, ¹⁶ba:ba tetelo iba:te ibino baida:mo Ya:suku umiya:, huiyatiya Godote ibino ukui ba atulatelelame iba:te kemalagidolutiya:ha: ba:moe ba:

* 24:6 Luk 9:22

Ya:sutila. ¹⁷Ba:bene Ya:suti ibi netewapi na:goelamiya, “La: gabo tetelo ba tuta bada tabo ka:ga:lutama?”

Ba:bema: ibino dopote menemenema: eda:halamete ba: dito la:mota:nuya. ¹⁸Ibi ipuwalo etoeno mahilo Kolopasitila, ebete Ya:suku kapela hopo dubumu midilo na:goiya, “Aeno Yelusalema habalo demedehona, ba:bi kapela tawakalubi ipuwalo ama: kapiyate iya:tawaha:ma: kediuta ba:moi hegelalo atamo bada komate dikulihui?”

¹⁹Ya:suti huiyatiya na:goiya, “Bada komokomola:ka:?”

Ba:bene iba:te na:huiyuya, “Nasaletenapi Ya:sutamo dikulihui ba:bi komo. Ebete Godokono holoholo hapulu ebenu ukui hawakalimidawama: ba eda:na tabo olamagi ipuwalo ba:gala ododili ipuwalo helonomoma: eda:nami. Ba:moe komo tawakalubi hiliyonomate hibinomolo umiya, ²⁰huiyatiya Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala aeno komo koko dubu, iba:te ebe gabomanino kokotamo dito ihatiya, iba:te ebenu komo ba anagilameleme hoea:mo koemema, ba:bene iba:te ebe keha pihigamo pihomotete ikoko ba:bo alukulimiya. ²¹Dopamo a ba:ma ka:na emalagidolonamima, ebe ba: Isalaela tawakalubino ka:ka: mula:lelamedawala, huiyatiya ebete da:hoi ba:be hegelane tupuimiti ba:mamo puluhuku ka:lo ba: netewa-kapiya hegelama: edita. ²²Ba:bene aeno kapiyuimi ipuwalo komo kamenakamenatamo ka:lo duiduiyanomolo duluhukaka, ba:be komote a na:hanohanuia:ma:ka. ²³Iba:te bobo habamo da:tolama:ka Ya:sukunu ape kanuma:kaha, ba:bema: iba:te atamo gala kapelamete na:pega:laka, ‘A Godokono nopopi a:nulamema. Iba:te na:ga:la Ya:suku hoene a:mahigaka!’ ²⁴Ba:bene aeno kapiyuimi ipuwalo komopa:te bobo habamo da:tolama:ka, ale kamenakamenagodone dulia:kama: ba:bi komo iba:te ba: ba:ba ka:na nulama:ka, huiyatiya Ya:suku kanuma:kaha.”*

²⁵Ba:bene Ya:suti ibi netewapa:tamo na:goiya, “La:eno iya:tawa lawe komo hibiha, daedae gugudi keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala, mabu Godokono ukui hawakalimipa:te dopamo da:ga:lanakui, la: ibino hiya:hiya: tabo hibima: kamidilinaha! ²⁶Ba:moe konomo komo la: iya:tawahala:ka:? Godokono ubi komodo ebenu Oemedawa Kelisote dopamo koko temeteme uwatete, ba:bene ebete ebenu A:la:minanomo Habamo kona:pa:gama:ne.”* ²⁷Ba:bene Godokono Bukalo da:pola:na Kelisokono hibi komo hawakalimima, Ya:suti ba:bi hiliyonomo komokomo ba:bo iya:tulamiya, Mosesete Bukamo da:miya:tiya: ba:ba tetene tupuimiti Godokono ukui hawakalimipa:te da:miya:tiya: ba:bamo nuluhuku.*

²⁸Ba:bene da:gagapapohoniya: iba:te ibino habamo ikulima: ba tolamena, Ya:suti eta habamo kotonama: da:goeniya, ²⁹huiyatiya iba:te

* 24:21 Luk 19:11; Oel 1:6 * 24:24 Yon 20:3-10 * 24:26 Luk 9:22

* 24:27 Ohale 22:1-21; Ais 53

ebe duhimate na:ga:lamentiya; “Wadiyala ama: ago na:pa; mabu hegela ba: na:nihitigana ba:gala tiyolo kuduma:ne.” Ba:bema: Ya:suti ibino genamamo tonate dito nodoloniya.

³⁰Iba:te kapimilo baa: ba nahana Ya:suti baa: lawenate kalakala tabo Godotamo goenate, ba:bene baa: wakalaminante ibi netewapa:tamo dito ikalamentiya. ³¹Ba:bema: Godote ibino baidi pahaa:midalelamente iba:te Ya:sukunu komo ba:bo iya:tawaniya; huiyatiya ba:ba tetenomolo Ya:suti ibino holoholo hapuni ba: dito alatidiniya. ³²Ba:bene ibi netewapa:te tabo ba:ma ka:na ga:laniya; “Hibila, gabo tetelo ebete ago tabo ba olamaginape Godokono Bukoeno komokomo atamo da:hawakalilama:ka, ba:ba tetelo aeno tepo ipuwalo Godokono koete wamotitaka!”

³³Ba:ba tetenomolo ibi netewapa:te Yelusalema ko habamo gala na:kawilaniya; ba:bolo Ya:sukunu 11 ta:matapi ba:gala puya:te iba:go da:pola:nuya; iba:te ibi hiliyonomo ba:bo nulamentiya. ³⁴Ba:bene Ya:suku ta:matapa:te ibi netewapa:tamo na:ga:laniya; “Hibila, Kodawa Ya:suti hoene a:mahigaka! Ebete Saimonotamo hibilo uluhukaka!”*

³⁵Ba:bene ibi netewapa:te gabo tetelo bada komo dumiya: ba:gala Ya:suti iba:tamo baa: ba wakalamina iba:te ebene komo diya:tawaniya; ba:bi komokomo iba:te komo ta:matapi ba:bo kiyahalamentiya.

Ya:suti Ebene Komo Ta:matapa:tamo Duluhukuniya:
Ma:t 28:16-20; Mak 16:14-18; Yon 20:19-23; Oel 1:6-8

³⁶Iba:te ba:be tabo ba:ma ka:na ba ga:lana Ya:suti iba:tamo puluhukunate ibino tetenomolo putinate ibi na:goelamentiya; “Godokono kalakalate la:godolo nitanana.”

³⁷Ba:bema: iba:te la:wa:hanate konomamo toletolehoniya: mabu iba:te nemalagidoloniya: Ya:suku ba: gubalila. * ³⁸Ebete huiyatiya iba:tamo na:goeniya; “Keka: mabu la:le toletoleholo ukui bilibilima: deda:hanama? Hibima: midiha: komote la:eno tepo ipuwane badama: kuluhuku? ³⁹Wadiyala la: naeno kokoto ba:gala nato nulama:la: Na ba: Ya:sutula. La: na na:pologihona:la; na gubaliha; na lumagila. La:le na nunamenamata, na katena:goenola ba:gala gohagoenola.”

⁴⁰Ebete ba:be tabo goenate ebene kokoto ba:gala nato iba:tamo ba:bo mutuilamentiya; ⁴¹ba:bene iba:te konomamo kalakalahaniya; huiyatiya ukui bilibilima: ba eda:hana ibino hibima: midiha: komote kawiboholamentiya:ha: Ba:bema: Ya:suti ibi na:goelamentiya; “La:godolo eta ilina ba:kitanya nale konama:?” ⁴²ba:bene iba:te daha okalimi ebetamo ikamenate, ⁴³ebete lawenate ibino holoholo hapulu ba: dito naniya.

⁴⁴Ba:ba tetelo Ya:suti iba:tamo na:goeniya; “Nale la:go ba emedena la:tamo dolamaginkuimo, ba:moe ba:be komola. Na dopamo ba:ma

* 24:34 1Kol 15:4-5 * 24:37 Ma:t 14:26

ka:na a:goimo, Godokono Bukate naeno komoma: da:goena ba:bi hiliyonomo komate kikulihoma:na; iyo, Mosesete Tutumu Tabo Bukamo da:miya:tiya; ba:gala Da:ibiditi Sam Ohale Bukamo da:miya:tiya; ba:gala komo Godokono ukui hawakalimipa:te da:miya:tiya: ba:bi hiliyonomo tabo komate hibinomoma: keda:hama:na:.”⁴⁵ Ba:bene iba:te Godokono Bukoeno hiliyonomo komo hidonomamo kemalagidolenama: ebete ibino ukui ba tuputupuilamelelamena ⁴⁶ibi na:kiyalameniya; “Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na itana, ebene Oemedawa Kelisote koko temeteme uwatete ba:bo kohoema:ne, huiyatiya netewa-kapiya hegelalo hoene gala kakamahigama:ne. ⁴⁷Ba:gala ba:moe Hido Tabote Yelusalema habane tupuimiti ba:moe hopo konomamo ba:ma ka:na kotoma:ne, Godokono tabo olamagimipa:te naeno mahilamo tawakalubi konikiyahalamema:na; iba:te ibino kubane dohobila:hamena: Godote ibino kuba ba:bo kadodoholelamema:ne. ⁴⁸Ba: hibila, la:le ba:moi komokomo hidonomamo ulameholimata, ba:bema: la: naeno tabo olamagimipima: keda:hama:nemata. ⁴⁹Ba:gala eta komo. Naeno Nabiwiti hibinomolo da:goiya: la: ba:be komo kumima:nemata, nale ebene helo la:tamo kopoemema:nemo, ba:bema: wadiyala la: Yelusalema ko habalo ba:be komo na:latimiya:la; ba:bolo Godokono Helote Hunu Habane la:tamo kopihitigama:ne.”*

Godote Ya:suku Hunu Habamo Da:pelawiya:

Mak 16:19-20; Oel 1:9-11

⁵⁰Ba:ba tetelo Ya:suti ibi Yelusalema ko habane magatalete iba:te Betani haba tama:mo da:nikuliya; ebete ebene kokoto wadiya:paa:latelelo Godoko ba:bo kiyamiya: ebete ibi hidonomamo kowalubilinama;. ⁵¹Ebete ba:be tabo ba goita, Godote ebe pelawete Hunu Habamo ba:bo adipatiya;. ⁵²Ba:bema: iba:te ba:bolo Ya:suku adikumiti, Yelusalema ko habamo ko kalakalago na:katolamiya; ⁵³ba:bene iba:te ba:be habalo ba emedena komo hiliyonomo hegelalo Godoko Adikumino Hiya: Genamamo da:nalehawaminanakui, iba:te Godokono mahilo hunamo ba:bo adipatenakuya:.

* 24:44 Luk 9:22 * 24:48 Yon 15:27; Oel 1:8 * 24:49 Yon 14:16; 15:26; Oel 1:4